

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1985

ΑΡΙΘ. 7-8

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Εὐαγγέλιου Δ. Θεοδώρου, Ἡ Κυριακή τῶν Βαΐων. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ἡ Ὡδή τῆς Θεοτόκου. — Ἰωάν. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σέ λειτουργικές, κανονικές καί ἄλλες ἀπορίες. — Δημ. Σαβράμη, Ἀπό τὸ φίλημα τῆς προδοσίας στὸ φίλημα τῆς ἀγάπης. — Ἀρχιμ. Εὐθ. Ἐλευθεριάδης, Τὸ τρύβλιον τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου. — Ἀρχιμ. Π. Ἀθανάτου, Τὸ Τριώδιον. — Ἀρχιμ. Παντ. Καθρεπτίδης, Στὸν Πατριάρχη Γρηγόριο Ε'. — Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Οἱ «νέες αἵρέσεις» στὴν Εὐρωβουλή. — Ἐπίκ. Καίρ. — Ἀλ. Μ. Σταυροπούλου, Ὁρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ καὶ γάμος. — Πρεσβ. Νικ. Σκιαδάρεση, Γενικὴ θεώρηση τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας στὸ σύγχρονο κόσμον. — Δ. Φερούση, Ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας. — Βασίλ. Μουστάκης, Οἱ ἄθλοι τοῦ Σαμφών. — Τὸ θεῖο λῆος. — Εὐαγγέλιον Π. Λέκου, Ἐφαρμογὴ τοῦ ἐνιαίου μισθολογίου στοὺς διαβαθμισμένους Κληρικοὺς — Εἰδήσεις — Νέοι συνταξιούχοι τοῦ ΤΑΚΕ.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.

72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-

πογραφείου: Ἰωάννης

Μιχαήλ, Ἀναστασάκη 3-

157 72 Ἀθῆναι, Τηλ. 77.87.978.

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ

Κατὰ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Χριστὸς ἔρχεται, γὰρ νὰ ἐορτάσῃ τὸ Πάσχα μαζί μας ὡς ὁ πασχάλιος ἀμνὸς μας, δὲν ἐνθυμούμαστε μόνον τὸ σχετικὸ ἱστορικὸ γεγονός, ἀλλὰ καὶ κρατώντας τὰ ἐδλογηθέντα βαΐα ὡς σύμβολα τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν θείων ἔργων, προπαρασκευάζομαστε πρὸς ὑποδοχὴ τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ θαδίξῃ πρὸς τὸ σακήριον Πάθος, εἶναι, κατὰ τὰ ἀναγνώσματα, ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν (Γεν. μθ', 10), ὁ «παντοκράτωρ» (Ζαχ. θ', 9-15), ὁ δοτὴρ τῆς πραγματικῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης (Φιλίπ. δ', 4-9), ὁ ἀνιστῶν τοὺς νεκροὺς, ὁ ἀλειψόμενος μὲ μύρα ἀπ' τὴν ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου Μαρίας τρόπον τινα «εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ» του (Ἰωάν. ιβ', 7), ὁ προδιδόμενος ἀπ' τὸν Ἰούδα, ὁ θριαμβευτὴς (Ἰωάν. ιβ', 1-18). Ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων μᾶς καλεῖ νὰ ἴδωμεν τὴν «φαιδρὰν καὶ ζωηφόρον Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ». Προϋπόθεσις γι' αὐτὸ εἶναι νὰ εἴμαστε «καθαροί τὰς ψυχὰς» καὶ νὰ κρατοῦμε «βαΐα ἀρετῶν».

Ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας συνιστᾷ τὰ ἐξῆς γιὰ τὸν ἐορτασμὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων: «Σήμερον ἂς ἀναπέμωμε ὕμνους καὶ ἂς ἐορτάσωμε, ὅχι ὅπως γίνεται σὰ κοσμικὰ πανηγύρια, ἀλλὰ ὅπως ταιριάζει στὸν Θεὸ κρατώντας κλαδιὰ φοίνικος ὅχι μόνον μὲ τὸ χέρι, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ψυχὴ καὶ ἀφοῦ τὴν κάμωμε λευκὴ περισσότερον ἀπ' τὸ χιόνι, ἂς ἀπομακρύνωμε ἐξ αὐτῆς ὅλη τὴ νέκρωσι τοῦ παλαιοῦ καὶ δερματίνου χιτῶνος, μὲ τὸ νὰ ἀπορρίψωμε κάθε ἀλαζονεία καὶ ἔπαρσι. Διότι γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ ὁ βασιλεὺς τῶν ἀγγέλων δὲν ἔρχεται πάνω σὲ ἄρματα καὶ ἐπὶ κεφαλῆς σιρτανεμάτων· ἀλλ' ἔρχεται καθήμενος πάνω σ' ἓνα ἄθλιο καὶ μικρὸ πουλάρι ὄνον. Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς ἂς δείξωμε μετριοφροσύνη μαζί μὲ τὸν Χριστό, γιὰ ν' ἀνυψωθοῦμε ἐπίσης μαζί Του ἂς Τὸν ἐμνήσωμε μαζί μὲ τοὺς ἀγγέλους, ἂς Τὸν δοξολογήσωμε μὲ τὰ παιδιά· ἂς αἰσθανθοῦμε μαζί μὲ τὴν Βηθανία χαρμόσυνο σκίρτημα, ἂς ἀναστηθοῦμε μαζί μὲ τὸν Λάζαρον ἀπὸ τὰ νεκρὰ ἐγ- γὰ μαζί μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Σιών ἂς ἀναστηθῶμε ἀπὸ χαρὰ· μαζί μὲ τοὺς τυφλοὺς, πὺν ἀπέκτισαν τὸ φῶς, ἂς φωνάξωμε ἀπὸ χαρὰ· μαζί μὲ τὰ νήπια καὶ τοὺς γέροντες ἂς δοξολογήσωμε· μὲ τοὺς μαθητὲς ἂς κηρύξωμε· σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα τῶν παιδιῶν, ἂς σιρῶσωμε καλὰ κάτω στὸν δρόμο τῆς ζωῆς κλάδους ἐλπίδος μὲ τὴν ἐλεημοσύνην» (Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ὁμιλία γι' εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Βαΐων, Migne Ἐ.Π. 77, 1069 - 1072).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Η ΩΔΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ*

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

14. Η ΠΑΡΑ ΘΕΟΥ «ΥΠΟΘΕΣΙΑ»

«Αντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους...».

Συναγεμὸν πολὺν καὶ συγκίνησιν προκαλεῖ πάντοτε εἰς τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν — μάλιστα τῶν Ὁρθόδοξων — κάθε ἑορταστικὴ ἐκδήλωσις καὶ ἐπίκλησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ εἶναι τοῦτο εὐλογον καὶ φυσικόν. Διότι Ἐκείνη πρὸς τὴν Ὅποιαν ἀπευθύνεται ὁ ἑορτασμιὸς καὶ ἡ δέησις εἶναι ἡ σεπτὴ Μητέρα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰδική μας ἐπίσης μητέρα.

Δὲν πρόκειται διὰ συναισθηματικὴν ἀπλῶς διάθεσιν καὶ σχέσιν μας πρὸς Αὐτήν. Ἀλλὰ διὰ πραγματικὴν μητρικὴν σχέσιν, θεμελιωμένην ἐπάνω εἰς σπουδαίας πνευματικὰς προϋποθέσεις.

1. Εἶναι θεόπνευστος ἡ διαθεθεσίαις τοῦ Ἀποστόλου, ὅτι ὁ Χριστὸς «οὐκ ἐπισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοῦ καλεῖν» (Ἐβρ. 6' 11) τοὺς ἀγιοποιμένους καὶ σωζομένους ὑπ' Αὐτοῦ. Παρ' ὅλον τὸ ὕψος τῆς θεϊκῆς Του δόξης καὶ ἀγιότητος, συγκαταβαίνει καὶ καταδέχεται νὰ ὀνομάξῃ ἀδελφοῦς Του τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι κατὰ ἰδιάζοντα τρόπον συνδέονται μαζύ Του μὲ πίστιν, μὲ εὐσέβειαν, μὲ ὑπακοήν καὶ συμμόρφωσιν πρὸς τὸ ἅγιον θέλημά Του· καί, ἔτι μᾶλλον, εὐρίσκονται εἰς τοιαύτην διωματικὴν ἔγνωσιν μετ' Αὐτοῦ, ὥστε νὰ Τὸν αἰσθάνωνται νὰ ζῇ μέσα εἰς τὴν καρδίαν των, νὰ ἐπηρεάξῃ καὶ νὰ κατευθύνῃ τὰς σκέψεις καὶ τὰ φρονήματά των, τὰς διαθέσεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας των, τὰ αἰσθηματικά των καὶ ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των.

Ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Π. Διαθήκης ἦτο ἰδιάζουσα ἡ σχέση τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν «περιούσιον» λαόν Του. Ἀπὸ αὐτὴν δὲ τὴν σχέσιν ὀρμᾷται ἡ Παναγία Παρθένος, διὰ νὰ περιλάβῃ εἰς τὴν γνωστὴν ὠδήν Της τὴν διακήρυξιν, ὅτι ὁ Ὑψίστος Θεὸς «ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ», τ.ε. ἐπροστάτευσε καὶ ἐδοθήθησε πάντοτε ὁ Θεὸς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ λαόν Του, διότι πρόκειται περὶ τοῦ «παιδὸς αὐτοῦ». Τὸν ξεχωρίζει, ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἔθνη, ὅπως ξεχωρίζει κα-

νεῖς τὰ παιδιὰ τοῦ μέσα εἰς ἓνα εὐρύτερον κύκλον προσώπων.

Ἀναμφιβόλως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ὁ Θεὸς εἶναι ὄντως πατὴρ πάντων ἀνθρώπων. Καὶ ὁ Χριστὸς ὁμοίως «σωτήρ πᾶντων ἀνθρώπων», ὅπως θὰ εἴπῃ πάλιν ὁ θεὸς Ἀπόστολος (Ἐβρ. 2' 10). Ἀλλὰ θὰ προσθέσῃ χαρακτηριστικῶς «μὴ ἀλάστορα πιστῶν» (αὐτόθι). Διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι εἶναι ὅπως δὴποτε εἰδικωτέρα καὶ στενωτέρα ἡ σχέση τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν Σωτῆρα Χριστόν. Διότι οἱ πιστοὶ ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξεδήλωσαν τὴν διάθεσιν των — ἔκκαναν ἤδη τὴν ἐπιλογὴν των — καὶ ἠθέλησαν νὰ εἶναι γνήσια τέκνα Του, εἰλικρινεῖς «δοῦλοι τοῦ Θεοῦ», καὶ νὰ ἔχουν πρὸς Αὐτὸν τελείαν ἀγάπην καὶ ὑπακοήν καὶ ἀφοσίωσιν καὶ λατρείαν. Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τελικῶς, μόνον αὐτοὶ ἀπαρτίζουν τὸν λαόν Του, τὰ παιδιὰ Του. Οἱ ἄλλοι αὐτοεξαίρουνται καὶ παραμένουν ἔξω τῆς χάριτος καὶ τῆς βασιλείας Του. Μόνον «ὅσοι ἔλαβον αὐτόν (τὸν Χριστόν) ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ» (Ἰω. 1' 12).

Αὐτοὶ ἔχουν τὴν αἴσθησιν τῆς παρὰ Θεοῦ υἱοθεσίας (ὅτι εἶναι παιδιὰ τοῦ Θεοῦ) καὶ τὸ φρόνημα τῆς πρὸς αὐτοὺς πατρότητος τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐσωτερικὴν πληροφάνειαν τῆς καρδίας των. Λαλεῖ μυστικῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον «εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, κράζον· ἀδὲ ὁ πατήρ» (Γαλ. 4' 6). Καὶ βγαίνει ἔτσι ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδίαν των, πρὸς τὸν Θεόν, ἡ κραυγὴ τῆς πίστεως «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...».

2. Ἀλλὰ ὁ δοξολογητικὸς λόγος τῆς Παναγίας πρὸς τὸν Θεόν, ὅτι «ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ» δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τὸ παρελθόν — τὴν περίσδον τῆς Π.Δ. Ἀλλ' ἀφορᾷ ἐξαίρετως εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Κ. Διαθήκης. Ἦδη «ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου (καὶ) ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός... Ἦν αὐτὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν» (Γαλ. 4' 4-5). Ἐδῶ τώρα παρεμβαίνει ἡ προσωπικότης τῆς Παναγίας. Ἀπὸ τὸν περιούσιον λαόν Του ὁ Θεὸς ἐκλέγει μίαν γυναικίαν ὑπαρξίν, ὑπερόχου ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος, διὰ νὰ γεννήσῃ ὡς ἄνθρωπον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ οὕτως ὁ Χριστὸς «γενόμενος ἐκ γυναικὸς καὶ ἐκ ἄνδρος» συνέδεσεν Αὐτὴν μητρικῶς καὶ πρὸς ἡμᾶς. Ἀφοῦ ἡ Παναγία ἐγέν-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σ. 67 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

νησε τὸν Χριστόν, καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦ Χριστοῦ «τὴν υἱοθεσίαν ἀπολαύομεν», εἶναι προφανές ὅτι αὕτη ἡ παρά τοῦ Θεοῦ «υἱοθεσία» μᾶς τοποθετεῖ, κατὰ χάριν, εἰς τὴν ὑψηλὴν περιωπὴν τῶν «ἀδελφῶν» τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἄρα μᾶς χαρίζει τὸν τίτλον τῶν τέκνων τῆς Παναγίας Μητρός Του, ἡ ὁποία μᾶς ἐδέχθη ὑπὸ τὴν σκέπην Της ὡς ἱδικὰ Της παιδί.

Ἐδῶκεν Ἐκείνη εἰς τὸν Χριστὸν σάρκα καὶ αἷμα, ὡς μητέρα ποῦ Τὸν ἐγέννησεν ὡς ἄνθρωπον. Ὁ Υἱὸς Της ἔλαθεν ἐξ Αὐτῆς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ποῦ μᾶς περιλαμβάνει: ὅλους. Γι' αὐτὸ ἡ Παναγία Μητέρα Του εἶναι καὶ μητέρα ὅλων μας.

Ἔτσι: ἔχει: οἰκονομήσει: ὁ Θεὸς τὴν σωτηρίαν μας. Μᾶς ἤνωσεν ὅλους εἰς ἓνα σῶμα — τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ποῦ ἔλαθεν ἐκ τῆς Θεοτόκου. Καὶ ὁ Χριστὸς ὡς κεφαλὴ τοῦ σώματος σώζει: ὅλους ὅσοι: ἔγιναν μέλη τοῦ σώματος Του. Υἱοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμεῖς, κατὰ χάριν, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρός μας. «Τὴν υἱοθεσίαν ἀπολαμβάνομεν» ἐκ τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὴν μητρότητα καὶ στοργὴν πρὸς ἡμᾶς τῆς Θεοτόκου.

3. Ἐπὶ αἰῶνας πολλούς, μέχρις ὅτου ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον ἡ Παναγία, καὶ διὰ τῆς Παναγίας γεννηθῇ ὁ Χριστός, ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ ὅτι: θὰ στείλῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους σωτήρα ἐφαίνετο ὡς ἐὰν ἔχῃ λησμονηθῇ. Ἀνέμενε ἡ ἀνθρωπότης, καὶ ὁ Μεσσίας δὲν ἐφαίνετο.

Τί λοιπόν; Ἐλησμονήσεν ὁ Θεὸς τὰς ἐπαγγελίας Του; Ὁχι: θεαίως.

Ὁ Θεὸς δὲν παρέλειψε «μνησθῆναι: ἐλέους». Εἰς τὸν κατάλληλον καιρὸν τῆς εὐδοκίας Του ἐνεθυμήθη τὸ ἔλεός Του καὶ τὰς ἐπαγγελίας Του. Καὶ ἔστειλεν εἰς τὸν κόσμον τὸν Σωτήρα, διὰ τῆς Θεοτόκου.

Ἡ Παναγία «μεγαλύνει» καὶ δοξολογεῖ τὸν Ἰησοῦν, διότι: ἠρδόκησε «μνησθῆναι: ἐλέους». Ἀς διερωτηθῶμεν ὅμως ἐὰν καὶ ἡ ἱδική μας ψυχὴ «μεγαλύνῃ τὸν Κύριον» καὶ κατανοῇ τὸ χρέος τῆς θαθείας εὐγνωμοσύνης «ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι: ἡμῶν».

Ὁ Χριστὸς μᾶς ἐξησφάλισε τὴν «υἱοθεσίαν». Μᾶς ἐσχάρισε τὸ προνόμιον νὰ γίνωμεν πρίγκιπες τοῦ «βασιλείως τῶν βασιλευντων καὶ Κυρίου τῶν κυριευντων» (Α' Τιμ. γ' 15). Ἐπακόλουθον δὲ τοῦ τίτλου αὐτοῦ εἶναι ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν βασιλείαν Του. «Εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι: κληρονόμοι: μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι: δὲ Χριστοῦ» (Ρωμ. η' 17). Μᾶς προσφέρει: δηλ. ὅλα τὰ δικαιώματα τῶν τέκνων: ἄρα καὶ τὴν κληρονομίαν τῆς αἰωνίου βασιλείας Του.

Πόσον ἄρα γε ἐκτιμῶμεν αὐτὸ τὸ προνόμιον; Καὶ εἴμεθα ἀποφασισμένοι: νὰ τὸ κρατήσωμεν διαπαντός καὶ νὰ μὴ τὸ χάσωμεν;...

Ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τῆς Παναγίας δίδεται τὸ σύνθημα τῆς ἀγιότητος. Χαράσσειται ἡ γραμμὴ τῆς ἐναρέτου ζωῆς, τῆς πλήρους δηλ. συμμορφώσεως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος, ὡς κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, δίδει: εἰς ἡμᾶς, τὰ μέλη τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ τὸ μήνυμα καὶ τὴν δύναμιν — ὅπως

ἡ κεφαλὴ κατευθύνει καὶ κινεῖ τὰ μέλη τοῦ σώματος — νὰ τείνωμεν συνεχῶς πρὸς συνταύτισιν τῆς ὅλης ζωῆς μας πρὸς Αὐτόν, ὅστις κατέλιπεν ἡμῖν «ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἔχουσιν αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. δ' 21).

Εἴθε δὲ αὐτὰ τὰ δωρήματα τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου καὶ μηνύματα τῆς Παναγίας Μητρός Αὐτοῦ, καὶ σεπτῆς μητρός πάντων ἡμῶν, ὡς ἐξηγήσαμεν, νὰ ἀποδοῦν δι: ἡμᾶς ἰσχυρὰ κίνητρα καὶ ὁδηγίς ἀποφασιστικῆς, «ἐν αὐτῇ υἱοθεσίαν ἀπολαύομεν».

15. Τὸ ΑΙΩΝΙΟΝ ΜΗΝΥΜΑ

«... Καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ ὀφείματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος».

Τὸ μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας — ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ σωτήρα τοῦ κόσμου — ἔχει πάντοτε τὴν ἐπικαιρότητα. Δι' ὅλους τοὺς αἰῶνας καὶ τὰς γενεὰς ἔχει: νὰ προσφέρῃ πολύτιμα διδάγματα, νὰ δώσῃ λύσεις εἰς τὰ προβλήματα ἐκάστης ἐποχῆς, καὶ νὰ «φωτίσῃ πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον» (Ἰω. α' 9) καθ' ἐκάστην γενεάν.

Εἶναι λοιπόν καὶ διὰ τὴν ἐποχὴν μας χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον τὸ μήνυμα τῆς πίστεως. Ἐχει κέντρον τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν. Καὶ ἀναπτέρωνει τὴν ἐλπίδα εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅποιον ἐκπαλαί ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐθέρμαινε τὰς καρδίαις τῶν πιστῶν καὶ εὐσεβῶν ἀνθρώπων.

Ἐπὶ κεφαλῇς αὐτῶν ἦτο ὁ Πατριάρχης Ἀβραάμ. Πατριάρχης τῆς πίστεως. Εἰς ἐκείνον πρῶτον ἐλάλησε περὶ τῶν ἐπαγγελιῶν Του ὁ Θεός, καὶ δι: αὐτοῦ «πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν», καθὼς λέγει, ἐπισφραγίζουσα τὴν δοξολογητικὴν ὁδὴν Της, ἡ Παναγία. Ἀναφερομένη εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν χάριν Του, ἐτόνισε μὲ ἔμφρασιν ὅτι: ἡ (ἐν Χριστῷ) σωτηρία συνδέεται μὲ ρητὰς ὑποσχέσεις καὶ διαβεβαιώσεις τοῦ Θεοῦ, «καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ ὀφείματι: αὐτοῦ ἕως αἰῶνος».

1. Αὐτὸ τὸ μήνυμα τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος ἐμπεριέχει: ἓνα πολὺ σπουδαῖον καὶ ἀξιοπρόσεκτον στοιχεῖον. Τὸ ὅτι: δημιουργεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον προσπτικὴν. Κάνει: τὸν χριστιανὸν νὰ βλέπῃ μακρὰ εἰς τὰ δάθη τῶν αἰώνων καὶ τῶν γενεῶν. Νὰ εἰσχωρῇ τὸ βλέμμα τῆς πίστεως του εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων: καὶ νὰ διακρίνῃ ἐκεῖ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν εἰς Χριστὸν ἀποκειμένων ἐλπίδων του.

Ἡ ἀναφορὰ εἰς τὸν Ἀβραάμ καὶ τοὺς «πατέρας ἡμῶν» ἀνατρέπει: εἰς τὸ παρελθόν. Διατρέπει: τοὺς αἰῶνας καὶ φθάνει: εἰς τὴν ἀφετηρίαν τῶν ἐλπίδων τῆς σωτηρίας ἡμῶν — εἰς τὸν Ἀβραάμ καὶ τοὺς Πατριάρχας, καὶ πέραν αὐτῶν μέχρι: «τοῦ Ἀδάμ (καὶ) τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. γ' 38). Τοῦ Ἀδάμ ὡς πρώτου γενάρχου καὶ τοῦ Θεοῦ ὡς δημιουργοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ἐκ τῆς εὐδο-

κίας του Ὁποίου προέρχεται, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου.

Καὶ ἐκτείνεται ἡ προοπτικὴ εἰς τὸ μέλλον, εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ὡς ἐλπίς «ἀσφαλῆς καὶ δεδοία», μὲ ἐγγυητὴν τὸν Σωτῆρα Χριστὸν (Ἐβρ. ζ' 19-20).

2. Αὐτὴ ἡ σύνδεσις τῶν ἐλπίδων τοῦ χριστιανοῦ μὲ τὸ μέλλον καὶ τὰς ἐπερχομένας γενεάς ἔχει ἰδιαίτεράν σημασίαν διὰ τὴν οἰκογένειαν. Εἶναι πολὺ σπουδαῖον διὰ τὸν οἰκογενειάρχην —διὰ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα— νὰ σκέπτονται ὅτι αἱ εὐλογίαι τοῦ Θεοῦ ἐπιφυλάσσονται καὶ στὰ παιδιὰ των «καὶ τὸ σπέρμα τῆς αὐτοῦ ἐως αἰῶνος».

Ὅσοι γονεῖς ἀνησυχοῦν διὰ τὸ μέλλον τῶν παιδιῶν των, καὶ ὅσοι θέλουσι νὰ συνοδεύῃ τὰ τέκνα των ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ διαπαντός, ἂς φροντίσουν νὰ σπεύρουν ἐγκαίρως καὶ ἀφθόγως στὶς καρδιὰς τῶν παιδιῶν των τὸν σπόρον τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας. Μαζί μὲ τὸ γάλα καὶ τὴν τροφήν καὶ τὴν συντήρησιν καὶ τὴν μόρφωσιν καὶ τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα ποὺ φροντίζει κάθε γονεὺς νὰ παρέχῃ εἰς τὰ τέκνα του, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ τοὺς διδάξῃ καὶ τὸ ἐφόδιον τῆς πίστεως. Διὰ νὰ ζοῦν οἱ νέοι μὲς ἀτενίζοντες πρὸς τὰ ἄνω. Πρὸς τὸν Θεόν, ἕκ τοῦ Ὁποίου παρέχεται «πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθεν καταβαίνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων» (Ἰακ. α' 17). Καὶ διὰ νὰ δέχωνται μηνύματα καὶ ἐμπνευσιν ἄνωθεν, κατανοοῦντες καὶ προσδιδέποντες πρὸς τὴν αἰωνιότητα (ἔχι μόνον εἰς τὰ πρόσκαιρα καὶ ἐφήμερα) καὶ ἐκτιμῶντες, ὑπὲρ τὴν ὕλην, τὰ αἰῶνια καὶ ἀναφαίρετα πνευματικὰ κεφάλαια, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν, «ἐπαγγελίαν ἔχουσαν ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης» (Α' Τιμ. δ' 8).

Μὲ αὐτὴν τὴν κατανόησιν καὶ προοπτικὴν τῆς πίστεως ἔζησεν ὁ Ἀβραάμ. «Ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἣς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός» (Ἐβρ. ια' 10). Ἐνῶ ἦτο πλούσιος, ἐξοῦσε μέσα σὲ σκηνές. Καὶ ἐνῶ εἰς τὴν πατρίδα του εἶχεν ἀφθονίαν ἀγαθῶν, τὰ ἐγκαταλείπει ὅλα καὶ ἔρχεται νὰ κατοικήσῃ εἰς ξένον τόπον, ξένος καὶ παρεπίδημος, μὲ τελείως πρόχειρον ἐγκατάστασιν, διότι ἐκεῖ τὸν εἶχεν ὁδηγήσει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. «Πίστα· παρώκησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς» (Ἐβρ. ια' 9).

Ἐδλεπε μακρὰ, μὲ τὰ μάτια τῆς πίστεως. Τί καὶ ἂν ἔμενεν ὑπὸ σκηνῆς; Εἶχε τὴν αἴσθησιν ὅτι εἶναι οὐρανοπολίτης. Ὅτι τὸν ἀγαμέλει «ἡ πόλις ἡ ἀγία» (Ἀποκ. κα' 2). Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Πρὸς αὐτὴν προσανατολίζει τὸν πιστὸν ἄνθρωπον ἡ κατὰ Χριστὸν ἐλπίς καὶ προσδοκία. Προορίζομεθα διὰ τὴν αἰωνιότητα. Τὰ χρόνια τῆς παρουσίας ζωῆς εἶναι σταγόνες εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς αἰωνιότητος. Καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ προσκαίρου τούτου βίου εἶναι μὴδαιμνὰ ἐμπρὸς εἰς τὸν πλοῦτον «τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας», τ.ἐ. ἐν ᾧ τῆς μακαριότητος τῆς αἰωνίου ζωῆς.

3. Αὐτὸ τὸ μήνυμα τῆς αἰωνιότητος δὲν προορίζειται μόνον δι' ἀσκητὰς καὶ ὁσίους, ὅπως ἴσως φαντάζονται

πολλοί. Δὲν εἶναι ἐξωπραγματικὸν καὶ ἀνεδαφικὸν καὶ ἀσχετον πρὸς τοὺς «προσγειωμένους» καὶ κοινωνικοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' εἶναι «πίστις ἐλπίς ὁμολογία ὁ ὅστις ἐστίν, πραγμάτων ἐλεγχος οὐ βλεπόμενων» (Ἐβρ. ια' 1). Αὐτὰ τὰ ὁποῖα πιστεύομεν καὶ προσδοκῶμεν —αὐτὴ ἡ πεποίθησις τοῦ χριστιανοῦ, ὅτι ἡ ψυχὴ του εἶναι αἰωνία ὑπαρξίς καὶ ὅτι αἱ διαθεδαμώσεως αὐταὶ τὸ λόγον τοῦ Θεοῦ ἔχουν πραγματικὴν «ὁ ὅστις ἐστίν» — κάνουν τὸν συνεδητὸν χριστιανὸν νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐνεργῇ μὲ πρόγραμμα μακρᾶς πνοῆς.

Σήμερα τὰ μεγάλα προγράμματα, τὰ πολυετῆ καὶ μακροχρόνια σχέδια θεωροῦνται ὅτι εἶναι τὰ σοβαρότερα καὶ ὅτι ἀντιμετωπίζουν τὸ εὐρὺ φάσμα τῶν ἀναγκαίων καὶ τολμηρῶν ἐπιδιώξεων. Καὶ ὁ χριστιανὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ σκέπτεται ἀποκλειστικῶς τὸ σήμερον. Πρὸ πάντων δὲν μπορεῖ νὰ διακινδυνεύῃ τὰ ὑφιστα καὶ ἀνεκτίμητα ἰδανικά του «ὅτι ἀπρόσκαρον ἁμαρτίαις ἀπόλαυσιν» (Ἐβρ. ια' 25). Ἐὰν πωλήσῃ τὴν συνείδησίν του· ἐὰν δώσῃ τὴν καρδίαν του σὲ κάτ' ὅπου εἶναι ἀπλῶς μία ἀπόλαυσις τῆς στιγμῆς, ἔνα κέρδος πρόσκαιρον καὶ φανγαλέον, θὰ εἶναι κοντόφθαλμος καὶ μυωπικῆς ἀντιλήψεως.

Ἐὰν ὁ ὑπεύθυνος ἐν γένει ἄνθρωπος ὑπολογίζῃ τὸ μέλλον· ἐὰν ὁ οἰκογενειάρχης σκέπτεται τὰ παιδιὰ του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ θέλῃ νὰ κτίσῃ τὸ σπίτι του καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ ὠριμένα ἐφόδια διὰ τὸ μέλλον, πόσω μάλλον ὅταν πρόκειται, ὅχι διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν τοῦ προσκαίρου βίου, ἀλλὰ διὰ τὸ αἰώνιον μέλλον, ἡ ἀντιμετώπισις πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος; «Τί ὠφελήσῃ ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;» (Ματθ. ις' 26).

Ἐπομένως, ὅτι κάνομεν σήμερα, ἔχει αἰώνιον ἀντικτυπον. Δὲν θὰ σθεσθῇ καὶ δὲν θὰ ἐξαφανισθοῦν τὰ ἔργα του. Ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα μας —εἴτε καλὰ εἴτε κακὰ— μένουν καὶ μᾶς συνοδεύουν διαπαντός, ὡς προσωπικὸν μας κεφάλαιον, ἐνεργητικὸν ἢ παθητικὸν, πιστωτικὸν ἢ χρεωστικὸν.

Εἴθε νὰ παρουσιάσωμεν ἐνώπιον Κυρίου ἔργα ἀγάπης, ἔργα ἀρετῆς, ἔργα κατὰ Χριστὸν ἐν γένει ζωῆς. Καί, διὰ τῆς χάριτος Αὐτοῦ, νὰ εὐρεθῶμεν ἄξιοι τοῦ ἐλέους Του, «καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐως αἰῶνος».

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

— Ι Ω Β —

✧ Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ✧
(Τόμος Α')

Ἐκυκλοφόρησε ἀπὸ τίς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Σελίδες 366, Δραχ. 400

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

432. Ἀπὸ προσωπικὴ ἐμπειρία καὶ ἀπὸ ὅσα κατὰ καιροὺς διαβάζουμε, καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς διαφωνίες τῶν Ἡμερολογίων γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν ἀναγνωσμάτων τῶν Κυριακῶν, σχηματίσαμε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὑπάρχει κάποια γενικωτέρα ἀνωμαλία στὸ ἰσχύον σύστημα τῶν περικοπῶν. Πῶς λειτουργεῖ τὸ σύστημα αὐτὸ καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ πολύπλοκη μορφή του, ποῦ προκαλεῖ καὶ λάθη στὴν ἐφαρμογή του; (Ἐρώτησις Πανοσ. Γ. Τ. καὶ Σ. Κ.).

Τὸ θέμα τῶν ἀναγνωσμάτων τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Εὐαγγελίων στὴ θεία λειτουργία εἶναι πράγματι δύσκολο καὶ πολύπλοκο. Ἦδη σὲ προηγούμενες σχετικές ἀπαντήσεις τὸ εἶπαμε καὶ ἀπὸ τὴν ὅλη μέχρι τώρα διαπραγματεύσει σχετικῶν μὲ τὶς περικοπὲς θεμάτων ἔγινε φανερὴ ἡ ἔκτασι καὶ οἱ δυσχερεῖές του. Ἡ ἀνωτέρω ἐρώτησις μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρία γιὰ μιὰ γενικωτέρα καὶ πληρεστέρα θεώρησίν του. Περιττὸ ἴσως νὰ εἰποῦμε ὅτι ἐδῶ οὔτε ἐξαντλεῖται τὸ θέμα οὔτε καὶ λύνονται τὰ εἰδικὰ καὶ γενικὰ προβλήματα του. Ἐλπίζω ὅμως, ὅσα θὰ γραφοῦν νὰ τὸ κάνουν λιγώτερο σκοτεινὸ καὶ περισσότερο κατανοητό. Ἰσὼς καὶ βοηθήσουν στὸ νὰ γίνῃ συνείδησις ἡ ἀνάγκη συστηματικῆς του μελέτης, ποῦ δὲν εἶναι ἔργο ἑνός, ἀλλὰ πολλῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων μελετητῶν καὶ ἐπιτροπῶν σὲ διορθόδοξο βάσι. Γιατὶ τὸ θέμα αὐτὸ δὲν ἀφορᾷ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ περιορισθῇ μόνο στὴν ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ στὴν παράδοσι τῶν σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως θὰ ἰδοῦμε στὴν ἐπομένη ἀπάντησι. Ἔτσι θὰ διαφωτισθῇ τὸ ὅλο ζήτημα μὲ σκοπὸ νὰ διορθωθοῦν τὰ τυχόν σφάλματα καὶ θὰ ἐναρμονισθῇ ἡ πρᾶξις τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν σὲ ὅσα σημεῖα διίσταται.

Κατωτέρω θὰ περιορισθοῦμε μόνο στοὺς Ἀποστόλους καὶ στὰ Εὐαγγέλια τῶν Κυριακῶν τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους. Μόνο κατ' ἐξαιρέσι θὰ ἀναφεροῦμε σὲ περικοπὲς τῶν καθημερινῶν καὶ τοῦτο γιατί οἱ περικοπὲς τῶν Κυριακῶν ἔχουν ἰδιαίτερα σπουδαιότητα καὶ μόνες αὐτὲς εἶναι ἱκανὲς νὰ μᾶς δώσουν μιὰ καλὴ συνολικὴ εἰκόνα τοῦ θεματός μας. Τὸ σύστημα τῶν περικοπῶν τῶν καθημερινῶν, ἐν πολλοῖς ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ σύστημα τῶν Κυριακῶν, ἔχει εἰδικούς προβληματισμούς, ποῦ δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐξετασθοῦν. Ἐπίσης στὴν παροῦσα ἀπάντησι θὰ περιορισθοῦμε μόνο στὴν ἑλληνικὴ παράδοσι. Στὴν ἐπομένη ἐρώτησι καὶ ἀπάντησι θὰ ἰδοῦμε συνοπτικὰ τὴ σλαβικὴ παράδοσι

καί, συγκρίνοντάς την μὲ τὴν ἑλληνικὴ, θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐξημεύσουμε τὶς διαφορὰς τους. Ἔτσι στὰ πλαίσια καὶ στὶς δυνατότητες τῶν ἀπαντήσεων αὐτῶν ἐλπίζω πὼς θὰ δώσουμε μιὰ ὅσο γίνεται πιὸ πλήρη καὶ χρηστικὴ εἰκόνα.

Στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 179 ἐρώτησι ἐξ ἀφορμῆς τῶν Κυριακῶν τῶν Εὐαγγελίων τοῦ Λουκᾶ εἶδαμε πόσο βαθεῖα ἔχει τὶς ρίζες του στὴν ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοσι τὸ σύστημα τῶν ἀναγνωσμάτων, ἔστω κι ἂν πολλὰς φορὲς μᾶς διαφεύγουν οἱ λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους ἔγινε ἡ ἐπιλογή ἢ ἡ διαδοχὴ ἢ ἡ μετάθεσις τῶν διαφόρων περικοπῶν. Ἐδῶ καὶ πάρα πολλοὺς αἰῶνες, ἴσως ἤδη ἀπὸ τὸν Δ' αἰῶνα, ἴσχυε τὸ σύστημα αὐτὸ στὴν Κωνσταντινούπολι καὶ στὶς Ἐκκλησίες ποῦ ἀκολούθησαν τὴν τάξιν της, ἔστω καὶ ἂν ἡ τελικὴ διαμόρφωσις τοῦ συστήματος αὐτοῦ, μὲ τὶς διαφορὰς ἀλλαγὰς καὶ τροποποιήσεις, ποῦ βαθμὴδὸν ἐπῆλθαν, ἔγινε ὑστερώτερα. Ἡ ἱστορία τῆς διαμορφώσεώς του δὲν ἔχει ἐπαρκῶς μελετηθῇ, ἂν καὶ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα καὶ ἰδιαίτερα πρακτικὰ χρήσιμη. Δὲν εἶναι καὶ εὐκολή. Τὰ χειρόγραφα εἶναι πάρα πολλὰ καὶ ἡ συγκριτικὴ μελέτη τῶν διαφόρων παραδόσεων, ἐπιδράσεων καὶ ἀνακατατάξεων ἀπαιτεῖ κόπο καὶ πολλὴ προσοχή. Γιὰ νὰ δώσουμε μόνο μιὰ εἰκόνα τοῦ μεγέθους ποῦ ἔχει τὸ ἐγχείρημα αὐτὸ σημειώνουμε πὼς τὸ 1900 ὁ G. R. Gregory, στὸ βιβλίο του «Κριτικὴ τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης» (στὰ γερμανικά), εἶχε ἐπισημάνει 1072 χειρόγραφα «Εὐαγγέλια» («Εὐαγγελιστάρια») καὶ 1077 «Ἀποστόλους», γραμμένα ἀπὸ τὸ Ι' μέχρι καὶ τὸ ΙΖ' αἰῶνα. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἔχει ἀνέβει σημαντικὰ μετὰ ἀπὸ ἐρευνες νεωτέρων μελετητῶν.

Κατὰ εὐτυχὴ συγκυρία σώζεται τὸ Τυπικὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως σὲ δύο χειρόγραφα τοῦ Ι' αἰῶνος (τ. Σταυροῦ 40 καὶ Πάτμου 266), ἓνα κείμενο ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος, ποῦ ἔχει κατὰ τρόπο ἄριστο ἐκδοθῇ καὶ ὑπομνηματισθῇ ἀπὸ τὸν καθηγητὴ J. Mateos («Τὸ Τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας», στὰ γαλλικά, τόμοι Ι καὶ ΙΙ, Ρώμη 1962 καὶ 1963). Στὸ θέμα μας τὸ Τυπικὸ αὐτὸ εἶναι ἓνας μοναδικὸς ὁδηγός, γιατί φησικὰ σ' αὐτὸ δηλώνεται καὶ ἡ σειρά τῶν περικοπῶν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Εὐαγγελίων ὅλου τοῦ ἔτους καὶ δίνονται οἱ σχετικὲς ὁδηγίαι γιὰ τὴ διαδοχὴ τους. Τὸ Τυπικὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς ἁγίας Σοφίας, ἦταν ἡ βάση τοῦ κοινοῦ τυπικοῦ καί, λόγω τῆς φύσεώς του, τὸ πιὸ ἐξακριβωμένο καὶ τὸ πιὸ ἐπίσημο. Στὸ ἐξῆς θὰ τὸ ὀνομάζουμε «Τυπικὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας» γιὰ νὰ τὸ διακρίνουμε ἀπὸ τὸ μεταγενέστερο ἰσχύον «Τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας» (Κωνσταντίνου - Βιολάνη).

(Συνεχίζεται)

ΑΠΟ ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ ΣΤΟ ΦΙΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΤΟΥ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας και Κοινωνικών Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Ἄν κανεῖς δεῖ μιὰ εἰκόνα τῆς στιγμῆς πού ὁ Ἰούδας προδίδει τόν Ἰησοῦ Χριστό μέ ἓνα φίλημα, θά σκεφθεῖ ἀσφαλῶς, ἂν ἀγνοεῖ τὰ γεγονότα: «τί εἰδυλῶς σκηνή!». Καί ὅμως: ἡ σκηνή αὕτη παριστάνει τὸ πῶς μεγάλο ἔγκλημα πού ἔχει νὰ παρουσιάσει ἡ ἱστορία. Τὸ πῶς μεγάλο κακὸ ὅμως εἶναι ὅτι τὸ φίλημα τῆς προδοσίας δὲν δόθηκε μόνο μιὰ φορά. Συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς —δυσὶ χιλιάδες χρόνα περὶπου— ἀπὸ Χριστιανούς πού, ἐνῶ «φιλοῦν» τὸν Χριστό, τὸν προδίδουν κάθε μέρα.

Δὲν εἶναι σπάνιες π.χ. οἱ περιπτώσεις ἀνθρώπων, πού μέ ἐκφράσεις «ὁ Χριστός μας», «ὁ Σωτὴρ μας» κ.λπ. ἐκδηλώνουν τὴν «ἀγάπην» τους γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἐνῶ, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, στὴν πράξιν, μέσα στὴν ζωὴ καὶ στίς κοινωνικὲς τους σχέσεις τὸν προδίδουν κατὰ τὸν χειρότερο τρόπο. Ἐνῶ δηλαδὴ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι μιλοῦν συνεχῶς γιὰ τὴν χριστιανικὴ τους πίστι, ἀγνοοῦν ἢ περιφρονοῦν τοὺς συνανθρώπους τους πού πεινοῦν καὶ ὑποφέρουν ἢ συμβάλλουν στὴν διαίωνισι τοῦ κοινωνικοῦ κακοῦ ἐκμεταλλεόμενοι, ὅπου καὶ ὅπως μποροῦν, τὰ θύματα αὐτοῦ τοῦ κακοῦ.

Αὐτὸ δὲ τὸ φαινόμενο τὸ ζοῦμε ἀκόμα πῶς ἔντονα μέσα στὰ πλαίσια ἐκείνων τῶν κοινωνιῶν πού συνηθίζουμε, μέ μοναδικὸ κριτήριό τὴν ὕλική τους πρόοδο, νὰ χαρακτηρίζουμε ὡς ἀνεπτυγμένες. Γιατί τὸ πολιτικό, κοινωνικό καὶ οἰκονομικὸ κατεστημένο αὐτῶν τῶν κοινωνιῶν μεταβάλλει τὸν Χριστιανισμό σὲ μιὰ ἀστική ιδεολογία, πού προδίδει τὸν Χριστό, δεδομένου ὅτι τὸν δυσφημεῖ χρησιμοποιώντας τὸ ὄνομά του γιὰ τὴν μεταφυσικὴ δικαίωσιν τῆς ἀδικίας, τοῦ μίσους, τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμου καὶ πολλῶν ἄλλων ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν κακῶν, πού μαστίζουν τίς «χριστιανικὲς» κοινωνίες.

Σὰν προδοσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μπορούμε ἐπίσης νὰ χαρακτηρίσουμε τὴν περίπτωσιν μερικῶν «ἠθικολόγων» πού χωρίζουν τὸν κόσμο σὲ δύο στρατόπεδα: στὸ στρατόπεδο τῶν «καλῶν», στοὺς ὁποίους, φυσικά, ἀνήκουν αὐτοὶ οἱ ἠθικολόγοι, καὶ στὸ στρατόπεδο τῶν «κακῶν» στὸ ὁποῖο ἀνήκει κάθε ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου ἡ νοοτροπία καὶ ἡ ζωὴ δὲν συμβιβάζονται μέ τὴν νοοτροπία καὶ τὴν ζωὴ αὐτῶν τῶν ἠθικολόγων. Ξεχνώντας δὲ αὐτοὶ οἱ «χριστιανοὶ» ὅτι ὁ Χριστὸς ἀγάπησε τοὺς

ἁμαρτωλοὺς —γιὰ τοὺς ὁποίους θυσίασε τὴν ζωὴ του— ἐνῶ ἐμίσησε τὴν ἁμαρτία, μισοῦν τοὺς ἁμαρτωλοὺς —κάθε ἄνθρωπο δηλαδὴ πού θεωροῦν ὡς ἁμαρτωλο— μέ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι ἀγαποῦν —κατὰ διαφόρους, κρυφοὺς ἢ φανεροὺς, τρόπους— τὴν ἁμαρτία.

Αὐτὰ τὰ θλιβερά γεγονότα ὅμως δὲν πρέπει ν' ἀπογοητεύουν τοὺς Χριστιανούς. Γιατί κάθε συνειδητὸς Χριστιανὸς ξέρει ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀπερίγραπτη. Ἀφοῦ ὑπερνίκησε τὸν μαρτυρικὸ θάνατο, στὸν ὁποῖο τὸν ὠδήγησε τὸ φίλημα τῆς προδοσίας, ζῇ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κοντά μας, χαρίζοντάς μας τὴν πνευματικὴ, ψυχικὴ καὶ σωματικὴ δύναμι γιὰ μιὰ ἀποτελεσματικὴ ἀντιμετώπισιν τοῦ κάθε εἶδους ἠθικοῦ καὶ κοινωνικοῦ κακοῦ, μέ βασικά ὅπλα τὴν πίστι, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην.

Σὲ λίγες μέρες δέ, ὅταν θὰ γιορτάσουμε τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, θὰ ζήσουμε, ἀκόμη μιὰ φορά, τὸ γεγονός ὅτι τὸ φίλημα τῆς προδοσίας. Τοῦτο γίνεται ἀκόμη πῶς αἰσθητὸ μέσα στὰ πλαίσια τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὰ μέλη ζοῦν τὸ Πάσχα ὡς μιὰ μέρα συναδελφώσεως καὶ συμφιλιώσεως, ἐκδηλώνοντας αὐθόρμητα τὴν ἀγάπην τους τὴν στιγμὴ πού ἀκοῦνε τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ ἀγκαλιάζουν καὶ φιλοῦν π.χ. τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς γνωστούς τους, ξεχνώντας τίς κάθε εἰδους κακίες πού τοὺς χωρίζουν.

Ἡ «δεύτερη Ἀνάστασις» δέ, πού γίνεται τὸ ἀπὸγευμα τῆς Κυριακῆς, δίνει καὶ πάλι τὴν εὐκαιρία γιὰ συμφιλιώσιν καὶ ἀδελφικούς ἀσπασμούς, θυμίζοντάς μας συγχρόνως ὅτι ἡ χαρὰ, πού χαρίζει τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στοὺς Χριστιανούς καὶ ἡ ἀγάπην εἶναι δυσὶ ἀχώριστοι καρποὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Μὲ ἄλλα λόγια: ἐνῶ τὸ φίλημα τῆς προδοσίας ἀνήκει στὰ σύμβολα τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, παραμένει τὸ πασχάλινὸ φίλημα τῆς ἀγάπης ἓνα μοναδικὸ στὸ εἶδος τοῦ σύμβολο τῆς συμφιλιώσεως τοῦ ἀνθρώπου μέ τὸν συνάνθρωπό του μέ βάσιν τὴν περὶ ἀγάπης διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς καὶ τῆς εἰρήνης, στὴν ὁποία ὁδηγεῖ αὕτη ἡ συμφιλιώσις.

ΤΟ ΤΡΥΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΜΥΣΤΙΚΟΥ ΔΕΙΠΝΟΥ

Τοῦ Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ
Γυμνασιάρχου

Τὸ τρύβλιον, ἦτοι ἡ πιατέλλα, περὶ τῆς ὁποίας μᾶς ὁμιλεῖ ὁ, αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος συνδαιτυμὼν τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος «... ὁ ἐμβάψας, μετ' ἐμοῦ, ἐν τῷ τρυβλίῳ, τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει» (Ματθ. 26,23), ἀποτελεῖ πρόβλημα ἀρχαιολογικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀξιοπιστίας, διὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς Χριστιανοὺς.

Πρόκειται διὰ τὸ πῆλινον ἢ ξύλινον πινάκιον, εἰς τὸν ζῶμὸν τοῦ ὁποίου, βάψας τὸ τεμάχιον τοῦ ψωμίου (Ἰω. 13,26), ἔφαγε καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ἔδωκε καὶ εἰς τὸν παρακαθήμενόν Του, προδότην Μαθητὴν, Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ τελευταίου Του Δείπνου τοῦ Μυστικοῦ. Τὴν ἐστέρα, δηλαδή, τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Πέμπτης, ὅτε καὶ συνέστησε καὶ παρέδωκε καὶ τὸ ἱερώτατον Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, δι' ἧς ὥνουν διαρκῆ τῶν πιστῶν Του, μετ' Αὐτοῦ, εἰς ἄφρον ἁμαρτιῶν (Ματθ. 26,28) καὶ ἐφόδιον ἀπαραίτητον, διὰ τὴν ζωὴν τὴν Αἰώνιον (Ἰω. 6, 50-52)!

Οἱ Ἀνατολικοὶ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἀρκοῦμενοι, εἰς τὸ ὅτι ὁ Ἰησοῦς, κατὰ τὴν διαβεβαίωσίν Του, διὰ τῆς Ἰερωσύνης καὶ τῆς ἀδιακόπου τελέσεως τοῦ προσφιλούς Του Μυστηρίου, τῆς Θείας Εὐχαριστίας, εὐρίσκεται, μετ' αὐτῶν, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Του «πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. 28,20), δὲν πολυεπραγμύνησαν, μήτε διὰ τὴν Τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Πίστεως ἡμῶν καὶ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν συνέστησε καὶ ἐτέλεσε τὸ Ἀγιώτατον Μυστήριόν Του, μήτε διὰ τὸ τραπέζον, μήτε καὶ διὰ τὰ τρύβλια καὶ τὰ ποτήρια τοῦ Δείπνου ἐκείνου τῆς Ἀνοίξεως (13 Νισάν) τοῦ ἔτους 33 τῆς συμβατικῆς μας χρονολογίας! Ὅμως, πλὴν τῆς Θ. Μεταλήψεως τοῦ δεδοξασμένου παναγίου Σώματος τοῦ ἱεροῦ Δισκαρίου καὶ τοῦ ζέοντος τιμίου Αἵματος τοῦ φρικτοῦ Ἀγίου Ποτηρίου, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστολικῶν Ποιμένων τῆς πρωτοπαγοῦς Ἐκκλησίας, ἐντὸς φυλακτηρίου χρυσοῦ, ἀργυροῦ ἢ καὶ ἐκ πολυτίμου ἀσήπτου ξύλου, σχήματος περισσεύς, διετήρουν, κρεμάμενον, δι' ἁλύσεως, ἀπὸ τοῦ θόλου τοῦ κιβωρίου (κουβουκλίου) ἐκάστης Ἀγίας Τραπέζης, τὰ «Προηγιασμένα Ἅγια», διὰ τοὺς αἰφνιδιαστικῶς ὀδηγούμενους εἰς τὸν βασανιστικὸν μαρτυρικὸν θάνατον, ἢ τοὺς ἐπιθανάτους ἀσθενεῖς.

Τὴν χρῆσιν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς περισσεύς καὶ μάλιστα χρυσοῦς ἀποδίδουν καὶ εἰς τὸν Μ. Βασιλεῖον καὶ εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ὡς παλαιότερον ὑπάρχονσαν τὸσον εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Συρίας καὶ τῆς Μικρασιατικῆς Καππαδοκίας τοῦ Πόντου, ὅσον καὶ εἰς ἐκείνην τῆς Κωνσταντινουπόλεως παλαιότερον τοῦ τετάρτου αἰῶνος, μετὰ Χριστόν.

Τὴν τελειότεραν, ἀπὸ πλευρᾶς τεχνικῆς καὶ ἀσφαλείας, ἐξέλιξιν ταύτης τῆς ἱερᾶς Περισεύς, ἀποτελοῦν τὰ ἱερὰ Ἀρτοφόρια, τόσον τὰ ἐφ' ἐκάστης Ἀγίας Τραπέζης τῶν Ὀρθόδοξων Ναῶν, ὅσον καὶ τὰ κινητὰ, τὰ φερόμενα, εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἱερέως, μεταβαίνοντος ἵνα μεταλάβῃ πιστὸν κλινῆρη καὶ φέροντος ἐξάπαντος ἔσωθεν τὸ ἱερὸν Ἐπιτραχήλιον, πρὸς τιμὴν τοῦ προσκομιζομένου Βασιλέως τῶν ὅλων!...

Ἡ Λυτικὴ εὐλαβὴς μεσαιωνικὴ λειτουργικὴ εἰς ποικίλας συμπαθεῖς παραδόσεις, ἀναφερομένης εἰς τὸ Τρύβλιον τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου τοῦ Ἰησοῦ. Τὰ δὲ Ρωμαιοκαθολικὰ Ἱποτικά Τάγματα, τὰ, μετὰ τὰς Σταυροφορίας, δημιουργηθέντα, ἐπαναλαμβάνοντα τοὺς περὶ τοῦτο τοῦ Τρυβλίου τοῦ Ἰησοῦ θρύλους, περιγράφουν, συχνά, θαυματουργικὰς αὐτοῦ ιδιότητες. Ὁ πυρὴν τοῦ θρύλου εἶναι, ὅτι: Ἰωσήφ ὁ εὐσχήμων Βουλευτής, ὁ ἀπὸ Ἀρμαθαίας (Μαρκ. 15,43) παραλαβὼν εἰς τὴν κατοχὴν του τὸ Τρύβλιον, ὅπερ ἐχρησίμοποίησεν ὁ Θεάνθρωπος, κατὰ τὸν Μυστικὸν Του Δείπνον, τὸ ἐφύλαξε καί, ἐντὸς αὐτοῦ, συνέλεξε σταγόνας ἀπὸ τοῦ πανάγιου Αἵματος τοῦ Ἑσταυρωμένου, ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ. Ἐκτοτε, διηγοῦνται οἱ Ἱπποταὶ Σταυροφόροι, τὸ καθηγιασμένον τοῦτο καὶ διὰ τοῦ Αἵματος τοῦ Σωτῆρος Τρύβλιον, θαυματουργεῖ ποικίλιαν θαυμάτων.

Ἀξίζει νὰ λεχθῇ, ὅτι πολλοὶ καθεδρικοὶ Ναοὶ καὶ πολλὰ Μοναστήρια τῆς Δύσεως, διεκδικοῦν, ὅτι κατέχουν τὸ πολυθρύλητον τοῦτο ἱερὸν Τρύβλιον, γνωστὸν εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν Ρωμαιοκαθολικὸν Κόσμον ὡς GRAAL (γκράαλ). Τελικῶς δὲν ἔχει ἀποφανθῇ σχετικῶς ἡ αὐθεντία τοῦ Βατικανοῦ.

Εἰς ἡμᾶς, τοὺς παλαιότερους εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν μας, Ἀνατολικούς, ἀρκεῖ τὸ ὅτι ἐν ἐκάστη Θεῇ Λειτουργίᾳ μας ἔχομεν αὐτὸ τοῦτο τὸ Σῶμα καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Αἶμα (Α' Κορ. 10,16) τοῦ, ἐν Βηθλεέμ, Γεννηθέντος, ἐν Ἰορδάνῃ, Βαπτισθέντος, ἐν Γολγοθᾶ, Σταυρωθέντος, Ἀποθανόντος, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ Ἐνταφιασθέντος καὶ Ἀναστάντος, ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, Κυρίου μας, μετουσιούμενον, διὰ τῆς εὐδοκίας καὶ ἐποπτείας τοῦ Ἐπουρανίου Πατρὸς καὶ τῆς ἐπιφοιτήσεως καὶ ἐπενεργείας τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Κάθε φορὰν, πού, ἐν πίστει καὶ εὐλαβείᾳ, μεταλαμβάνομεν, βιώνομεν Χριστοῦγεννα καὶ Θεοφάνεια καὶ Πάσχα καὶ Ἀνάστασιν καὶ Πεντηκοστήν, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας, ἥτις ἐνώνει τὸ χθὲς μετ' τὸ σήμερον καὶ μᾶς ἐξασφαλίζει ἀληθῶς ζωὴν Αἰώνιον, ἐν τῇ μακαρίᾳ καὶ ἀφθάρτῳ ζωῇ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ*

Τοῦ Ἀρχιμ. ΠΑΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΤΟΥ
Γραμματέως Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

11. Τὸ ὅλον περιεχόμενον τοῦ Τριωδίου λαμπρύνει καὶ ὁ ὠραιότερος ὕμνος, ποῦ ἐγγράφη ποτέ, πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἥτοι ὁ «Ἀκάθιστος Ὕμνος». Πρὶν ἀκομῇ ἀρχίσει· ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι ἡ μνήμη τοῦ Ἀκαθίστου καὶ ὡς ἱστορικοῦ γεγονότος, ὅτε τὸ πρῶτον ἐψάλλη καὶ καθιερώθη εἰς τὴν Βασιλεύσαν, καὶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἀποτελεῖ μία νότα πανηγύρεως καὶ χαρᾶς διὰ τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν κύκλον τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, ὁ χαρακτήρ τῆς ὁποίας εἶναι πένθος. Ὁ «Ἀκάθιστος» συνδέεται διττῶς μετὰ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Πρῶτον μὲν διότι τὸ περιεχόμενον του ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὸ γεγονός τῆς ἑορτῆς καὶ δεύτερον, ἐροτολογικῶς ἡ μία ἑορτὴ εὐρίσκειται πλησίον χρονικῶς τῆς ἄλλης.

Ὁ «Ἀκάθιστος» ἀρχεται μὲ τὸ ἀρχαγγελικὸν μῆνυμα τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ πρὸς τὴν Θεοτόκον: «Ἀγγελος πρωτοστάτης οὐρανῶθεν ἐπέμφθη εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῃ τὸ χαῖρε»⁴⁵. Δι' αὐτοῦ γνωστοποιεῖται εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν κόσμον ὁλόκληρον ἡ χαρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως. Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ Ἀρχάγγελος, ἐκπλησσομένης ἀπὸ τὴν «ὠραιότητά»⁴⁶ τῆς Θεοτόκου, θαυμάζει τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ καὶ προφητεύει. ἄμν: «Χριστοῦ δίδλον ἐμφυχον, ἐσφραγισμένην σε Πνεύματι, ὁ μέγας Ἀρχάγγελος, Ἀγγή, θεώμενος, ἐπέφωνε· σοι· Χαῖρε χαρὰς δοχεῖον, δι' ἧς τῆς προμήτορος ἀρὰ λυθήσεται»⁴⁷.

Εἰς δεύτερον πλάνο ὁ «Ἀκάθιστος» ἀναφέρεται εἰς τὰ πρόσωπα τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥτοι εἰς τοὺς ποιμένας, εἰς τοὺς μάγους, εἰς τὸν δίκαιον Ἰωσήφ, καθὼς καὶ εἰς τὴν φυγὴν τῆς ἁγίας οἰκογενείας εἰς Αἴγυπτον. «Θεοδρόμον ἀστέρα θεωρήσαντες Μάγοι, τῇ τούτου ἡκολούθησαν αἴγλη» καὶ ὡς λύχνον κρατοῦντες αὐτόν, δι' αὐτοῦ ἡρεῦνουν κραταῖον ἄνακτα· καὶ φθάσαντες τὸν ἄφθαστον, ἐξάρησαν αὐτῷ δοῶντες· Ἀλληλούϊα»⁴⁸. Ὁ δρόμος τῶν Μάγων φωτίζεται ἀπὸ τὸ ἄστρο τῆς Ἀγίας ἐκείνης νύκτας καὶ μὲ αὐτὸ ὡς ὁδηγὸν φθάνουν ἀσφαλῶς εἰς τὸν «ἄφθαστον», διερχόμενοι τὰς ἐρήμους καὶ τὰ σκότη. Μὲ τὸ ἴδιο οὐράνιο φῶς, τὸ φῶς Χριστοῦ, ποῦ «φαίνει πᾶσι»⁴⁹, καλεῖται, κατὰ τὸν Ἀκάθιστον, ἕκαστος νὰ ἀναζητήσῃ καὶ νὰ εὕρῃ τὴν «νέαν κτίσιν», ἣν, «ἐμφανίσας ὁ Κτίστης, ἡμῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοις»⁵⁰, δωρεῖται· ἐκάστω ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ,

προσκαλουμένῳ δι' Αὐτοῦ εἰς τὸ μεσσιανικὸν δεῖπνον τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Τέλος δὲ τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον μέρος τοῦ Ὕμνου τῶν «Χαιρετισμῶν τῆς Παναγίας» ἀναφέρεται εἰς τὴν κτίσιν ὅλην, ἥτις καὶ αὕτη ἀναμένει τὴν λύτρωσιν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς φθορᾶς ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἀγαπημένον Σωτῆρα Χριστόν. Ἐν τῇ μεταξὺ οἱ 24 οἵκoi διανθίζονται μὲ τὸ εὐφρόσυνον «ΧΑΙΡΕ» πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ μὲ τὸ «ΑΛΛΗΛΟΥΙΑ» πρὸς τὸν Θεόν, ποῦ ἐκφράζουν τὴν χαρὰν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων πρὸς τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν τελειότητα τῆς μορφῆς τῆς Θεοτόκου ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν θνητῶν πρὸς τὴν «Κεχαριτωμένην» καὶ τὸν συγκαταβαίνοντα δι' ἡμᾶς Θεόν.

Ὁ «Ἀκάθιστος Ὕμνος» εἶναι ἐκ τῶν καλυτέρων, ποῦ ἀπεδόθησαν ποτε εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ὕμνων μὲ ἀρτίαν σύνθεσιν, ἀρμονίαν καὶ τελειότητα. Ἡ ποιητικὴ του καὶ λογοτεχνικὴ του ἀξία ἀνεγνωρίσθη καὶ κατηξιώθη εἰς τὸν χρόνον. Σήμερον δὲ ἐκτιμᾶται ἰδιαίτερος ὑπὸ τῶν πιστῶν ἡ χρησιμότης καὶ ἡ ὠφέλεια τῶν «Χαιρετισμῶν τῆς Θεοτόκου», διότι πλεονάζει εἰς τὴν ἐποχὴν τὸ ἄγχος, ἡ ἀγωνία καὶ ἡ, «ἐκ παντῶν κινδύνων»⁵¹ προερχομένη, θλίψις τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ εὐρίσκουν οἱ πιστοὶ εἰς τὴν Παναγίαν διὰ τῶν «Χαιρονηφίων» Αὐτῆς παρηγορίαν ἐκ τῆς θλίψεως, ἀσφάλειαν ἐκ τῆς ἀγωνίας, ἡρεμίαν καὶ ἀπαλλαγὴν ἐκ τοῦ ἄγχους καὶ λύτρωσιν ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας. Ἀπὸ τὸν «Ἀκάθιστον» προβάλλει ἡ θεία καὶ ὑπερκόσμιος μορφή τῆς Θεομήτορος ὡς γλυκεῖα καὶ φιλόστοργος Μητὴρ πάντων, ποῦ ὁδηγεῖ τοὺς διούοντας τὰ γεγονότα καὶ τὰς σιγῆμας τοῦ «Ἀκαθίστου», ἥτοι: «τοὺς θέλοντας θερίζειν σωτηρίαν»⁵², εἰς συντριβὴν καὶ μετάνοιαν πρὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὥστε πλήρως νὰ ἐναρμονίζετα· τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ μὲ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ὅλην ὕλην τοῦ Τριωδίου.

Μέσα ἀπὸ τὰ ὑπέροχα καὶ χαροποιὰ «Χαῖρε», ἡλεκτριζέται καὶ ἡ πλέον σκληρὰ καὶ ἀμετανόητος ψυχὴ καί, χέουσα δάκρυα μετανόας, ἐκχειλίζει δέησιν καὶ ἱκεσίαν πρὸς τὴν Κυρίαν τῶν Ἀγγέλων, ἀκούουσα τὸν ψαλμωδὸν νὰ φάλλη:

«Βίβλω ζωῆς τοὺς δούλους σου καταγράψαι, Θεοτόκε»⁵³.

12. Τὸ Τριώδιον περικλείει τοὺς ἀνεκτιμήτους θησαυροὺς τῆς λειτουργικῆς ζωῆς καὶ παραδόσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ὁ λειτουργικὸς του κύκλος μὲ τὸν πλοῦτον τῶν ποικίλων καὶ καταγυγνικῶν ἀκολουθιῶν, αἱ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 71 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

45. Ἀκάθιστος ὕμνος.

46. Αὐτόθι.

47. Αὐτόθι.

48. Αὐτόθι.

49. Ἐσπερινὸς Λειτουργ. Προηγιασμένων.

50. Ἀκάθιστος ὕμνος.

51. Αὐτόθι.

52. Αὐτόθι.

53. Αὐτόθι.

ὅποια: ζωντανεύουν σήμερον τὴν λειτουργικὴν πράξιν· τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, φέρει ἀδιαιλέτως πλησίον ἡμῶν τὴν αἴσθησιν τῆς Θείας Παρουσίας.

Μὲ τὰς Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τῶν Προηγιασμένων, τὰς Ἀκολουθίας τοῦ Ἀποδείπνου, τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, τοῦ Μεγάλου Κανόνος, τῶν Ὁρθρῶν καὶ τῶν Ὡρῶν, τοῦ Ἱεροῦ Εὐχελαίου κ.ά., μὲ ὅλον ἐν γένει τὸν διδλικὸν καὶ ἀσκητικὸν πλοῦτον τὸ Τριῶδιον προσβάλλει τὴν βίωσιν τοῦ Ἀγίου καὶ Τριαδικοῦ Θεοῦ ὡς τὸν Ἐλεήμονα καὶ Φιλάνθρωπον Πατέρα πάντων, «τὸν σὺζόντα καὶ τὸν δυνάμενον συγχωρεῖν ἁμαρτίας» πολλὰς. Τὸ Τριῶδιον δημιουργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν κατάνυξιν καὶ μοναδικὰ καὶ ἀνεπανάληπτα βιώματα τῆς Θείας ἐν τῷ κόσμῳ Παρουσίας. «Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή, τὴν σὴν αἰσθημένη θεότητα, μυροφόρου ἀναλαβοῦσα τάξιν...» θὰ ἀπαθανάτισῃ ἡ ἱερά αὐτοῦ ὑμολογία. Τόσον πλησίον ἡμῶν θέλει τὸ Τριῶδιον τὴν ἱεράν τοῦ Θεοῦ παρουσίαν, ὥστε ὁ καθένας νὰ προτρέπεται εἰς ἱερίαν οἰκίαν καὶ αὐθόρμητον πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, «δέξαι μου τὰς πηγὰς τῶν θαυμάτων...»⁵⁴. Ἡ ἁγία ὑμνογράφος ἐκφράζει θαυμασιῶς ἕνα θεϊκὸ βίωμα, ποὺ ἠλεκτρίζει τὴν ψυχὴν ἐκάστου.

Ὅλα τὰ ἀναγινωσκόμενα, τὰ φαλλόμενα, τὰ τελούμενα καὶ τὰ ὁρώμενα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν ἐν λόγῳ χρονικὴν περίοδον εἶναι εἰς διαρκὴς ὕμνος πρὸς τὴν Θεῖαν δόξαν, πρὸς ἣν ἅπαν τὸ περιεχόμενον τοῦ Τριωδίου, μὲ τὴν ἀρίστην καὶ ἀρτίαν σύνθεσιν πλείστων ἀντιθέτων καὶ μὴ στοιχείων καὶ ἐννοιῶν, σκαπεῖ ν' ἀναβιδάσῃ πρὸς «ὕψος τὸ ἀνθρώπινον» γένος, φέρον ἅμα πλησίον ἡμῶν εἰς αἴσθησιν καὶ συναισθησιν τὸν Ὑψίστον Θεόν, ὅστις εἶναι: «πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν»⁵⁵. Τὸ βίωμα τοῦτο εἶναι: τόσον ἔντονον, κατὰ τὸ Τριῶδιον, ὥστε ἕκαστος νὰ βιώνῃ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, νὰ συνομιλῇ καὶ νὰ προσεύχεται μετ' Αὐτοῦ, ὡς «ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν, ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἰ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον»⁵⁶.

Ὁ προσωπικὸς καὶ βιωματικὸς διάλογος μέσα ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τοῦ Τριωδίου μεταξὺ Δημιουργοῦ καὶ δημιουργήματος δημιουργεῖ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν πέτρινη ψυχὴν συναισθήματα θεῖα καὶ «καίρῳ μετανοίας». «Ἐπὶ ξύλου δάπευσα κρεμάμενον, Χριστέ σὲ τῶν πάντων κτίστην καὶ Θεόν, ἡ σὲ ἀσπόρως τεκοῦσα, ἐδόξα πικρῶς. Γίε μου, ποῦ τὸ κάλλος ἔδω τῆς μορφῆς σου; Οὐ φέρω καθορᾶν σὲ ἀδίκως σταυρούμενον· σπεῦσον οὖν ἀνάστηθι, ὅπως ἴδω ἀγαθὸ σου τὴν ἐκ νεκρῶν τριήμερον ἐξανάστασιν»⁵⁷. Ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς Παναγίας περνᾷ ὁ ὕμνος εἰς τὰ χεῖλη τοῦ καθενός, ὅστις, συμπάσχων μετ' αὐτῆς διὰ τὴν «ἀδικον σφαγὴν»⁵⁸ τοῦ Υἱοῦ της, ἀφήνει: τὴν ψυχὴν του νὰ ξεχειλίσῃ ὕμνους πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, λέγοντα πρὸς Ἑκατὴν καὶ ἡμᾶς, «μὴ ἐποδύρου μου, μήτε, καθορᾶσα ἐν τάφῳ, ὃν ἐν γαστρὶ ἄνευ σπορᾶς συνέλαδες υἱόν· ἀναστήσῃ: γὰρ καὶ δοξασθήσῃ: καὶ ὕψωσα ἐν δόξῃ ἀπαύστως ὡς Θεὸς τοὺς ἐν πίστει.

καὶ πόθῳ σὲ μεγαλύνοντας»⁵⁹. Ἡ χαρὰ τῆς ἀναστάσεως, ἐκδήλη εἰς τὸ Τριῶδιον, πληροὶ ὄλην τὴν δημιουργίαν ἐλπίδος καὶ χάριτος, καὶ ἀναμένει, «στεναγμοῖς ἀλαλήτοις», τὴν δικαίωσιν αὐτῆς ἀπὸ τὸν Σταυρωθέντα καὶ Ταφέντα καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ Ἀναστάντα, πρὸς ὃν, ἀπευθυμένη, εὐχεταί: «Σὲ τὸν ἐπὶ ὕδατων κρεμάσαντα πᾶσαν τὴν γῆν ἀσκέτως ἡ κτίσις κατιδοῦσα ἐν τῷ Κρανίῳ κρεμάμενον, θάμβει: πολλῶ συνεῖχτο. Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου, Κύριε, κραυγάζουσα»⁶⁰.

13. Ἐν τῷ Τριωδίῳ, ἐπίσης, προσβάλλεται τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀσκήσεως, δι' ἧς «τὸ σῶμα τὸ θυσιάζον τῷ λόγῳ ὑποτάσσεται δι' ἐγκρατείας καὶ δεήσεως»⁶¹.

Ἡδὴ ἀπὸ τῆς πρώτης Κυριακῆς τοῦ Τριωδίου δι' εὐστόχου ἐπιλογῆς διδλικοῦ χωρίου, ἥτοι: τῆς παραβολῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου, ὑποδεικνύεται ἡ δι' ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς προσευχῆς ἀσκήσις, ἐξαιρωμένης ἅμα ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ σελίδος ἕως τῆς τελευταίας, ὡς ἐλέχθη ἐν τοῖς πρόσθεν, τῆς μετανοίας, τῆς ταπεινοφροσύνης κ.ά. Τὸ Εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀποκριῶν ἀφυπνίζει καὶ προτρέπει: εἰς τὴν ἀσκήσιν δι' ἔργων ἀρετῆς καὶ εὐποίας, ἐν τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς μηνίμην ἐπιτελοῦμεν πάντων τῶν ἐν ἀσκήσει λαμβάνων δόσιν καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν»⁶² ὡς προτύπων ἀσκήσεως, οὕτως «τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»⁶³, κατὰ τὸ ἀποστολικὸν τῆς ἡμέρας ἀνάγνωσμα καὶ οἱ ὅποιοι κατέλειπον ἡμῖν ὡς πολῦτιμον θησαυρὸν τὸν τῆς ἀσκήσεως αὐτῶν βίον ὡς «ὀπογραμμὸν τινα καὶ ὁδηγόν», προτρέποντες εἰς οἰονδήποτε χρόνον καὶ ἐποχὴν, ἵνα δράμωμεν εἰς τὸν τῆς ἀσκήσεως δρόμον καὶ ζηλώσωμεν τὸ τῆς ἁγνείας κειμήλιον, ἀθλούμενοι εἰς τὸ «στάδιον τῶν ἀρετῶν», ἵνα εὐρωμεν ἐκεῖ πλημμελημάτων τὴν συγχώρησιν.

Τὸ ἀσκητικὸν τοῦ Τριωδίου ἰδεῶδες ἐξαιρεται, ἐπίσης, ὑπὸ τῆς ὑμολογίας αὐτοῦ καὶ κορυφῶται εἰς τὰ ἑορταζόμενα γεγονότα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, ἡ ὑμολογία τῆς ὁποίας θὰ ὑμνήσῃ ὑπέροχα τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀγιότητος. Οἱ ὠραιότεροι ὕμνοι κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα θὰ ἐγκωμιάσουν τὴν ὠραιότητα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τελειότητος, προτρέποντες πρὸς αὐτὴν τοὺς πιστοὺς, ἵνα «τύχωσιν τὸ βραβεῖον τῆς ἀνν κλήσεως». Τὸ ἀσκητικὸν ἰδεῶδες τονίζεται εἰς τὸν Μεγάλον Κανόνα τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου Κρήτης, ὡς καὶ ἀπὸ ὁλόκληρον τὴν ὑμολογίαν τοῦ ἐν λόγῳ λειτουργικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Βιβλίου, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν μηνίμην δύο γιγάντων ἐκ τοῦ ἀσκητικοῦ κόσμου, ἥτοι: τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, τοῦ Σιναΐτου, συγγραφῆς τῆς Κλίμακος καὶ τῆς Ὁσίας Μαρίας, τῆς Αἰγυπτίας. Ὁμοίως δὲ πλῆθος ἁγίων μορφῶν, Προφητῶν τε, Ἀποστόλων, Κληρικών, Εὐαγγελιστῶν, Μαρτύρων, Ἱεραρχῶν, Ὁμολογητῶν καὶ ἐγκρατεῶν, τελειωθέντων διὰ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀσκήσεως, παρελαύνει ἀπὸ τὰς ἱερὰς σελίδας τοῦ Τριωδίου, δι' ὧν ἐξάιρεται, λόγοις καὶ ἔργοις αὐτῶν, τὸ ἀσκητικὸν ἐν τῇ πίστει ἰδεῶδες. Παραλλήλως δὲ τὰ διδλικά χωρία, ἐπιλεγμένα μετὰ ἀ-

54. «Τριῶδιον», ἔ.α., σελ. 376β'.

55. Ἀκολουθία Μ. Ἀποδείπνου.

56. Ἐξοδ. λγ' 11.

57. «Τριῶδιον», ἔ.α., σελ. 399α'.

58. Ἀκολουθία Μ. Ἀποδείπνου.

59. «Τριῶδιον», ἔ.α., σελ. 428α'.

60. Αὐτόθι, σελ. 426α'.

61. Αὐτόθι, σελ. 333α'.

62. Αὐτόθι, σελ. 556'.

ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟ Ε'

(Προσφορά τῆς Ἐκκλησίας στὸ Ἔθνος)

Τοῦ Ἀρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΑΘΡΕΠΤΙΑΗ
Ἱεροκήρυκος Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν

«Ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Σ' αὐτὴν τὴν παραγγελία, ποὺ ἀπευθύνει σήμερ¹ ὁ Κύριος σ' ὅποιον θέλει νὰ Τὸν ἀκολουθήσει, ἀνταποκρίθηκε μὲ τὴ ζωὴ του καὶ τὸν μαρτυρικό του θάνατο ὁ Ἀγ. Γρηγόριος Ε', Πατριάρχης Κων(σταντινουπόλεως), ποὺ ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ σήμερ¹ τὴν μνήμη του. Καὶ ὁ ναὸς μας ἔχει τὴν ἰδιαίτερη εὐλογία νὰ κατέχει σὰν πολύτιμο θησαυρὸ τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ Ἀγίου.

Ὁ Ἀγ. Γρηγόριος εἶναι μιὰ μορφή δραματική. Ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε ὅτι κατὰ τὰ 23 χρόνια τῆς πατριαρχείας του, δυὸ φορὲς καταβιβάσθηκε ἀπὸ τὸ θρόνο καὶ τὴν τρίτῃ ὠδηγήθηκε στὴν ἀγχώνη. Πατριάρχευσε πραγματικά 6 χρόνια. Ἐξῆσε σὲ μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ ταραγμένες ἐποχὰς τοῦ Ἑθνους. Τραγικὴ ἦταν ἡ πορεία του, ἀλλὰ καὶ μεγαλειώδης.

Γεννήθηκε στὴν Δημητσάνα. Στὴν Πάτμο παίρνει τὴν βασικὴ πνευματικὴ του καλλιέργεια. Ἀργότερα τὸν συναντᾶμε στὴν Σμύρνη διάκονο, Μητροπολίτη Σμύρνης καὶ στὴν συνέχεια Πατριάρχη Κων(σταντινουπόλεως). Πολὺ χαρακτηριστικὰ σημειώνει ὁ βιογράφος του: «εἰς τὸν θρόνον μετέβαινε κατηφὴς καὶ πλήρης πικρίας». Ἦξερε ὅτι ὁ πατριαρχικὸς θρόνος ἦταν ἱερόμαρτυρὸς θυσίας.

Ὡς Πατριάρχης ἐκδιapanάται στὴν διακονία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑθνους. Γίνεται ἡ καρδιά τοῦ δούλου Γένους. Προσπαθεῖ νὰ εἶναι ὁ κυματοθραύστης τῆς μανίας τῶν κατακτητῶν. Γι' αὐτὸ καὶ ἔκανε ὀρισμένες ἐνέργειες, γιὰ νὰ τοὺς ἐξευμενίσει. Ὅχι χάριν τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ χάριν τοῦ Γένους. Ἐνέργειες γιὰ τίς ὁποῖες οἱ εὐχολοὶ ἐπικριτὲς του θέλουν νὰ τὸν καταδικάσουν. Ἀλλὰ ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν μποροῦν οὔτε ἐλάχιστα νὰ κατανοήσουν τὴν τραγικότητα τῶν διλημμάτων τοῦ Ἐθνάρχη - Πατριάρχη, ποὺ ἀπὸ τὴ μιὰ ἔβλεπε τὴν ἀγριότητα τοῦ δυνάστη νὰ μαίνεται κι ἀπ' τὴν ἄλλη ὁλόκληρο τὸ Γένος νὰ κινδυνεύει. Γιὰ τὸν ἑαυτό του δὲν τίθεται ζήτημα. Τὸν εἶχε ἤδη διαγράψει. Καὶ ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα, προχώρησε ἀπτόητος στὴν θυσία.

Ὅταν ἀρχισε ἡ ἐπανάσταση, ἡ μῆνις τοῦ κατακτητοῦ ξέσπασε ἐπάνω του. Μετὰ τὴν πασχάλινὴ λειτουργία καὶ τὴν θυσία τὴν ἀναίμακτῃ ἀκολουθεῖ ἡ αἵματηρὴ θυσία τοῦ Πατριάρχη. Παύεται, συλλαμβάνεται, καλεῖται νὰ ἀλλαξοπιστήσῃ, ὠδηγεῖται στὴν κεντρικὴ Πύλῃ τοῦ Πατριαρχείου. Ἐκεῖ ἀγέρωχος εὐλογεῖ. Ἀπαγχονίζεται, διαπομπεύεται, καταποντίζεται τὸ

ἱερὸ λείψανό του στὴ θάλασσα. Τὸ βρίσκει ὁμως ἓνας εὐσεβὴς Κεφαλλήνας καπετάνιος. Τὸ μεταφέρει στὴν Ὀδησσό. Ἀργότερα ἦλθε ἐδῶ μὲ τιμές, γιὰ νὰ πλουτίξῃ τὸν Μητροπολιτικό μας ναό.

Ἀπορφάνιζαν τὸ Γένος μὲ τὸν τρόπο αὐτό. Νόμιζαν ὅτι θὰ λυγίσουν τοὺς ἀγωνιστὲς. Ἐπέτυχαν τὸ ἀντίθετο. Τὸ αἷμα του πότισε τὸ δένδρο τῆς ἐλευθερίας. Γιατὶ γι' αὐτὴν ἔζησε καὶ γι' αὐτὴν θυσιάσθηκε ὁ Γρηγόριος. Γι' αὐτὸ ἔλεγε σ' ὅσους τὸν συμβόλευαν νὰ φύγει, γιὰ νὰ σωθεῖ: «ὁ θάνατός μου ἴσως ἐπιφέρει μεγαλύτεραν ὠφέλειαν παρὰ ἡ ζωὴ μου... οἱ Ἕλληνες, οἱ ἄνδρες τῆς μάχης θὰ μάχωνται μετὰ μεγαλύτερας μανίας» πληροφοροῦμενοι τὸν ἄδικο θάνατο τοῦ Πατριάρχη.

Τὸ ὅτι ἔζησε καὶ πέθανε γιὰ τὴν ἐλευθερία ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ δεκάδες ἐπιστολὲς τοῦ πρὸς μέλη τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ποὺ ἐτοίμαζαν τὴν ἐπανάστασι καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι παρὰ τὸ κείμενο τοῦ εἰκονικοῦ ἀφορισμοῦ, ποὺ ἔγινε, γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ σφαγὴ χιλιάδων ὁμογενῶν τῆς Πόλης, οἱ Τούρκοι δὲν εἶχαν καμμιά ἀμφιβολία, ὅπως ἀναφέρονταν στὴν προκήρυξη, ποὺ τοῦ καρφίτσωσαν στὸ στήθος κατὰ τὸν ἀπαγχονισμό του, ὅτι ὁ Γρηγόριος «ἔδρα κρυφίως ὅπισθεν τῶν παρασκήνιων ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως».

Καὶ δὲν ἦταν ὁ μόνος, ποὺ θυσιάσθηκε γιὰ τὴν ἐλευθερία. Ἀπὸ τὸ 1600 - 1700 ἑπτὰ Πατριάρχες θανατώθηκαν κατὰ τὸν ἀγριώτερο τρόπο. Τὴν ἴδια μέρα μὲ τὸν Γρηγόριο ἀπαγχονίσθηκαν ἄλλοι τρεῖς ἀρχιερεῖς. Ὅκτὼ μέρες ἀργότερα ὁ Οἶκ. Πατριάρχης Κύριλλος ΣΤ'. Δεκάδες ἀρχιερεῖς καὶ ἑκατοντάδες ἄλλοι κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ θανατώθηκαν ὡς ὑπεύθυνοι ἐξεγέρσεων καὶ ἐπαναστάσεων. Πάντα πρῶτοι οἱ κληρικὸι στοὺς ἀγῶνες καὶ στὶς θυσίες. Γιατὶ καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάστασι ἡ Ἐκκλησία ἔχοντας ἀναλάβει ἐθναρχικὸ ρόλο εἶχε τὴν κηδεμονία τῶν Ἑλλήνων. Ἐμπόδισε τὴν ἀφομοίωσή τους μὲ τοὺς κατακτητὲς, ἀναχαίτισε τοὺς ὁμαδικοὺς ἐξισλαμισμούς, περιορίσει τὴν προσηλυτιστικὴ δράσι τῶν δυτικῶν μισσιοναρίων, πρόβαλε τοὺς θησαυροὺς τῆς κλασσικῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως, διέσωσε στὰ μοναστήρια τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἵδρυσε σχολεῖα (πολλὲς ἑκατοντάδες), ἀνάδειξε πλήθος ἀπὸ ἐπιφανεῖς δασκάλους τοῦ γένους, προώθησε τὴν ἀνάπτυξι καὶ αὐτῶν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν (ἀφοῦ οἱ πρῶτοι δάσκαλοι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν στὴν Ἑλλάδα ἦσαν κληρικοί), ὀργάνωσε βιβλιοθηκὲς καὶ πνευματικὰ κέντρα, ἵδρυσε τυπογραφεῖα, ἀνάπτυξε τὴν κοινοτικὴ ὁργάνωσι, δημιουργήσε πρότυπους συνεταιρισμούς, διατήρησε τὴν

1. Ἡ ὁμιλία αὕτῃ ἐκφωνήθηκε στὸν Μητροπολιτικό Ναὸ Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου Ε', Πατριάρχου Κων(σταντινουπόλεως), στὶς 10 Ἀπριλίου 1983, Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

έλληνική γλώσσα με την λατρεία και τὰ σχολεία, κράτησε ζωντανή την έθνική συνείδηση, την πνευματική ταυτότητα και την ιδεολογική φυσιογνωμία του έλληνισμού². Μ' όλα αυτά έτοιμάσε την υποδομή του αγώνα για την έλευθερία.

Και όταν ξέσπασε ο αγώνας, πρώτοι πάλι οι κληρικοί στίς θυσίες. Με πρώτο θύμα τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε', που τιμάμε σήμερα. Γι' αυτό είναι ιστορικά τεκμηριωμένη διαπίστωση ότι χωρίς την Έκκλησία είναι πολύ αμφίβολο, αν θα υπήρχε σήμερα Ελλάδα. Άλλωστε και όλοι οι μη κληρικοί αγωνιστές από την πίστη του Χριστού έμπνέονταν. Και αυτή είναι ή προσφορά της Όρθόδοξης Έκκλησίας μόνο σε μια περίοδο της Ιστορίας μας.

Και τώρα ποιά είναι ή στάση μας, των σημερινών Έλλήνων απέναντι σ' αυτή την μεγάλη μητέρα μας, την «Έλληνοσούτεια», όπως ονομάζει την Έκκλησία ο έθνικός μας ιστορικός Παπαροηγόπουλος; Έμεις οι νεοέλληνες άγνοούμε ή και παραποιούμε κάποτε την ιστορία. Έμεις προσπαθούμε να βρούμε και να απομονώσουμε ένα άρνητικό παράδειγμα κληρικού, πραγματικό ή φανταστικό, για να δακωμοδήσουμε την Έκκλησία και τον κλήρο. Σάν οι κληρικοί να μη έκαναν και να μη κάνουν τίποτε καλό σ' αυτόν τον τόπο!

2. Βλ. σχετ. άρθρο Εύαγγ. Θεοδώρου, «Έκκλησία» 1983, Άριθ. 6, σελ. 163.

Τ Ο Τ Ρ Ι Ω Λ Ι Ο Ν

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την σελίδα 91)

τιζόμενοι άνωθεν δια της μετανοίας και της ζωής των θείων μυστηρίων, πλουσιώς τελουμένων κατά την τριωδικήν περίοδον, έλθωμεν εις έσωτερικήν κάθαρσιν και αναγέννησιν, εις άγιασμόν και καινότητα ζωής «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ήλικίας του πληρώματος του Χριστού»⁹¹, υπερκοσμίως και υπερφυώς πολιτευόμενοι.

Έπεχειρήσαμεν μίαν μικράν αναδρομήν εις το Τριώδιον, έναν σύντομον περίπατον εις τον λειμώνα του με τάς τόσας εύλογίας του και τον ούράνιον χαρακτήρα.

Ο διώγων καλώς το Τριώδιον, δίδνει την πληρότητα του Χριστιανικού Μυστηρίου, το σύνολον της εξ αποκαλύψεως θρησκείας του Άγίου και Τριαδικού Θεού, καθ' ότι το Τριώδιον ως δημιουργήμα μακράς χρονικής περιόδου, περιέχει: πολύτιμον πείραχ και έμπειρίαν ανθρώπων, άγιων τε και δικαίων, διωσάντων την ζωήν της Όρθοδόξου Έκκλησίας και καταλιπόντων ήμιν ταύτην ως θησαυρόν και πολύτιμον μαργαρίτην. Επίσης δε τεθησαύρηται εν αυτώ ή Ίερά Παράδοσις και τὰ συγκλονιστικώτερα γεγονότα της Βίβλου. Ούτω, παρά την πολυμορφίαν των προσώπων και έορταζομένων γεγονότων και περιστάσεων, ή ένότης και ή άρτία αυτού σύνθεσις να δεσπόζη από της πρώτης έως της τελευταίας αυτού σελίδος και χωρίς να διαχέεται και να διασπάται ο νοός από τὰ θαυότερα της πίστεως μυστήρια, να οδηγείται από την όλην αυτού θαυμασίαν δαμήν εις τον έξιον έορτασμόν του «Σταυρωσίου και Άναστασίου Πάσχα».

Η πλουραλιστική εισέτι μορφή των τροπαρίων και

Ποιός όμως διακωμωδεί την μάνα του, έπειδή κάποια μάνα —έξαίρεση— πρόδωσε το μητρικό φίλτρο; Και αυτή ή στάση δείγμα ποιās πνευματικής στάθμης είναι;

Που είσαι Θεόδωρε Κολοκοτρώνη, που έλεγες προς τους μαθητές του πρώτου έλληνικού Γυμνασίου: «Πρέπει να φυλάξετε την πίστη σας και να την στεριώσετε, διότι, όταν επιάσαμε τὰ άρματα, είπαμε πρώτα υπέρ πίστεως και έπειτα υπέρ πατρίδος». Άς το ακούσουν αυτό και όσοι διαπαιδαγωγούν τη νέα γενιά.

Ό,τι όμως και όσα κι αν λέγονται, έμεις μπορούμε να καυχώμεθα γιατί δέκα Πατριάρχες έδωσαν τη ζωή τους για την έλευθερία και μαζί τους δεκάδες έπωνύμιον Έλλήνων ιεραρχών, χιλιάδες Έλλήνων ιερέων έπωνύμιων και ανωνύμων, που άπαγχονίσθηκαν, κατακρεουργήθηκαν, εσφάγησαν «ιερεία έμψυχα, ολοκαυτώματα λογικά». Καμμία Έκκλησία δεν έχει τόσο προσφορά σε αίμα, όση ή Έλληνική χάριν του Έθνους. Και αν τυχόν ξαναχρειασθεί οι ίδιοι οι κληρικοί με το χλευαζόμενο, αλλά τιμημένο ράσο, θα άρουν και πάλι το Σταυρό της θυσίας, που προβάλλει ή Έκκλησία μας σήμερα εις προσκύνηση, όπως άλλωστε απέδειξαν τὰ γεγονότα και της πιο πρόσφατης ιστορίας μας.

Άς εύχηθούμε αυτές οι αλήθειες να μās συγκλονίσουν και ο στίχος του ποιητή «μυή λησιμονήτε το σχοινί, παιδιά, του Πατριάρχη» να πάρει στίς μέρες μας μία νέα διάσταση καθοδηγητική και άνακαινιστική για όλους μας, κληρικούς και λαϊκούς.

των στίχων, το πλήθος των έορταζομένων κατ' αυτό Άγίων, άθλητών της πίστεως, και τὰ διδασκικώτατα προφητικά και διδλικά άναγνώσματα προκαλούν ρίγη συγκινήσεων και μοναδικά θρησκευτικά διώματα. Διά του περικομμένου δε αυτού λαμβάνει έκαστος το δώρημα κατά το μέτρον της αναλογίας και της ψυχικής αυτού δεκτικότητας. Διά της διώσεως, τέλος, του λειτουργικού πλούτου του Τριωδίου «ερχόμεθα εις έπαφήν προς την αιωνιότητα, προς τους αιώνας των αιώνων. Ύψη και βάθη γεφυρώνονται, ούρανός και κόσμος ένούνται»⁹². «Υπερπηδώνται τὰ σύνορα του αιώνος τούτου και ήδη εν τη παρούση ζωή έχομεν είσοδον εις το άνάκτορον της ούρανού Έκκλησίας, ένθα κυριαρχεί ή αιωνία χαρά και ένθα περιβάλλει ήμās ή ειρήνη του Θεού μετά του φωτεινού ένδύματος της άθανασίας»⁹³.

90. Η ιδέα της κατ' άρετήν τελειώσεως, άνακαινώσεως, άνωψώσεως εκ γής προς ούρανόν και θεώσεως του ανθρώπου αναπτύσσεται όφ' όλων των Έλλήνων Πατέρων της Όρθόδοξου Έκκλησίας, καθ' ήν ο Θεός, κλίνων τους ούρανοίς, κατέρχεται επί της γής δια της Θείας Αδού Ένοσηρώσεως και, γενόμενος άνθρωπος, τον άνθρωπον αναβιβάζει και κάμνει τουτον Θεόν. (Μ. Άθανάσιος). Ίδε πλείονα και Ί. Ρωμανίδου, έ.ά. σελ. 84 κ.έ..

91. Έφεσ. δ' 11.

92. J. CASPER, WELTERKLAERUNG IM LITURGISCHEN GREISTE DER OSTKIRCHE (EKKLESIA ORANS, τόμ. 22) FREIBURG IM BR. 1939, σελ. 2.

93. J. TYCIAS, DIE LITURGIE ALS QUELLE OSTLICHER FRÖMMIGKEIT (EKKLESIA ORANS, τόμ. 20), FREIBURG IM BR. 1937, σελ. 77. Πρβλ. και Ε. Θεοδώρου, έ.ά. σελ. 89.

ΟΙ «ΝΕΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ» ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΒΟΥΛΗ*

ΤΟΥ Π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέας της 'Ιερᾶς Συνόδου

Στὸ «Ψήφισμα» τοῦ Εὐρωκοινοβουλίου σχετικὰ μὲ τὸ καθήκον τῶν κρατῶν - μελῶν νὰ προσπείσουν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν πολιτῶν τῶν τὰ ὁποῖα ἀπειλεῖ ἢ ὑβρίζοντι δραστηριότης τῶν ἀκραίων «αἵρέσεων» περιελήφθησαν ὅλα τὰ βασικὰ σημεῖα τῆς προτάσεως τῆς «Ἐπιτροπῆς Νεότητος, Πολιτισμοῦ, Παιδείας, Πληροφωρίων καὶ Ἀθλητισμοῦ».

Ἔτσι καλοῦνται τὰ κράτη - μέλη «νὰ συνεννοηθοῦν γιὰ μιὰ ταξινομήσι δεδωμένων ὅσον ἀφορᾷ τὶς διεθνεῖς διακλαδώσεις τῶν ὁργανώσεων ποὺ προαναφέρθησαν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ψευδωνύμων καὶ τῶν ὁργανώσεων ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν κάλυψί τους καὶ μὲ τὶς δραστηριότητές τους στὰ κράτη - μέλη».

Τὸ θέμα αὐτὸ ἐνδιαφέρει δέδοται ἰδιαίτερα τῇ χώρᾳ μας γιατί οὐσιαστικὰ δὲν γνωρίζουμε μὲ ποιά ὀνόματα ὁρῶν ἰδῶ μερικὲς ἀπὸ τὶς πρὶ ἐπικίνδυνες ὁργανώσεις στίς ὁποῖες ἀναφέρεται τὸ «Ψήφισμα» τοῦ Εὐρωκοινοβουλίου, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ τὶς ἐντάξουμε σωστὰ καὶ νὰ τὶς μελετήσουμε μὲ βάση τὰ διεθνή δεδομένα, στηριζόμενοι στίς θαυμασίες ἐρευνᾶς ξένων ἐμπειρογνομόνων. Ὑπάρχουν ὁμάδες ποὺ διαθέτουν πολλὰς δεκάδες παρακλάδια μὲ τὰ πρὶ ἀπίθανα ὀνόματα, π.χ. ἡ κίνησι τοῦ Σάν Μουόν Μούν.

Ἡ «Ἐπιτροπὴ» καλεῖται ἀπὸ τὸ Εὐρωκοινοβούλιο νὰ υποβάλῃ ἔκθεσι σχετικὰ μὲ τὰ ἐπὶ μέρους ζητήματα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μελετηθοῦν καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα κάναμε ἤδη λόγο.

Στὴν ἔκθεσι αὐτὴ πρέπει ἰδιαίτερα νὰ ἀναφέρεται «μὲ ποῖο τρόπο ἔχουν ἔως τώρα διεκπεραιώσει οἱ κρατικὲς ἀρμόδιες ἀρχὲς καὶ ἰδιαίτερα τὰ ἀστυνομικὰ ὅργανα καὶ τὰ δικαστήρια ὑποθέσεις παραβιάσεως νόμων ἀπὸ τὶς ὁργανώσεις αὐτὲς καὶ σὲ ποιά πορίσματα κατέληξαν ἐξεταστικὲς ἐπιτροπὲς σχετικὰ μὲ τὶς ὁργανώσεις αὐτὲς».

Πρέπει ἀκόμη σύμφωνα μὲ τὸ «Ψήφισμα» ἡ Ἐπιτροπὴ «νὰ ἐπεξεργασθῇ διαδικασίες ποὺ νὰ ἐξασφαλίζουν, ὑπὸ τὶς παρούσες συνθήκες, ἀποτελεσματικὴ προστασία τῶν πολιτῶν τῆς Κοινότητος».

Τὰ ἀρμόδια Συμβούλια Ὑπουργῶν καλοῦνται «βάσει τῶν συγκεντρωμένων στοιχείων καθὼς καὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐπιτροπῆς, νὰ ἐξετάσουν τὰ προβλήματα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν δράσι τῶν ὁργανώσεων ποὺ προαναφέρθηκαν καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ νὰ δοθῇ ἡ δυνατότητα στὰ κράτη - μέλη νὰ προσπείσουν μὲ ἀμοιβαίως συμφωνίαις τὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν τους».

Ποιά εἶναι ὅμως τὰ κριτήρια μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἐξετασθῇ, θὰ κατοχυρωθῇ καὶ θὰ ἀξιολογηθῇ ἡ δράσι τῶν «αἵρέσεων» αὐτῶν;

α) Μὴ ἐνῆλικοι ἄτομα δὲν πρέπει νὰ πιέζονται νὰ ἀναλαμβάνουν μὲ ὄρκο προσχωρήσεως μακροπρόθεσμη καὶ καθοριστικὴ γιὰ τὴ ζωὴ τους δέσμευσι, β) ...νὰ ἀφήνεται ἓνα κατάλληλο χρονικὸ διάστημα γιὰ νὰ ὑπάρχῃ στάθμισι τῆς συγκεκριμένης δεσμεύσεως οἰκονομικῆς ἢ προσωπικῆς, γ) μετὰ τὴν ἐνταξί σὲ μιὰ ὁργάνωσι νὰ δίδεται ἡ δυνατότητα ἐπικοινωνίας στὴν οἰκογένεια καὶ τοὺς φίλους, δ) νὰ μὴ ἐμποδίζονται νὰ περατώσουν τὶς σπουδὰς τῶν τὰ μέλη τῶν ὁργανώσεων ποὺ ἔχουν ἀρχίσει ἓνα κύκλο σπουδῶν.

ε) Ἀναφερόμενο τὸ «Ψήφισμα» στὰ «δικαιώματα τοῦ ἀτόμου» ἀναφέρει ὡς κριτήριον ἀξιολογήσεως τῶν ὁργανώσεων αὐτῶν, «τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαταλείπῃ ἀνεμπόδιστα τὴν κίνησι», «τὸ δικαίωμα νὰ μπορῇ νὰ ἔχῃ ἐπαφὴ μὲ τὴν οἰκογένεια καὶ τοὺς φίλους προσωπικά, μὲ ἀλληλογραφία ἢ διὰ τηλεφώνου», «τὸ δικαίωμα νὰ ζητῇ ἀνεπηρέαστες συμβουλὰς νομικῆς ἢ ἄλλης φύσεως», «τὸ δικαίωμα ἱερικῆς περιθάλψεως».

Πολὺ σημαντικὰς προτάσεις ποὺ γίνονται στὸ «Ψήφισμα» εἶναι ἀκόμη ὅτι:

στ) Κανένας δὲν πρέπει νὰ ἐνθαρρύνεται νὰ παραβαίνει ὁποιοδήποτε νόμον, εἰδικότερα μὲ σκοπὸ τὴν συγκέντρωσι χρημάτων, λ.χ. μὲ τὴν ἐπαιτεία ἢ τὴν πορνεία, ζ) οἱ ὁργανώσεις δὲν θὰ πρέπει νὰ ζητοῦν μόνιμη δέσμευσι συμμετοχῆς ὅταν τὰ ἐνδεχόμενα μέλη — σπουδαστὲς ἢ τουρίστες γιὰ παράδειγμα — εἶναι ἐπισκέπτες σὲ μιὰ χώρα ὅπου δὲν κατοικοῦν μόνιμα, η) κατὰ τὸν προσηλυτισμὸν θὰ πρέπει νὰ διευκρινίζονται ἀμέσως ἡ ὀνομασία καὶ οἱ ἀρχὲς τῆς ὁργανώσεως.

θ) Οἱ ὁργανώσεις πρέπει νὰ παρέχουν στίς ἀρμόδιες ἀρχὲς, ὅταν ζητηθοῦν, πληροφορίες σχετικὰ μὲ τὸ προσωρινὸ ἢ μόνιμον τόπον διαμονῆς τῶν μελῶν, ι) οἱ «νέες θρησκευτικὲς ὁργανώσεις» πρέπει νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν κάλυψι ἀπὸ τὶς ἐκάστοτε κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις τῶν ἀτόμων ποὺ ἐξαρτῶνται καὶ ἀπασχολοῦνται ἀπὸ αὐτήν, μέσα στὰ κράτη - μέλη ὅπου αὐτὰ ἐργάζονται ἢ κατοικοῦν».

ια) Ἐὰν ἓνα μέλος μὲς κινήσεως ταξιδεύει στὸ ἐξωτερικὸν γιὰ λογαριασμὸ τῆς, ἡ ὁργάνωσι θὰ πρέπει νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ στὴν πατρίδα του, ἰδιαίτερα σὲ περίπτωσι ἀσθενείας. ιβ) Θὰ πρέπει νὰ διαβιβάζονται στὰ μέλη τηλεφωνήματα τῶν συγγενῶν τῶν καὶ νὰ διανέμονται χωρὶς ἀνάδοχὴ οἱ ἐπιστολὰς τους».

Τέλος τὸ «Ψήφισμα» ἀναφέρεται, ιγ) στὰ παιδιὰ τῶν μελῶν οἱ ὁργανώσεις ὀφείλουν «νὰ φροντίζουν γιὰ τὴν ἀνατροφὴν, τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν υγείαν, τους, καθὼς καὶ νὰ ἀποφεύγουν ὅτιδήποτε θὰ μπορούσε νὰ βλάψῃ τὸ παιδί».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 46 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Ἡ ὑμνολογία τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος.

Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ Ἀνατολική Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως. Τὰ πάθη τὰ σεπτά καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἀποτελοῦν τὸ κέντρο τῆς ὁρθόδοξης ὑμνολογίας. Γιὰ τὴν ὕμνησιν αὐτῶν τῶν γεγονότων τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος στήθηκαν τὰ θαυμασιώτερα μνημεῖα καλλιτέλειαι. Ὑμνογράφοι καὶ μελουργοὶ δάλθηκαν νὰ ὑμνήσουν μὲ τὸν καλύτερο ὄντο ἀπὸ ὅλοιο ὅλες τὶς λεπτομέρειες τοῦ πάθους. Στὶς ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἔχουμε ἕνα θαυμάσιο πλέξιμο τῶν ψαλμῶν μὲ τὰ τροπάρια, τῶν Προφητειῶν καὶ ἄλλων περικλοπῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μὲ τὰ Εὐαγγέλια καὶ τοὺς Ἀποστόλους τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα, πάλι, πελοῦνται ὅλες οἱ ἀκολουθίες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νυχθημέρου: Ἑσπερινός, Μεσονυχτιό, Ὁρθρὸς καὶ οἱ Α', Γ', ΣΤ' καὶ Θ' Ὁρῆς καὶ οἱ ἱερεῖς θεῖες Λειτουργίες: τῶν Προηγιασμένων, τοῦ Μ. Βασιλείου, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (τὸ Πάσχα)· τελεῖται, ἀκόμα, τὸ Μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου καὶ γάλλεται ὁ Ἐπιτάφιος Θρήνος καὶ οἱ Μεγάλες Ὁρῆς τῶν θείων Παθῶν.

Ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀκολουθίες ἐκείνες ποὺ ξεχωρίζουν γιὰ τὸν ὑμνολογικὸν τους πλοῦτον καὶ τὴν μελικὴν ποικίλιαν καὶ κατασπιννοῦν τὶς ψυχὰς τῶν πιστῶν, ἐξιστορῶντας τὰ πάθη τὰ σεπτά σὲ ὅλες τοὺς τὶς λεπτομέρειες, εἶναι ὁ Ὁρθρὸς καὶ ὁ Ἑσπερινός, ποὺ, χάρις αὐτῇ χρονικῇ ἀπιστοτροφῇ σὴν τέλεσίν τους, μποροῦν οἱ πιστοὶ καὶ τὶς παρακολουθοῦν εὐκολώτερα.

Ὁ Παράδεισος εἶναι γιὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

ΤΟ ΚΥΡΙΟ νόημα τῆς κατανυκτικῆς περιόδου τοῦ Τριωδίου, ποὺ μᾶς προετοιμάζει γιὰ τὴν γιορτάσουμε ἄξια τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ μετάνοια. Δηλαδή ἡ ἀλλαγὴ, μέσα μας, τοῦ «παλαιοῦ ἀνθρώπου» σὲ «νέον». Τὸ ν' ἀποβάλλουμε τὴν νοστιπιά τῆς ἁμαρτίας καὶ ν' ἀποκηρύξουμε, ὅπως λέει ὁ πρῶτανος τῶν Ἀποστόλων Παῦλος, «τοῦν Χριστοῦ», ἔχοντας πᾶν γινώμονα τῆς ζωῆς μας τὴν συμμόρφωσιν μὲ τὶς εὐαγγελικὰς ἐντολὰς, τὴν προσκόλλησιν σὲ τὸ θεῖο θέλημα.

Ἡ Ἐκκλησία, σὴν περίοδον αὐτή, μᾶς ἐμπνέει τὴ μετάνοιαν ὄχι μόνον μὲ τοὺς γλυκύτατους φθόγγους τῆς ἱερῆς ὑμνωδίας, ἀλλὰ καὶ προβάλλοντάς μας μορφὰς τοῦ Ἑορτολογίου σὺν πρῶτοινα μεταστροφῆς. Ὁπῶς ἡ Ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία. Ἐφθασε, ζώντας πολλὰς δεκαετίες σὴν ἔρημω, σὶς ἄσπιλες κορφὰς τῆς ἀγιότητος, ἀφοῦ, μὲ τὴν μετάνοιαν, ἐγκατέλειπε τὸν ἡθικὸν δόξοδον. Ἡ πρῶτην πόρνη τῆς Ἀλεξάνδρειας ἀναδείχθηκε σὲ μιάν ἀπὸ τὶς πρὸ καλλιστέφανες μορφὰς τοῦ Μοναχισμοῦ. Ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι καὶ ὁ

ἐμᾶς, ποὺ μᾶς ἀποθαρρύνει τὸ γεγονὸς τῶν πολλῶν μας ἁνομημάτων, τὴν αἰσιόδοξον φράσιν ἐνὸς ἀπὸ τοὺς Πατέρες οἱ Παράδεισος εἶναι γιὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς».

Ἀπάντησις ἀποστομωτικῇ.

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ σχόλιον ἡμερησίας ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν (σ.σ. ἡ ὁρθογραφία τοῦ σχολίου):

ἘΝΑΣ παπᾶς ἀπὸ τὸ Ἄργος Ὁρῆσιον Καστοριάς μας τηλεφώνησε χτες καὶ μας ἀγγέειλε τὴν πρόθεσίν του νὰ νιοθετήσῃ ἕνα κοριτσάκι ἢ αγοράκι ἀπὸ τὴν Αἰθιοπία. Μας εἶπε ἀκόμη, ὅτι ἔχει καὶ αὐτὸς δύο κοριτσάκια καὶ ἔτσι τὸ παιδί θὰ μπεῖ σ' ἕνα οἰκογενειακὸ περιβάλλον.

«Θα το μεγαλώσω καὶ αὐτὸ σαν παιδί μου, χωρὶς νὰ ἔχω τὴν ἀπαιτήσιν νὰ μείνῃ γιὰ πάντα μαζί μου», μας εἶπε.

Τὸ ὄνομά του εἶναι Γρηγόρης Τσαγκαράκης καὶ τὸ τηλεφῶνό του 0467 - 43460».

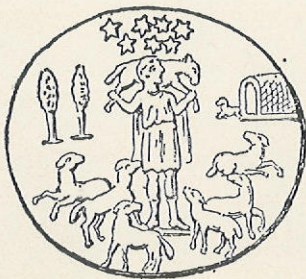
Ἐνα μεγάλο «ἔδρε» σὶν π. Γρηγόριον ποὺ ἐφημερεύει σὶν Ἱ. Ναὸ Ἀγίας Παρασκευῆς Ἀργους Ὁρῆσιον. Μὲ τὴν ζεστὴν χειρονομίαν του ποὺ τὴν ὑπαγορεύει μιὰ φλογερὴ καρδιά, «ἀπαντιᾷ» ἀποστομωτικὰ σὲ πολλοὺς καλοθελητὲς ποὺ ἀνοίγοντας ἀνυχνολόγητα τὸ στόμα, «σπερμολογοῦν ἄρρητ' ἀθέμιτα» κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Κληρικῶν. Μὲ τὴν κίνησιν αὐτή, καθὼς καὶ μὲ κάθε παρόμοια (καὶ εἶναι ἀμέτρητες σὶν σύνολό τους) ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ποιμένες της, ἀποδεικνύουν ὅτι βαδίζουν σ' ἄχράρια τοῦ ἀρχιποίμενος, Θεοῦ τῆς ἀγάπης.

Χωρὶς σχόλια.

ΚΑΤΑ καιροὺς διαβάζουμε σὶν Τύπον τὶς αἰσχρὲς ἐπιδόσεις τῶν ἱεροσούλων. Εἴν' αὐτοὶ ποὺ δὲν φοβοῦνται τὸ Θεὸν καὶ δὲ ντρέπονται τοὺς ἀνθρώπους. Κυριολεκτικὰ «πουλᾶνε» τὴν ὁρθόδοξον Ἑλλάδα, «βγάζοντας σὶν σφυρὶν» τὰ κειμήλια καὶ τὰ θυμητιάριά της. Ἀγανακτοῦμε κάθε φορὰ ποὺ ὑποπίπτει σὴν ἀντίληψή μας μιὰ τέτοια ἐδελυρὴ πράξις.

Γύρω σὶν μέσα Μαρίου τὸ ἀστυνομικὸν δελτίον κατέγραψε κάτι ἀνάλογο ποὺ σίγουρα δὲν μπορεῖ νὰ σπληστίει. Ἀπλῶς τὸ ἀναφέρουμε: Μιὰ σπείρα «χτύπησε» τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν σὴν Καισαριανή. Πῆρε ἀπ' τὸ παγκάρι 3.000, —ἀν ἀφαιρέσουμε τὰ δύο τελευταῖα μηδενικὰ ἔχουμε τὴν τιμὴ «πωλήσεως» τοῦ Χριστοῦ— 4 χρυσοὺς σταυροὺς καὶ ἄλλα πολὺτιμα ἱερὰ σκευῆ. Ὡς ἐδῶ, λίγο - πολὺ, συνηθισμένη πράξις. Ἡ συνέχεια εἶναι φορηχὴ: Ἡ σπείρα ἔσπασε τὴν ἱερὴν λευκανοθήκη καὶ κάρφωσε τὴν ἱερὴν λόγχην πάντω σὲ μιὰ καρέκλα...

Νομίζουμε τὰ σχόλια εἶναι περιττά.

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ο γάμος, ένα σχέδιο ζωής

Γάμος θά μπορούσαμε νά πούμε ὅτι εἶναι ἡ συνάντηση ἑνὸς ἀνδρα καὶ μιᾶς γυναίκας, ἡ ὁποία συνεπάγεται μία σειρά στόχων, λειτουργιῶν καὶ ρόλων, μεῖ ἄλλα λόγια ἕνα συγκεκριμένο σχέδιο ζωῆς. Πολλοὶ εἶναι οἱ παράγοντες πού καθορίζουν ὅλες αὐτές τίς πλευρές πού ἀναφέραμε.

Ποικίλοι θεσμοί, ὅπως ἡ Πολιτεία, ἡ Ἐκκλησία, ἡ Κοινωνία, τὰ Κόμματα κ.ἄ. θέλουν νά ἔχουν τουλάχιστον κάποιο, ἀν ἔχῃ καὶ τὸν τελευταῖο, λόγο γιὰ τὸ γάμο τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι, ἡ μορφή καὶ οἱ διαστάσεις τοῦ γάμου δὲν εἶναι ἀποκλειστικὴ ὑπόθεση μόνο τῶν ἀτόμων πού ἔρχονται «εἰς γάμου κοινωνία», ἀλλὰ ἐπηρεάζονται ἀπὸ πολλοὺς καὶ ποικίλους συντελεστές. Γάμος δὲν εἶναι μία συντροφικὴ ἀπλῶς σχέση πού ἀφορᾷ μόνο τοὺς δύο συζύγους, ἀλλ' ἀφορᾷ πολὺ περισσότερους. Τοὺς ἰδίους, τοὺς γονεῖς τους, τὰ παιδιὰ πού θά γεννηθοῦν, τοὺς συγγενεῖς, τοὺς φίλους, τοὺς γνωστούς, τοὺς συμπολίτες τους.

Στὸ γάμο ἐμπλέκονται καὶ διακυβεύονται, θά ἔλεγα, πολλὰ συμφέροντα, γι' αὐτὸ καὶ ἐπιδιώκονται μεῖ ποικίλους τρόπους «τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα» καὶ βέβαια ἔχῃ πάντοτε ἐκεῖνα «τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔνωση ξεπηδοῦν πολλές δυνάμεις, πού θέλουν ὅμως νά ὁρῶν κάποτε μιὰ κάποια ἰσορροπία. Εἴτε οἱ δυνάμεις αὐτές προέρχονται ἀπὸ τὰ πρόσωπα πού συνιστοῦν τὸ ἴδιο τὸ ζευγάρι, εἴτε ἀπὸ τὸ ζευγάρι ὡς νέο πρόσωπο καὶ ὑπαρξή, εἴτε δυνάμεις, μικρότερες ἢ μεγαλύτερες πού προέρχονται ἀπ' ἔξω καὶ βοηθοῦν ἢ καὶ καταπιέζουν τὸ ζευγάρι.

Δυναμικὴ πλαίσισιωση

Αὐτές τίς ποικίλες, νέες ἢ καὶ παλαιές δυνάμεις, ἡ Ἐκκλησία θέλει νά τίς ἐντάξῃ σ' ἕνα δυναμικὸ πλαίσιο ζωῆς, μέσα στὸ ὁποῖο θά αὐξηθοῦν καὶ θά καρποφορήσουν. Ἐπιθυμεῖ καὶ ἐπιδιώκει νά τίς ἐνσωματώσῃ μέσα στὸ σῶμα Τῆς, πού εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Μόνο ἐκεῖ μέσα ὁ γάμος καὶ ἡ οἰκογένεια, «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς» τῆς Ἐκκλησίας, λαμβάνει σάρκα καὶ ὁστά καὶ πραγματώνει τὴν ἀρμονικὴ ψυχροσωματικὴ ὑπαρξή του («ἑμὴνοια ψυχῶν καὶ σωμάτων»), στηριζόμενος στὴ θαθεῖα ἐνότητα πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του.

Τὸ ἀόρατο καὶ ἀκατασκεύαστο στὶς ἀρχές νέο πρόσωπο τοῦ γάμου παίρνει σιγὰ - σιγὰ μορφή μεῖ τίς ἐνέργειες τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ πού ἐπιφέρεται ἐπάνω του (πρὸλ. Γενέσεως α' 1) καὶ διοχετεύει τίς δημιουργ-

γικὲς Του δυνάμεις συνεργώντας στὴν αὐξηση καὶ ἀνάπτυξη τοῦ ζευγαριοῦ. Πρόκειται πράγματι γιὰ μιὰ νέα δημιουργία, μιὰ καινὴ κτίση.

Μεῖ τὴν ἐνταξή του στὸ μυστήριό τῆς Ἐκκλησίας μέσω τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, ὁ γάμος, τὸν ὁποῖο ἡ Ὁρθόδοξη ἀποκαλεῖ «μικρὴ ἔκκλησία», ἀναπτύσσεται καὶ αὐξάνει μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας πού ζωοποιεῖται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Μιλώντας γιὰ ὁρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ στὴ συνάφειά της μεῖ τὸ γάμο δὲν ἐννοοῦμε τίποτε περισσότερο ἢ τίποτε λιγότερο ἀπὸ τὸ γάμο ἔτσι ὅπως αὐτὸς προσκαλεῖται νά ζήσει μέσα στὴν ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, γιὰ νά ζήσει, νά χαίρεται καὶ νά περισσεύει.

«Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος».
Σχέδιο τοῦ Κώστα Μαργέλη.

Γιὰ νά ζήσει ὁ γάμος

Θά ἔλεγα ὅτι ἡ ὁρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἡ ἐγγύηση, ὁ ἀρραβῶνας δηλαδή, γιὰ νά ζήσει ὁ γάμος. Πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἡ ζωὴ πού τὴ ζοῦμε ἐν Πνεύματι. Ἀγίῳ, στὰ πλαίσια τῆς δικῆς του δικαιοδοσίας, τὴν ὁποία συνιστᾷ ἡ ἐποχὴ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐκκλησίας πού εἶναι ἡ νύμφη τοῦ Πνεύματος. Σὲ συμβολικὴ καὶ οὐσιαστικὴ γαμήλια σχέση τὸ Πνεῦμα μεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, περιβάλλει μεῖ τὴ δυνάμει Του καὶ τὴ χάρι Του κάθε γαμήλια ἀνθρώπινη σχέση πού δεσμεύεται «εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» (Ἐφεσίους ε' 32). Μεταμορφώνει καὶ μεταβάλλει τὴ σχέση ἀνδρα - γυναίκας σὲ μικρὴ ἔκκλησία. Ἀνοίγει αὐτὴ τὴ μικρὴ ἔκκλησία στὶς διαστάσεις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ παρέχει στοὺς συζύγους «ἀγάπην τελείαν».

Ἀκόμα κι ἂν οἱ δύο αὐτοὶ παντρεύτηκαν ἀπὸ ἔρωτα κι ἀγάπη εἶναι δυνατό νὰ καταλήξουν στὸ τέλος ν' ἀγαπιοῦνται: ἀκόμα πιὸ πολὺ καὶ νὰ εἶναι περισσότερο ἐρωτευμένοι ἀπ' ὅ,τι στὴν ἀρχὴ ἐξ αἰτίας ἀκριβῶς τοῦ γάμου, ὥστε νὰ διερωτᾶται κάποιος καὶ νὰ ἐρωτᾷ «αὐτὸς ὁ γάμος εἶναι γάμος ἐξ ἔρωτος ἢ ἔρωτος ἐκ γάμου»; Ὁ γάμος πράγματι εἶναι καὶ μέγα μυστήριον καὶ μυστήριο. Ἀλλ' ὡστε ὁ ἱ. Χρυσόστομος δὲν χαρακτηρίζει χωρὶς λόγο τὸν γάμο ὡς «μυστήριον ἀγάπης» (Εἰς Κολοσσαίς ὁμιλία 12,5 PG 62,387)¹.

Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ὅτι μὲ τὴν ἐκκλησιολογικὴ καὶ ἀγιοπνευματικὴ προοπτικὴ ποὺ ἀναφέραμε, ὁ γάμος εἰσέρχεται σὲ μία δυναμικὴ πορεία, διαγράφοντας μία τροχιά ποὺ δὲν εἶναι ἐκ τῶν προτέρων προδιαγεγραμμένη. Κινεῖται σὲ δρόμους ποὺ ἐξαρτῶνται σὲ ἓνα μεγάλο θαυμὸ ἀπὸ τοὺς ἱδious γιὰ νὰ τοὺς χαράξουν καὶ νὰ τοὺς θαδίσουν «ὧμο τὸν ὧμο οἱ θυοὶ μαζὶ ἀντέχοντας τὸ θάρος ἀπὸ τὰ μελλούμενα» καθὼς λέει καὶ ὁ ποιητής. Κινῶνται πλέον στὸ χῶρο τῶν ἐκπλήξεων, στὴ χώρα τῶν θαυμάτων. Ἄν καὶ δὲν εἶναι «ἐξωγήνοι» κινῶνται πάντως μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἀμφίδρομα.

Αὐτὸ τὸ «πᾶσι κι ἔλα» εἶναι ἐξἄλλου καὶ τὸ μεγάλο τους πλεονέκτημα. Δὲν κλείνονται σ' ἓνα μονοδιάστατο σύμπαν. «Ὁ γάμος εἶναι ἓνα δέντρο ποὺ οἱ καιροὶ τοῦ φανερώονται: στὴ γῇ καὶ οἱ ρίζες τοῦ θρίσκονται στὸν οὐρανόν». Εἶναι γήινη πραγματικότητα καὶ μυστήριο σωτηρίας, στὸ μέτρο ποὺ ὑπηρετεῖ τὴν σῶα καὶ ἀδελφὴ ἐπάνοδο στοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ὅλων ἐκείνων ποὺ εἰσῆλθαν στὸ στενὸ δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὴ σωτηρία. Ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε ἢ στενὴ ὁδὸς γίνεται: ἀκόμα πιὸ στενὴ ὅταν τὴν περπατᾶμε θυο - θυο καὶ χειραγωγούμε δύο ἢ τρία ἢ καὶ περισσότερα παιδιὰ πίσω μας². Εἶναι σὰν ὁ ζωτικός μας χῶρος νὰ λιγοστεύει.

Ὁ δρόμος τῆς ὀρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς μέσα στὸ γάμο εἶναι δρόμος τῶν ταπεινῶν ἀσθενεῖς καὶ ὁδοιπόροι: θαδίζον τὸν χιλιοδαδισμένο αὐτὸ θρόνο ποὺ δὲν παύει ὅμως νὰ περιλαμβάνει: χαρακτηριστικὰ τῆς κατὰ παράδοσιν ὀρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς, νὰ εἶναι θεοδιδιστος καὶ νὰ διατηρεῖ τὴν ἀρρητὴ ὁμορφίαν μίαν φιλοκαλικῆς προσεγγίσεως τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Διατηρεῖ ὅλες ἐκεῖνες τίς πλευρὲς ποὺ συγκροτοῦν καὶ στηρίζουν τὴν ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωή: τὴ λειτουργική, δηλαδή, πλευρά, τὴ μυστικὴ, τὴν ἀσκητικὴ καὶ τὴν ἐσχατολογικὴ.

Λειτουργικὸς χρόνος, καιρὸς σωτηρίας

Κατεξοχὴν χῶρος καὶ χρόνος τῆς πνευματικῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἰδία ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ καθημερινὸς (νυχθήμερος), ἡ ἐβδομαδική, μηνιαία, ἐτήσιος λειτουργικός Τῆς κύκλος, ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ. Ὁ χρόνος ἀγιάζεται, γίνεται καιρὸς, εὐκαιρία σωτηρίας. Ὁ γάμος ζυμώνεται μέσα σ' αὐτὴν τὴ ζωὴ, ἡ οἰκία εἶναι καὶ γίνεται μικρὴ Ἐκκλησία. Τίποτα, βέβαια, δὲν γίνεται αὐτόματα οὔτε εἶναι αὐτονόητο. Ὅλα εἶναι ἀποτελέσματα συνειδητῆς προσπάθειας.

Γιὰτὶ σήμερα οἱ περισσότεροι: ἔχουμε ξεμάθει νὰ ζοῦμε μὲ τὸν τρόπο ζωῆς ποὺ ζοῦσαν οἱ παλιότεροι, ποὺ ἦταν περισσότερο αὐθόρμητος. Σήμερα ἀναζητοῦμε «κατηχητικά», ὡς κατηχοῦμενοι πλέον, νὰ μνησθῶμε σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ. Ἡ ζωὴ αὐτὴ δὲν εἶναι πλέον ἓνα ὄχημα ἔτοιμο

μέσα στὸ ὁποῖο θὰ μποῦμε καὶ θὰ μᾶς πάει στὸν προορισμό μας. Πρέπει: νὰ κατασκευάσουμε καὶ τὸ ὄχημα καὶ νὰ τὸ διευθετήσουμε ἐσωτερικά.

Εἶναι φορές ποὺ καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἐνορίας δὲν ἐξυπηρετεῖ ὅλες αὐτὲς τίς ἀνάγκες ποὺ δημιουργοῦνται γιὰ μιὰ δυναμικὴ σύζευξη τῆς ἑγγαμῆς μὲ τὴν ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ. Πολλὰ ζευγάρια, ἀποκοιμένα ἀπὸ τίς ρίζες μιᾶς θρησκευτικῆς ζωῆς ἀγνοοῦν στὴν οὐσία τοῦ τὸν οἰκογενειακὸ λειτουργικὸ κύκλο καὶ θρίσκονται σὲ μεγάλη σύγχυση³. Ἄλλο ποὺ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο χάνουν τὴν εὐκαιρία νὰ ζήσουν τίς θεολογικὲς ἀλήθειες τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν ἰδία τους τὴν ἀπὴρ καθημερινότητα. Ἄς κάνουμε σαφέστερη αὐτὴν τὴν ἀποψη μὲ ἓνα συγκεκριμένο παράδειγμα.

Θὰ ἤθελα νὰ θέσω τὸ ἀκόλουθο ἐρώτημα: Πόσες ἀλήθειαι οἰκογένειες συνθίξουν ἀκόμα νὰ ἐνεργοῦν τυπικὲς μορφὲς παραδοσιακῆς θρησκευτικῆς ζωῆς; Ν' ἀνάδουν τὸ καντήλι, νὰ θυμιατίζουν τὸ Σάββατο ἢ τίς παραμονὲς μεγάλων ἑορτῶν, νὰ ζυμώνουν πρόσφορο; Τὸ νὰ ζυμώσῃς ὅμως πρόσφορο ἢ ν' ἀνάψῃς τὸ καντήλι, μπροστὰ στὰ εἰκονίσματα σὲ τοποθετεῖ σὲ μιὰ διαφορετικὴ διαδιακασία ζωῆς ἀπ' αὐτὴ ποὺ ζεῖς τίς ἄλλες ὥρες. Εἶναι: σὰν ἡ Λειτουργία ν' ἀρχίζει ἀπὸ τὸ σπῆτι σου.

Ἡ γυναίκα ποὺ ζυμώνει τὸ πρόσφορο —γιατί ὅχι ἀλήθεια καὶ ὁ ἄνδρας;— συμμετέχει λειτουργικά στὴ Θ. Εὐχαριστία. Ἡ Θ. Εὐχαριστία δὲν εἶναι κάτι: τὸ σιγμιαίο. Προετοιμάζεται: μὲ τὸν πιὸ πᾶνω τρόπο ἀπὸ μιὰ ομάδα γυναικῶν τῆς ἐνορίας. Αὐτὴ, ὅμως, ποὺ ζυμώνει: τὸ πρόσφορο προετοιμάζεται ἀνάλογα, προσεύχεται, ἔχει: τὸ νοῦ τῆς προσηλωμένο στὰ πρόσωπα ποὺ θὰ καταγράψῃ: στὸ χαρτὶ ποὺ τὸ συνοδεύει: συνήθως, στίς στήλες ὑπὲρ υγείας καὶ ὑπὲρ ἀναπαύσεως. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο δένεται ἡ στρατευομένη μὲ τὴν θριαμβεύουσα Ἐκκλησία, οἱ μισοῦντες μὲ τοὺς ἀγαπῶντες ἡμᾶς. Τὰ μίσση μας καὶ οἱ ἀγάπες μας κατατίθενται στὴν κοινὴ εὐχαριστιακὴ τράπεζα. Παράδοξα καὶ ἀκατανόητα πράγματα γίνονται: κατορθωτά.

Μὲ συγκίνηση ἀναπολῶ κάθε φορὰ στὴ μνήμη μου αὐτὸ ποὺ ἐλέγετο στὴν οἰκογένειά μας, ὅτι ἡ γιαγιά ἀπὸ τὸν πατέρα μου μνημόνευε ἀδιαλείπτως στὰ πρόσφορα «ὑπὲρ ἀναπαύσεως» τὸ ὄνομα τῆς πεθαμένης πρώτης γυναίκας τοῦ ἀνδρα τῆς (τοῦ παπποῦ μου).

Οἱ ἱερεῖς μας μποροῦν μὲ κατάλληλο τρόπο νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν τάση ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα σὲ μεγάλῃ μερίδι τοῦ πληθυσμοῦ γιὰ ἐπιστροφή σὲ παραδοσιακοὺς τρόπους παρασκευῆς φαγητῶν καὶ ψωμοῦ γιὰ νὰ ὑπομνήσουν καὶ τὴν ὥραία συνήθεια τῆς προετοιμασίας τοῦ πρόσφορου. Εἶναι φυσικὸ ὅταν κάποιος δὲν ξέρε: νὰ ζυμώνει πῶς νὰ ζυμώσει καὶ πρόσφορο; Ἡ ἀγνοία αὐτὴ δὲν εἶναι ἀσφαλῶς καὶ ἡ μόνη δυσκολία. Συνδέεται μὲ πολλὰς ἄλλες λεπτομέρειες τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς, ποὺ δυσκολεύουν γενικὰ τὴ ζωὴ μας καὶ εἰδικότερα τὴν πνευματικὴ μας ζωὴ.

Προσέγγιση μυστικῆς

Ὅταν ὅμως τὰ καταφέρουμε καὶ μποῦμε σ' ἓνα δρόμο, βλέπουμε μὲ τρόπο μυστικὸ νὰ προοδεύουμε καὶ «ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος» (Α' Πέτρου γ' 4) ν' ἀνακαλύπτει μυστικά καὶ ἀπόκρυφα πράγματα —ποὺ λίγο πρὶν τοῦ ἦσαν κρυμμένα— καὶ νὰ γεύεται καρποὺς

γλυκούς και να μυρίζει: άνηθ μυρίσσει μέσα στην καθημερινή του τύρφη και τα άποπνικτικά νέφη της ζωής των πόλεων. Να επικαλείται το όνομα του Ίησού στις πιό «άσχετες» στιγμές της ζωής του. "Άσχετες με τον Ίησού γιατί είχε πιστέψει ότι τα «πράγματα» δέν μπορούσαν να έλθουν σε σχέση μ' Αυτόν. Κι όμως, μια ύπόμνηση, μια υπόδειξη, μια καθοδήγηση του φανέρωσαν ένα διαφορετικό κόσμο στα μάτια του ή είδε τον κόσμο με άλλα μάτια πλέον.

Η μυστική προσέγγιση της πνευματικής ζωής μας κάνει προσιτή την άθέατη πλευρά και λαμβάνουμε ολοκληρωμένη αντίληψη των πραγμάτων, όσο θέλουμε είναι αυτό δυνατό και επιτυγχάνουμε έτσι την ενότητα του έαυτού μας, των άλλων, του κόσμου, του Θεού. "Όλα κοινωνούν και επικοινωνούν, τα διεσπώτα γίνονται ένα.

Μία ζωή ασκούμενοι

Τό να προσευχηθείς όμως για τους έχθρούς σου, ζήτημα για το οποίο κάναμε λόγο λίγο πιό πάνω, δέν είναι κάτι το εύκολο. Μά και μόνο να προσευχηθείς χρειάζεται άσκηση. "Όσο και οι άρετές να είναι καρπός του Πνεύματος (πρβλ. Γαλάτας ε' 22) απαιτείται και ή δική μας συνεργία, να κινηθεί και ο άνθρωπος δυναμικώς των άρετών.

Τά πάθη δέν αντιμετωπίζονται με την άδιαφορία, οι επιθυμίες όχι θέλουμε με τό να ενδίδεις. Απαιτείται άσκηση υπό καθοδήγηση σοφού πνευματικού πατέρα και γέροντα ή:α να μπορέσουμε να ένσαρκώσουμε την πνευματική ζωή στις συνθήκες της καθημερινής μας ζωής και στον προσωπικό και οικογενειακό ρυθμό του σπιτιού μας. Έρωτήματα του τύπου «πώς να νηστεύουμε;», «πώς ν' άγρυπνήσουμε;», «πώς να προσευχηθούμε;» προσάλλονται άμεσα και με τρόπο έπείγοντα.

Με τη νηστεία μαθαίνουμε τελικά να κάνουμε χρήση της τροφής, παίρνουμε άπόσταση άπ' αυτήν για να ξεαναδρούμε τη χαμένη εγγύτητά μας με τις δυνάμεις της ζωής. Έχουμε άκουστά ότι «ούκ έπ' άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος» (Ματθαίου δ' 4), αλλά πώς να τό μάθουμε αν δέν μας δοηθήσει κάποιος να τό κατανοήσουμε;

Πώς θα δοούμε τη σωστή σχέση με τον ύπνο και την ά γ ρ υ π ν ί α; Πώς ο «ύπνος ο έλαφρός», θεία δωρεά κι αυτός, θα συμπαχει με τη «γήφουσα καρδιά» μας κι αντί ο ύπνος να είναι: ο «μικρός λυτρωτής» να μας παραδίδει: ταπεινά στα χέρια του Θεού (Ν. Καρούζος); Πώς οι άυπνίες μας μπορούν να γίνουν μαθητεία σε άγρυπνία; Πώς τα ξενύχτια μας για δουλειά, για συμπράσταση σε άρρώστους, σε μικρά παιδιά και γέροντες θα μπορέσουν να γίνουν άφορμές για να μπούμε σε νέους ρυθμούς πνευματικής ζωής;

Πώς θα οικονομήσουμε τη βραδυνή μας π ρ ο σ ε υ χ ή ή τό άπόδειπνο ή κάποιο ανάγνωσμα οικοδομής μεταξύ δείπνου, δελτίου ειδήσεων, ενός φίλμ, ενός συναρπαστικού σήριαλ ή ενός ενδιαφέροντος ντοκυμαντέρ στην τηλεόραση; Χρειάζεται τόλμη και φαντασία για να κινηθούμε μεταξύ οικογενειακών δημοκρατικών διαδικασιών στις όποιες να συμμετέχουν και τα παιδιά, άσκήσεως της πατρικής εξουσίας ή της γονικής μέριμνας για να προταθεί ή να επιβληθεί στα έρωτήματα που θέσαμε ή ποιαδήποτε λύση.

Κίνδυνος άλλοτριώσεως;

"Αν με τά όσα έχθεσαμε μέχρι τώρα υποδηλώσαμε τά έρωτήματα, τις άπορίες, τις άμνηχανίες και τυχόν άπαντήσεις για τη βίωση της ορθόδοξης πνευματικής ζωής μέσα στο γάμο, ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή και στην καθημερινή του πράξη, είναι ίσως καιρός να θέσουμε ένα βαθύτερο έρώτημα που θέτουν συνήθως οι έγγαμοι. Διερωτώνται: συχνά, άν, όντες έγγαμοι, μπορούν να προσεγγίσουν τη χριστιανική τελειότητα και να προχωρήσουν άναμπόδιστα στην πνευματική τους ζωή.

Είναι αλήθεια, ότι πολλές φορές οι έγγαμοι αποβλέποντας στην πνευματική ζωή αναλογίζονται: τά κατορθώματα αγάμων, άσκητών, μοναχών. Συγκρινόμενοι με τά επιτεύγματα εκείνων βρίσκονται έλλειμματικοί και υπολειπόμενοι. "Αν θέλουν να προσδεύσουν πνευματικά εκείνους πάλι μιμούνται. Αυτών έλλωστε τά διδλία, τις έπιστολές ή τις ύποθήκες διαβάζουν κατά προτίμηση. Σήμερα μάλιστα ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό μελετά τέτοια διδλία πνευματικής οικοδομής, τά όποια έχουν και μεγάλη διάδοση. Υπάρχει άραγε ένα «ίδιον» ορθόδοξης πνευματικής ζωής για τους έγγάμους ή ή πνευματική τους ζωή χαλκίζεται τελικά πάνω σε ξένα πρότυπα με κίνδυνο να άλλοτριωθεί;

Μονότροπη ή πολύτροπη άκολουθία του Ίησού;

Η ορθόδοξη πνευματική ζωή είναι τελικά μονότροπη; Είναι, δηλαδή, ή μοναχική πνευματική ζωή (δηλαδή των μοναχών) μοναδικός τρόπος υπάρξεως και πνευματικής βιοτής, τ ο ύ π ό δ ε ι γ μ α για όλους, μοναχούς, κληρικούς, λαϊκούς, έγγαμους κοσμικούς; Η είναι μόν ή ορθόδοξη πνευματική ζωή μ ο ν ό τ ρ ο π η, στο μέτρο, όμως, που είναι: ά σ κ η τ ι κ ή, αφήνοντας εύρεά περιθώρια ποικιλίας στη ζωή της άσκήσεως και «άσκειται» ανάλογα με την κατάσταση ή τη θέση ή τό σχήμα ζωής στο όποιο βρίσκεται: ο καθένας μας —μοναχός, κληρικός, λαϊκός—, στο τέλος, δηλαδή, π ο λ ύ τ ρ ο π η;

Ποιά θέση θα είχαν επί παραδείγματι στη ζωή των έγγάμων οι μοναχικοί όρκοι, ευχές, ύποσχέσεις, οι φερόμενες ως ευαγγελικές συμβουλές (ή παρθενία, ή άκτημοσύνη και ή ύπακοή); Θα ήταν δυνατό ο σημερινός έγγαμος χριστιανός να συμμορφωθεί και να ενεργοποιήσει στη σύζυγική του ζωή τό πνεύμα και τις άρχές αυτής της τριπλής ευχής (όμολογίας) έπέκεινα των συγκεκριμένων τους μορφών που έλαβαν ή λαμβάνουν στη μοναχική ζωή; Αυτό θα ήταν πράγματι: μια πρόκληση για τους έγγάμους. Γιατί έτσι θα ήταν υποχρεωμένοι κατά κάποιο τρόπο να οδηγηθούν στην καρδιά και την ουσία του προβλήματος, αν αναλογισθούμε ότι οι ευαγγελικές αυτές συμβουλές ως σωφροσύνη, πτωχεία, ταπεινώση (έκκοπή του ίδιου θελήματος) είναι οι άπαντήσεις που υιοθέτησαν οι μοναχοί άπό την άρχή συμμορφούμενοι προς τις άπαντήσεις που έδωσε ο ίδιος ο Κύριος στους πειραμιούς - προκλήσεις του Σατανά στην έρημο (βλ. Ματθαίου δ' 1-11 και Λουκά δ' 1-13).

Ός εκ τούτου όλοι: είμαστε υποχρεωμένοι: να δώσουμε μιάν άπάντηση είτε είμαστε μοναχοί είτε έγγαμοι, καθότι ο Κύριος είναι: τ ο π ρ ό τ υ π ο για όλους τους χριστιανούς. "Οποσδήποτε ή μίμηση ή ή άκολουθία του Ίησού γίνεται έξατομικευμένα και ποικίλλει: άπό άτομο σε άτομο

μο, από ομάδα σε ομάδα και διαφοροποιείται ανάλογα με τις καταστάσεις ή τα σχήματα ζωής στα οποία αναστρέφονται⁴.

Γλυπτό της Emmy Roeder

Για τη διαφοροποίηση όμως αυτή απαιτείται πολλαπλή διάκριση και εγρήγορση. Χρειάζεται μάλιστα να ληφθεί υπόψη το σχέδιο ζωής που έχουν θέσει προς έφαρμόγη οι ίδιοι οι έγγαμοι, όταν άρχισαν την κοινή τους ζωή, με τελική προοπτική την Βασιλεία των Ουρανών. Υπό το πρίσμα μάλιστα αυτό, όλες οι πτυχές της έγγαμης ζωής, κοινωνικές, οικονομικές, διολογικές, έρωτικές κ.λπ. καθαγιάζονται: μόν στην πληρότητά τους μέσα στο γάμο, παράλληλα όμως έπισημαίνονται οι δυνατότητες, τα όρια και η σχετικότητα τους. Σε πολλές περιπτώσεις οι έγγαμοι ζουν ήδη από τώρα την έσχατολογική ή διάσταση του γάμου τους στην υπέρβασή του στη Βασιλεία. «Έν γάρ τῇ ἀνάστασει οὕτε γαμοῦσιν οὕτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσι» (Ματθαίου κδ' 30' κατὰ τὴν ἀνάστασιν οὕτε νυμφεύονται οὕτε παντρεύονται, ἀλλ' εἶναι ὥπως οἱ ἄγγελοι στὸν οὐρανόν).

Θέσεις και προτάσεις

Συμπερασματικά και συνοψίζοντας ὅσα σημειώθηκαν μέχρι τώρα θα ήθελα νὰ καταλήξω στίς ἀκόλουθες θέσεις πού ὀριοθετοῦν τίς σχέσεις ὀρθοδόξου πνευματικῆς ζωῆς καὶ γάμου.

- Ἡ ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ διουμένη μέσα στὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια εἶναι ἱκανή, ἡ μόνη ἱκανή, νὰ δοθηθεῖ τὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια νὰ πραγματοποιήσουν τὸν προορισμό τους καὶ τοὺς στόχους τους.
- Ἡ ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ συνιστᾷ τὸ ζωοποιὸ ἐκεῖνο κλίμα πού θὰ συμβάλλει: στὴν οἰκοδόμησιν τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογένειας. Ζώντας σ' ἓνα τέτοιο μόνο κλίμα εἶναι δυνατό τὸ ζευγάρι νὰ πραγματοποιήσει: τὰ ἰδεώδη καὶ τίς ἐπιταγές τοῦ χριστιανικοῦ γάμου πού ἀπὸ τὴν Παράδοσή μας χαρακτηρίζεται μυσ-

στήριο μέγα, μυστήριο ἀγάπης καὶ ἐκκλησία μικρή. Βιώνοντας οἱ έγγαμοι: τὴ ζωὴ τους ὡς μικρὴ ἐκκλησία μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ζωὴ πού τὴ ζωογονεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθότι: Ἐκεῖνο εἶναι: «ζωὴς χορηγός», θὰ μπορέσουν νὰ αὐξηθοῦν ἐν Χριστῷ καὶ νὰ ἀνοίχουν τὴν κοινωνία τῆς Ἁγίας Τριάδος.

- Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, πού ζωογονεῖ τὴ μικρὴ ἐκκλησία ἐν Ἐκκλησίᾳ καθίσταται: ἡ σ τ α θ ε ρ ᾶ ἐκεῖνη πού θὰ διαχετεύει: τίς χάριτες: γιὰ τὴν εὐστάθεια τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογένειας σύμφωνα πάντοτε μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.
- Τὸ ζευγάρι, ζώντας τὴ χριστιανικὴ ζωὴ ἐν Ἐκκλησίᾳ, παίρνει: δύναμιν γιὰ νὰ κατορθώσει: τὰ μεγάλα κατορθώματα τῆς πίστεως καὶ νὰ καρποφορήσει: τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος καὶ ὅλα ὅσα εὐχεται: ἡ Ἐκκλησία στὴν ἀκολουθία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου νὰ πραγματοποιήσει: στὴ ζωὴ του.

Ὁ ἱ. Χρυσόστομος διαβλέπει: τὸ τέλος καὶ δίνει: τὸ μέτρο καὶ τὴν καταξίωση παντὸς κόπου καὶ προσπάθειας πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση μὲ τὸν ἀκόλουθο ἀριστοτεχνικὸ τρόπο:

«Ἄν οὕτως οἱ γάμοι γένωνται, ... τὰ τῆς οἰκίας εὖ διακείμεται, τῶν ἀρχόντων οὕτω διακειμένων» καὶ μετὰ τῆς οἰκίας οὕτως ἕκαστος δυνήσεται, τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς λέγω, καὶ παίδων καὶ οἰκειῶν, καὶ τὸν ἐνταῦθα μετὰ ἀδείας ἀπάσης διανῦσαι δῖον, καὶ εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν εἰσελθεῖν».

(*Εγκώμιον εἰς Μάξιμον. Καὶ περὶ τοῦ ποίας δεῖ ἀγεσθαι γυναῖκα*, PG 51. 240-241).

1. Για τὴν ἀντίληψη τοῦ γάμου στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς μυστηρίου ἀγάπης καὶ μικρῆς ἐκκλησίας, βλ. ὁμώνυμο ἄρθρο μου στὸ περ. «Κοινωνία», τεύχος Μαρτίου - Ἀπριλίου 1975, σ. 112-119.

2. Πρβλ. Ματθαίου ζ' 14 καὶ P. Evdokimov, Μ υ σ τ ῆ ρ ι ο ν τ ῆ ς ἀ γ ᾶ π η ς (σὲ μετάφραση Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Ὁρφανοῦ, νῦν Μητροπολίτου Λαρίσης καὶ Τυρνάβου), Ἀθήναι 1967 (τὸ γαλλικὸ πρωτότυπο εἶναι τοῦ 1962), σ. 66.

3. Μικρὴ «κατήχηση» σὲ θέματα τοῦ οἰκογενειακοῦ λειτουργικοῦ κύκλου μπορεῖ νὰ θεωρεῖ τὸ ἔκτο κεφάλαιο, πού ἐπιγράφεται «Τὸ χριστιανικὸ σπίτι», τοῦ διδλίου τοῦ πρεσβυτέρου Michael B. Henning, Ὁ γ ᾶ μ ο ς κ αὶ ἡ χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ῆ ο ἰ κ ο γ ἑ ν ε ι α, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Κων. Πολυζωίδη, Θεσσαλονίκη 1982, σ. 51-106. Πρόκειται γιὰ καλαίσθητη ἔκδοση τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στὴ Θεσσαλονίκη.

4. Συνοπτικά, διατύπωση τίς ἀνωτέρω θέσεις σὲ ὁμιλία μου στὰ πλαίσια εἰδικῆς συναντήσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν στὸ Μιλάνο τῆς Ἰταλίας 2 μὲ 7 Νοεμβρίου 1979. Βλ. τὸ σχετικὸ κείμενο σὲ ἄρθρο μου στὸ περ. «Κοινωνία», τεύχος Ὀκτωβρίου - Δεκεμβρίου 1982, σ. 376. Ὁραία διαπραγμάτευση τοῦ ὅλου θέματος εἶχε κάνει ὁ ἐκλιπὼν ρώσος ὀρθόδοξος θεολόγος Παῦλος Εὐδοκίμων στὸ διδλίο του γιὰ τὸ γάμο πού μνημονεύσαμε πρὶ πάντων, στίς σ. 64-65, 78-81. Στὴ σύνδεση πειρασμῶν καὶ ἀπαντήσεων τοῦ Κυρίου, μοναχικῶν εὐχῶν καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τους στὸν «ἐσωτερικευμένο μοναχισμό τῶν λαϊκῶν», ὁ ἴδιος συγγραφεὺς ἀναφερόταν διεξοδικὰ στὸ ἔργο του, Ἡ π ᾶ λ η μ ἑ τ ὶ δ ν Θεοῦ (σὲ μετάφραση I. K. Παπαδοπούλου), Θεσσαλονίκη, Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν: Θεολογικὰ Δοκίμια 1, 1970 (ἡ γαλλικὴ ἔκδοση εἶναι τοῦ 1964) σ. 156-182. Πρβλ. Ἰωάννου Κορναράκη, Σ χ ι ζ ο φ ρ ἑ ν ε ι α ἡ ἀ σ κ η τ ι σ μ ὁ ς; (Τὸ πρόβλημα μιᾶς ὑπαρξιακῆς ἐπιλογῆς), Θεσσαλονίκη, Ἐκδ. Ἀφῶν Κυριακίδη, 1983, σ. 66-83.

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ*

Τοῦ Πρεσβ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ
Δ/ντοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν

Νομίζω πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθεῖ «ἐκ προοιμίου» ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐ ν ι α ῖ ο καὶ ἡ διακονία τῆς Ἐκκλησίας ἐ ν ι α ῖ α καὶ ἀ δ ι α ῖ ρ ε τ η. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία χρησιμοποιοῖ ἐνικὸ ἀριθμὸ καὶ μιλάει γιὰ «Τὸ Τ ρ ι σ ὶ δ ο ν ἀξίωμα τοῦ Κυρίου», ἔστω καὶ ἂν τὸ διακρίνει σὲ Ἀρχιερατικό, Προφητικό, Βασιλικό. Καὶ πάνω στὰ δύο πρῶτα (Ἀρχιερατικό - Προφητικό) ἀκούσαμε ἤδη τίς δύο προηγούμενες τόσο ἐμπεριστατωμένες εἰσηγήσεις. Πάνω στὸ τ ρ ῖ τ ο (Βασιλικό) καὶ εἰδικώτερα, ὅπως ἤδη γνωρίζετε, μὲ θέμα «Γενικὴ Θεώρηση τῆς Ποιμαντικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας στὸ σύγχρονο κόσμο» μοῦ κάνατε τὴν τιμὴ νὰ ἀκούσετε τούτη τὴν ὥρα τὴ δική μου ταπεινὴ εἰσηγήση, ἡ ὁποία, σὲ καμμιά περίπτωση δὲν πρόκειται νὰ παρυσιάσει μιὰ μεθοδικὰ συστηματοποιημένη ποιμαντικὴ θεωρία. Μόνο θὰ ἀποτολμήσει, μὲ τὴν εὐχὴ καὶ τὴν ἄδεια τοῦ Σεβασμιωτάτου, νὰ ρίξει στὴν ἀγάπη Σας ὁρισμένες σκέψεις ποὺ ἐκφράζουν τὸ ποιμαντικὸ μου προβληματισμὸ καὶ τὴν προσωπικὴ μου ἱερατικὴ ἀγωνία γιὰ τὴν Ποιμαντικὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας σήμερα.

Ἐγὼ νῦν πλέον σαφές, νομίζω, πὼς μοναδικός μου στόχος θὰ εἶναι νὰ καλέσω μὲ τὴν εἰσηγήσή μου σὲ γόνιμο δ ι α λ ο γ ο μετὰ ἀπ' τὸν ὁποῖο, ἐλπίζω, νὰ βγοῦν χρήσιμα ποιμαντικὰ συμπεράσματα.

Θὰ ἐπιχειρήσῃ, λοιπόν, ἡ εἰσηγήσή μου στὴ συνέχεια νὰ προσφέρει στὴν ἀγάπη Σας τρεῖς θέματα σκέψεων:

Ἡ πρώτη δέσμη θὰ ἀφορᾷ τὸν ποιμένα καὶ τὴν διακονία του.

Ἡ δευτέρη τὸ ποιμνιο καὶ τὰ προβλήματα του μέσα στὶς σύγχρονες κοινωνικὲς δομές, καὶ

Ἡ τρίτη, κατὰ ἓνα γενικὸ βέβαια τρόπο, τὴν ποιμαντικὴ τους ἀντιμετώπιση.

Προτὸν ὅμως κάנוμε αὐτὲς τίς ἀναφορὰς θεωρῶ χρήσιμο νὰ ὑπογραμμίσω δύο βασικὲς θεολογικὲς θέσεις πάνω στὶς ὁποῖες θεμελιώνεται ἡ ὅλη ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας.

Π ρ ῶ τ η θ έ σ η: Ὁ ὅρος «διακονία» μέσα στὸ χῶρο τῆς Κ.Δ. ἔχει Τριαδολογικό, Χριστολογικό, Σωτηριολογικό, Ἐκκλησιολογικό καὶ Ἐσχατολογικό περιεχό-

μενο. Μ' ἄλλα λόγια ἡ διακονία σὰν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον εἶναι καρπὸς τῆς θείας ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἡ ὁποία ἀποκαλύπτεται καὶ ἐκφράζεται μὲ τὴ Σάρκωση - Κένωση καὶ τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ σὰν τοῦ π ρ ῶ τ ο υ Δ ι α κ ὸ ν ο υ τῆς Καινῆς Κτίσεως. Καὶ ἀντίστροφα μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Θεό, ποὺ μετριέται μὲ μέτρο τὴν ἀγάπη καὶ τὴν διακονία του πρὸς τὸν πλησίον. Ἐπομένως μιλώντας γιὰ ποιμαντικὴ διακονία ἐννοοῦμε πάντοτε δ ι α κ ο ν ῖ α Χ ρ ι σ τ ο κ ε ν τ ρ ι κ ῆ.

Δ ε υ τ ε ρ η θ έ σ η: Εἶναι ἀδιανόητη καὶ ὁποσοδήποτε ξένη πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία κάθε σκέψη πὼς τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ποιμ. διακονίας γιὰ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα (δηλ. γιὰ τὴν πείνα, τὸν πόλεμο, τὴν καταπίεση, τὴν κάθε μορφῆς δυστυχία) εἶναι ἀμαρτωλό (!) γιατί δῆθεν δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴ σωτηρία. Αὐτὸ πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ τὸ καταλάβουμε ὅτι εἶναι χονδροειδέστατη ὑποκρισία καὶ σκάνδαλο, καταντάει δὲ σὲ μιὰ καινούργια αἵρεση στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξη Σωτηριολογία καὶ ἀνθρωπολογία, εἶναι ἀδιανόητος καὶ ἀπαράδεκτος κάθε ἀ ν τ ι θ ε τ ι κ ὸ ς δ ι α χ ω ρ ῖ σ μ ὸ ς τοῦ ἀνθρώπου σὲ σῶμα - ψυχὴ, καθότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι «ἐνιαῖον ὄλον» καὶ σὰν τέτοιο τὸν διακονεῖ ἡ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Α'. Καὶ ἤδη μπαίνουμε στὴν πρώτη δέσμη τῶν σκέψεών μας, ποῦ, ὅπως εἶπαμε, ἀναφέρεται στὸν π ο ι μ ῆ ν α καὶ σ τ ῆ δ ι α κ ο ν ῖ α του.

Π ο ι μ ῆ ν δὲν σημαίνει σὲ καμμιά περίπτωση κοσμικὴ ἐξουσία ἢ ποιμαντικὴ μακαριότητα. Σημαίνει ἀγῶνας καὶ ἀγωνία «πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀγίων». Σημαίνει «αὐτοπροσφορά» καὶ «ἀποδοχή» ποῦ θὰ πεῖ πιὸ ἀπλὰ πὼς ὁ ποιμὴν «προσφέρεται» στοὺς ποιματινομένους του καὶ συγχρόνως τοὺς «ἀποδέχεται». Τοὺς π ρ ο σ φ έ ρ ε τ α ι: γιὰ νὰ τοὺς διδάσκει «τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου» καὶ γιὰ νὰ τοὺς χειραγωγεῖ σοβαρὰ καὶ υπεύθυνα.

Αὐτὸ βέβαια σημαίνει, πὼς, ὅπως τὸ ἀλάτι ἀναλίσσεται μέσα στὴν ὕλη ποὺ συντηρεῖ ἔτσι καὶ ὁ ποιμὴν ἀναλίσσεται κατὰ τὴν ἀσκηση τῆς διακονίας του, μέσα στὸ ποιμνιο του. Μὰ καὶ ἀ π ο δ έ χ ε τ α ι: τοὺς ποιματινομένους του «ὕπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε» ὅ π ω ς ε ἶ ν α ι: καὶ ὅχι: ὅπως θάπρεπε ἢ θάθελε ἕως νὰ εἶναι. Αὐτὴ ἡ σχέση «προσφορᾶς» καὶ «ἀποδοχῆς» τοῦ ποιμένου μὲ τοὺς ποιματινομένους του ἀποτελεῖ θεμελιακὴ προϋπόθεση γιὰ ἐπιτυχημένη ποιμαντικὴ διακονία. Ἡ ἔλλειψη αὐτῆς τῆς σχέσης εἶναι ἡ βασικὴ αἰτία θλιβερῶν συγκρούσεων ἀνάμεσα στὸν ποιμένα καὶ στὸ ποιμνιο ποῦ τίς πὸ πολλὰς φορὰς οδηγοῦν στὴν ἀπομόνωση τοῦ ποιμένου καὶ ἐπομένως στὴν ἀπουσία κάθε ποιμαντικῆς προσφορᾶς πρὸς τὸ ποιμνιο. Δυστυχῶς ὁρισμένοι Κληρικοί δια-

* Εἰσηγήση στὸ Ἱερατικὸ Συνέδριο Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, 22 καὶ 23 Νοεμβρίου 1982.

Προηγήθηκαν δύο εἰσηγήσεις: α) Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου μὲ θέμα: «Ὁ Ἱερεὺς εἰς τὸ ἀγιαστικόν του ἔργον» καὶ β) τοῦ Ἀρχιμ. Συμεὼν Χατζή, Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν μὲ θέμα: «Τὸ διδασκτικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας σήμερα». Τὸ γενικὸν θέμα τοῦ Συνεδρίου ἦταν: «Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ τρισὸν ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ».

κατέχονται από το λεγόμενο σύμπλεγμα του «ἀγγελισμού» με αποτέλεσμα να αποτυγχάνουν στην αποστολή τους παρά την καλή τους διάθεση και τον προσωπικό πνευματικό τους αγώνα.

Ἡ αὐτοαπομόνωση τοῦ ποιμένου καὶ ἡ ἀδράνεια τοῦ μετὰ τὴν δικαιολογία πῶς ἂν «ἀνοιχθεῖ» — ὅσο πρέπει — κινδυνεύει ἡ πνευματικὴ του ὑπόστασις ὁδηγεῖ πολλές φορές, ὅχι μόνο τὴν ὁποιαδήποτε ποιμαντικὴν του προσπάθεια σὲ πλήρη ἀποτυχία, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸ του σὲ ψυχολογικὴ καὶ πνευματικὴ περιπέτεια. Χωρὶς κατὰ τὸν ὅσον τὸ δῶμα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἡ ὁποιαδήποτε ποιμαντικὴ μας προσπάθεια καταντάει ματαιοπονία! Καὶ ἂν θὰ θέλαμε νὰ ἐπιμείνουμε περισσότερο σ' αὐτὴ μας τὴ σκέψη θὰ μπορούσαμε ἴσως νὰ ὑποστηρίξουμε μεθεδοχίτητα πῶς μιὰ τέτοια ἀπομόνωση καὶ πνευματικὴ ἰδιορρυθμία τοῦ ποιμένου καλλιεργεῖ σιγὰ σιγὰ μέσα του τὴν «ποιμαντικὴν αὐτάρκεια» καὶ «αὐτοπεποίθησιν» πού, φυσικά, τὸν ὁδηγεῖ στὴ φθορὰ καὶ στὴν πλάνη. Ὅχι, λοιπόν, φόβος μπροστὰ στὸ — πρᾶγματι πολὺ δύσκολο — σημερινὸ κοινωνικὸ περιβάλλον, ἀλλὰ θάρρος καὶ αἰσιοδοξία, πού μᾶς δίνει ἡ πίστις μας στὸν Κύριό μας, ὁ ὁποῖος — ἂς εἰμαστε βέβαιοι — συμπορεύεται μᾶς! μᾶς στὸν ποιμαντικὸν μας ἀγῶνα καὶ μᾶς ἱκανώνει νὰ διακονοῦμε μετὰ «ζέον πνεῦμα».

Μιλήσαμε ἤδη γιὰ κατανόηση στοὺς ποιμαντινομένους μας, ὅμως, βασικὴ προϋπόθεσις γιὰ μιὰ αὐθεντικὴ ἀπὸ μέρους μας κατανόηση τῶν ποιμαντινομένων μας εἶναι ἡ δικὴ μας αὐτογνωσία. Θεμελιώδους ἀξίωμα τῆς ποιμαντικῆς πράξεως εἶναι πῶς δὲν σημαίνει: «ἅμα Ἱερεὺς (ρασοφόρος) ἅμα ποιμὴν». Πολλοί, ἀδελφοί, νομίζουμε ὅτι ἅπαξ καὶ γίναμε κληρικοί γίναμε αὐτόματα καὶ τέλει: ποιμένες. Νομίζω πῶς μιὰ τέτοια ἰδέα εἶναι λαθεμένη καὶ ὁποσδήποτε ἀποτελεῖ μιὰ καλοστημένη παγίδα τοῦ διαδόλου στὰ πρῶτα μάλιστα δῆματα τῆς Ἱερατικῆς μας σταδιοδρομίας. Εἶναι λάθος ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων, ἀφοῦ εἶναι τόσο γνωστὸ πῶς ἡ ποιμαντικὴ εἶναι «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν» κατὰ τὸν Ἀγιο Γρηγόριο τὸ Θεολόγο. Ὁ κίνδυνος τῆς ποιμαντικῆς ἀλαζονείας ἀπειλεῖ τὸν καθένα μας, γι' αὐτὸ χρειάζεται ἐγρηγόρεια καὶ συνεχὴς αὐτοέλεγχος. Προσοχὴ στὴν λεγόμενη «ποιμαντικὴν αὐτοπάτην». Σὲ καμμιά περίπτωση ὑποκρισία, πού εἶναι ἡ «εὐγένεια» τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ εὐκρίνεια, εὐθύτητα καὶ καθαρότητα στίς σχέσεις μας μετὰ τοὺς ποιμαντινομένους μας ἀλλὰ καὶ μετὰ τοὺς συνεργάτες μας. Εἶναι ἀνάγκη νομίζω, νὰ τονισθεῖ πῶς ἡ καλλιέργεια φαρισαϊκῆς συνείδησης στοὺς ἑαυτοὺς μας ἐπεκτείνεται χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε πολλές φορές, στοὺς ποιμαντινομένους μας, στοὺς ποίους ἄθελά μας καλλιεργοῦμε συνείδηση καὶ νοστορπία φαρισαϊκή. Ἦδη ὅμως θίξαμε τὸ μεγάλο κεφάλαιο τῆς συνεργασίας.

Αὐτὸ τὸ θέμα γιὰ τὸν ποιμένα εἶναι βασικῆς σημασίας. Πολὺ εὐστοχα, νομίζω, ἔχει γραφεῖ πῶς «ἡ πιὸ δύσκολη καὶ ἐνδοσθητὴ σχέση συνεργασίας εἶναι ἡ συνεργασία μεταξὺ κληρικῶν». Εἶναι: δεδομένο τόσο ἀπ' τὴν ψυχολογία καὶ κοινωνιολογία, ὅσο καὶ ἀπ' τὴν καθημερινὴν πράξιν πῶς τίς πιὸ πολλές φορές ἡ ἀνικανότητα γιὰ συνεργασία ὀφείλεται στίς ἐγωϊστικὰ καὶ προσωπικὰ ἐπιδιώξεις καὶ ἀλαζονικὰ διαθέσεις τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πρόβλημα δὲν ἀντιμετωπίζεται ἄλλοιῶς παρά μετὰ ταπεινὴν εὐκρίνην καὶ διάθεσιν προσφοράς καὶ ποτὲ

μετὰ ταπεινοσχημία καὶ συστηματικὴ ἀποφυγὴ κόπου καὶ διακονίας, πού, δυστυχῶς, ἀδελφοί, πολλές φορές μᾶς χαρακτηρίζουν. Ἀποτελεῖ βασικὴ ἀνάγκη γιὰ τὸν ποιμένα νὰ φροντίζει ἀδιάλειπτα γιὰ τὸν προσωπικὸν του πνευματικὸν καταρτισμὸν γιὰ νὰ σφυρηλατεῖ ἡγήσια καὶ ὅσο γίνεται αὐθεντικὴ ποιμαντικὴ συνείδησις ἀποφεύγοντας τὴν λεγόμενη ποιμαντικὴ «κρίση ταυτότητας». Δυστυχῶς γιὰ τὸν ποιμένα ὑπάρχει πάντοτε ὁ κίνδυνος τῆς «αὐτοειδωλοποίησιν» του. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν περνᾷ: «κρίση ταυτότητας». Εἶναι αὐτονόητο πῶς ἡ «αὐτοειδωλοποίησις» εἶναι μιὰ ἀρρωστημένη κατάσταση πού ὀφείλεται στὴν ἐγωπάθεια καὶ στὸν ἐγωκεντρισμὸν, πού στὴν τελευταία ἀνάλυσιν σημαίνει: ὅτι ἡ καρδιὰ τοῦ ποιμένου δὲν κυτᾷ τοὺς κύππους τῆς «πρώτης» ἀγάπης στὸν Κύριον, ἀλλὰ στὸν ἑαυτὸν του. Ἀποτελεῖ ἐπομένως ἀνάγκη νὰ προσέχει ὁ ποιμὴν νὰ μὴ καταστῇ εἰδωλὸ καὶ ἐπιμελημένα νὰ ἀποφεύγει νὰ φιλοξενεῖ μέσα του ἐπαγγελματικὰ λόγια, πού ἐνδεχομένως ἀκούει γιὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ὅσο προσέχει καὶ αὐτοὺς πού τὸν ἀγαποῦν: μπορεῖ κάποια στιγμή νὰ τὸν ζημιώσουν. Ἡ σκέψις πῶς εἴμαστε «δοῦλοι Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ρωμ. 1,1) μᾶς δοθεῖ στὸ νὰ εἴμαστε ἀπλούστεροι, γνησιότεροι καὶ ἀνθρωπινότεροι στίς σχέσεις μας μετὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπομένως «ποιμένες καὶ διδάσκαλοι» καὶ Ἱερεῖς καὶ ὅχι ἄρχοντες ἢ διοικητές.

Μετὰ ἀπ' τὰ παραπάνω θὰ θυμίσω στὴν ἀγάπην Σας ἐπιγραμματικὰ μερικὰς ἀκόμη ἀρετὰς ἀπ' τίς πολλές, πού πρέπει νὰ στολίζουν τὸν ποιμένα. Πρῶτη ἂς θυμηθοῦμε τὴν ξεχασμένην δὲν ἀκρισίαν, γιὰ τὴν ὁποία οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας τόσο πολὺ ἐπιμένουν, ἀφοῦ ἀποτελεῖ ἀσπίδα πραγματικῆς πού μᾶς προφυλάσσει ἀπὸ ποικίλους πειρασμοὺς καὶ κακοτοπιὰς. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ σύνεσις ὅταν βέβαια δὲν καταστῇ δαιλία ἢ ὅταν δὲν προβάλλεται σὰν ἐπικάλυμμα γιὰ τὴν διεκδίκηση ἰδιοτελῶν συμφερόντων. Ἀπαραίτητη εἶναι καὶ ἡ ἐσωτερικὴ εἰρήνη, πού βασικά ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πόσο συνδεδεμένοι εἴμαστε μετὰ τὸν Κύριον, τὸν ἄρχοντα τῆς εἰρήνης. Εἶναι αὐτονόητο πῶς ἀπ' τὴν ἐσωτερικὴν εἰρήνην τοῦ ποιμένου ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ὅλη του εὐταξία καὶ συμπεριφορὰ. Μιὰ ἄλλη, κατ' ἐξοχὴν αὐτὴ ποιμαντικὴ ἀρετὴ, εἶναι ἡ ἐπιείκεια (Α' Τιμ. 3,3 καὶ Φιλιπ. 4,5 κ.λ.). Ἡ ἐπιείκεια δὲν εἶναι ἀρετὴ γιὰ τὸν ποιμένα. Εἶναι θεμελιώδης ποιμαντικὴ μέθοδος ὅσον καὶ τὴν χαρακτηρίσαμε ἤδη σὰν κατ' ἐξοχὴν ποιμαντικὴ ἀρετὴ. Δὲν πρόκειται βέβαια γιὰ εὐκολὴν ὑπόθεσιν. Εἶναι ἀρκετὰ δύσκολη ποιμαντικὴ μέθοδος, ἀφοῦ, ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὑποκαταμένη ἀλλὰ ἀντικειμενικὴ καὶ φύχραμη καὶ ἀπ' τὴν ἄλλην δὲν πρέπει νὰ ἐκδηλώνεται σὰν ἀδυναμία τοῦ ποιμένου, γιὰτὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν μειώνεται καὶ θίγεται ἡ Ἱερατικὴ του ιδιότητα. Καὶ σὺν τῷ θεῷ αὐτὸ ἢ διακρίσις εἶναι ὁ καλλίτερος σύμβουλος. Μερικὰς φορές κατὰ τὴν ἐνάσθησιν τῶν ποιμαντικῶν μας καθηκόντων χρειάζεται καὶ τὸ ἔντονον ὕψος καὶ ἡ δυναμικὴ ἔκφρασις, ἐνῶ ἄλλες φορές ἀπαιτεῖται ἡπιὸν ὕψος ἢ καὶ σιωπὴ.

Ἀγῶνα δρόμου «μετὰ ἐμποδίων» θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρίσει κανεὶς τὴν ποιμαντικὴν διακονίαν τοῦ σημερινοῦ Κληρικοῦ. Σὰν ἀθλητὴς αὐτοῦ τοῦ δρόμου καὶ μετὰ — πατέρες καὶ ἀδελφοί — εἶναι ἀνάγκη νὰ χούμε ὑπόψιν μας πάντοτε ὁριζόμενες βασικὰς ἀρχάς, τίς ὁποῖες ὅσο

μπορώ επιγραμματικά θά μνημονεύσω, χαρακτηρίζοντάς τες —αν επιτρέπεται— διάλογο της ποιμαντικής διακονίας:

1η) Τὸ «δόσκει τὰ ἀρνία μου» «ποιμαίνει τὰ πρόβατά μου» (Ἰωάν. 21, 15-16) εἶναι ἡ π ρ ο σ κ λ η σ η καὶ ταυτόχρονα ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ποῦ παίρνομε ἐπίσημα καὶ χαρισματικά κατὰ τὴ μεγάλη ὥρα τῆς χειροτονίας μας. Αὐτὲς οἱ θεῖες προσταγές «δόσκει» καὶ «ποιμαίνει» ὅπωςδὴποτε καθορίζουν καὶ τὸ ποῖον τῆς διακονίας μας, ποῦ σὲ καμιά περίπτωση δὲν μπορεῖ νὰ σημαίνει ἀδράνεια, βόλεμα ἢ ἀπλὴ ἐπαγγελματικὴ υποχρέωση, ἀλλὰ δουλειά, θυσία, δράση μὲ πάθος ποιμαντικὸ ποῦ τὸ φουντώνει μέσα μας ἡ Θεία Χάρη, ἂν φυσικά τὴ ζητάμε ἀπ' τὸν Κύριο.

2η) Στὸν ἀγώνα δρόμου τῆς ποιμαντικῆς διακονίας δὲν ὑπάρχουν —δυστυχῶς— περιθώρια γιὰ ἀνάπαυση ἢ καλλίτερα δὲν ὑπάρχει «ποιμαντικὸ ὠράριο» γιὰ τὸν ποιμένα. Τὸ ὠράριο τοῦ ποιμένου εἶναι συνεχές. Καὶ γιὰ νάμιαστε εἰλικρινέστεροι: τὸ «ποιμαντικὸ μας ὠράριο» εἶναι ἀνάλογο μὲ τὸ βαθμὸ ἀφοσίωσής μας στὸν Κύριο καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του. Στὸ σημεῖο ὅμως αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφερθεῖ καὶ τούτῃ ἡ βασικὴ πατερικὴ θέση: Ἐπειδὴ ἡ ἀδιάκοπη ποιμαντικὴ διακονία σημαίνει καὶ φθορὰ τοῦ ποιμένου καὶ ἐπαμένως ἀποδυνάμωσή του (Μάρκ. 8,46) εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν καλλίτερη διεξαγωγὴ τῆς διακονίας του νὰ βρίσκει ὁ ποιμὴν κάποια ὥρα γιὰ «ἡσυχία» καὶ «περισυλλογὴ» (Μάρκ. 8,31). Πρὸς Θεοῦ ὅμως μὴ ἀντιστρέφονται τὰ πράγματα.

3η) Σὲ καμιά περίπτωση δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει ἡ προσφορὰ τοῦ Μοναχισμοῦ στὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ φιλανθρωπικὴ καὶ ἡ ἄλλη κοινωνικὴ καὶ πολιτιστικὴ δραστηριότητα τῶν Μοναχῶν μας εἶναι πολύτιμος σύμβουλος στὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πάντοτε πρέπει νὰ ὑπολογίζει καὶ νὰ ἀξιοποιεῖ τὴν ποιμαντικὴ αὐτὴ δραστηριότητα τῶν μοναχῶν μας μὲ μιὰ ἄμεση καὶ σωστὴ συνεργασία μαζί τους.

4η) Ἀξία στὴν ποιμαντικὴ μας διακονία δίνει ἡ ἀνυπόκριτη ἀγάπη στὸν ποιμαίνόμενό μας, στὸν κάθε ἄνθρωπο προσωπικά καὶ ὅχι τὸ γενικὸ καὶ ἀόριστο «ἔργο». Ὅχι, δηλαδή, ἀπλῶς νὰ γίνεται ἔργο! Οὕτε δράση γιὰ τὴ δράση! Ἡ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ εἶναι ἐξατομικευμένη ἁλλοιωτικά ἢ Ἐκκλησία μεταβάλλεται: σὲ Ὑπουργεῖο Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν.

5η) Ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι —πρέπει νὰ εἶναι— μ ι κ ρ ο δ ι ᾱ σ τ α τ η καὶ μ α κ ρ ο δ ι ᾱ σ τ α τ η. Μὲ τὸν ὅρο μ ι κ ρ ο δ ι ᾱ σ τ α τ η διακονία νοοῦνται τὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα ποῦ ἄρχισε ἡ Ἐκκλησία νὰ συγκροτεῖ καὶ νὰ συντηρεῖ ἀπ' τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους μέχρι σήμερα. Μὲ τὸν ὅρο μ α κ ρ ο δ ι ᾱ σ τ α τ η διακονία νοεῖται ἡ εὐρύτερη φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀλληλεγγύη καὶ ἀδελφότητα ὅλων τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς, προσπάθιντας νὰ τοὺς κάμει νὰ νοιώσουν παιδιὰ τοῦ ἰδίου Πατέρα καὶ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ, ἐνωματώνοντάς τους ὁργανικά στὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ἱεραποστολικὴ τῆς διακονία. Ἀκόμη ἡ μακροδιάστατη διακονία τῆς Ἐκκλησίας συνίσταται καὶ στὸ ἐνδιαφέρον καὶ τοὺς ἀγῶνες τῆς (:) γιὰ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, γιὰ τὴν

εἰρήνην καὶ ἀπελευθέρωση τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον καταπιεσμένων ἀδελφῶν.

6η) Εἶναι περιττὸ νὰ υπογραμμίσαι κανεὶς ὅτι εἶναι ἐπιβεβλημένος ἀπ' τὸν προβληματισμὸ καὶ τίς συνθήκες τῶν καιρῶν ὁ σύγχρονισμὸς τῶν μεθόδων τῆς ποιμαντικῆς διακονίας μὲ δύο ὅμως προϋποθέσεις: α) Ὅτι οἱ νέοι τρόποι καὶ μέθοδοι τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου θὰ βασίζονται πάντοτε σὲ Ὁρθόδοξη Ἐ κ κ λ η σ ι ο λ ο γ ι κ ῆ δόξη, ἀξιοποιώντας καὶ τὰ παραδοσιακά μας σχήματα ποιμαντικῆς διακονίας καὶ β) Ὅτι ὁ ποιμὴν δὲν θὰ ταυτίζεται ποτὲ μὲ τίς ἀπαιτήσεις τοῦ πνεύματος τῆς κάθε ἐποχῆς. Ἐξωτερικά μὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς ποῦ ξέρε: νὰ διαλέγεται μὲ τὸν κάθε ἄνθρωπο καὶ μὲ τὴν κάθε ἐποχή, ἐ σ ω τ ε ρ ι κ ᾶ ὅμως πρέπει νὰ εἶναι «ἄλλου αἰῶνος» συνομιλητὴς τοῦ Θεοῦ. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾷ ὁ ποιμὴν ὅτι ἐργάζεται μέσα στὸν κόσμον ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ κόσμος.

7η) Εἶναι θεμελιώδης Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογικὴ θέση πὼς πυρήνας καὶ φυσιολογικὸς χώρος τῆς ποιμαντικῆς διακονίας εἶναι ἡ ἐ ν ο ρ ι ᾱ, καθότι αὐτὴ εἶναι ὁ οὐσιαστικώτερος πυρήνας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ὁργάνωσης, ὅταν φυσικά ἀποτελεῖ κοινωνία ζωντανῶν μελῶν τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ δίδει τὸ μυστήριον τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἐνότητος μὲ κέντρο πάντοτε τὴν Εὐχαριστιακὴ Σύναξη. Εἶναι ἀδιανόητο καὶ ἀπαράδεκτο νὰ γίνεται ὅποια πνευματικὴ ἢ γενικώτερη ποιμαντικὴ προσπάθεια μέσα στὰ γεωγραφικὰ πλαίσια μιᾶς ἐνορίας καὶ κατ' ἐπέκταση μιᾶς ἐπισκοπῆς «ἐν ἀγνοίᾳ» καὶ μερικὲς φορές καὶ μὲ περιφρόνηση τοῦ ἐφημερίου ἢ καὶ τοῦ ἐπισκόπου ἀκόμη.

8η) Ἐγινε ἤδη σαφές πὼς ἡ Ὁρθόδοξη ποιμαντικὴ διακονία εἶναι —πρέπει νὰ εἶναι— ἐ κ κ λ η σ ι ο κ ε ν τ ρ ι κ ῆ, θεμελιωμένη, δηλαδή, στὴ Θεολογία καὶ στὴν Ἐκκλησιολογία, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἱδρυμα, ποῦ ἀποβλέπει στὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη καὶ ἡθικὴ βελτίωση τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ Σῶμα Χριστοῦ, ποῦ ἀποσκοπεῖ μὲ τὸ ἔργο τῆς διακονίας τῆς στὸν ἁγιασμὸ καὶ τὴ σωτηρία τοῦ κάθε μέλους τῆς «μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4, 12-13).

9η) Μὲ τὴν προηγούμενη θέση φάνηκε ὅτι ἡ ποιμαντικὴ διακονία ἔχει ἐ σ χ α τ ο λ ο γ ι κ ῆ διάσταση καὶ προσωπικὴ, ἀφοῦ τὸ κύριο ἔργο τῆς καὶ ὁ ἀντικειμενικὸς τῆς στόχος εἶναι, ὁδηγώντας τοὺς πιστοὺς στὴν Εὐχαριστία, νὰ τοὺς προσανατολίσαι: σταθερὰ στὴ βασίλειά τοῦ Θεοῦ. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια γίνεται λόγος σήμερα σὲ παγχριστιανικὸ ἐπίπεδο γιὰ λειτουργικὴ διακονία καθὼς καὶ γιὰ λειτουργικὸ χαρακτῆρα τῆς ποιμαντικῆς καὶ γιὰ ποιμαντικὸ χαρακτῆρα τῆς λειτουργίας.

Καὶ 10η) Ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας ἔχει: κ α θ ο λ ι κ ὅ τ η τ α. Ἀγκαλιάζει, δηλαδή, τὸν ὅλο ἄνθρωπο μὲ τὰ πνευματικά καὶ υλικά του προβλήματα μὲ ὅλα τῆς τὰ μέσα. Καὶ μὲ τὴ Θεία Λειτουργία τῆς, καὶ μὲ τὴ διδασκαλία τῆς, καὶ μὲ τὴν ποιμαντικὴ τῆς δράση. Ἐπαμένως ὅτιδήποτε κάνει ἢ λέει ἡ Ἐκκλησία εἶναι ποιμαντικὴ μὲ εὐρύτερη ἔννοια.

(Συνεχίζεται)

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Βαθεῖα ὅμως συγκινητική ὑπῆρξε ἡ συνηγορία καὶ ἡ ἐκθυμὴ ἠθική συμπαράσταση τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Στὸ περιοδικὸ «Ἀγιορείτικὴ Βιβλιοθήκη» δημοσιεύτηκε ἀρθρὸ στὸ τεῦχος 1, τοῦ 1963, σελ. 13, ποὺ τὸ ὑπεγράφη: ὁ ἐλλογιμώτατος Μοναχὸς καὶ πολὺ ἀγαπητὸς μας Θεόκλητος Διονυσιάτης.

Ἀνάμεσα στ' ἄλλα γράφει:

«Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ θεωρεῖται ὡς ἐπεῖγον εἶναι τὸ Ραδιόφωνον. Ἀποτελεῖ θέμα πρώτης ἀνάγκης ἡ ἀπόκτησις Ραδιοσταθμοῦ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τοῦτο δέ, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ συναγείρῃ τὸν εὐσεβῆ Ὁρθόδοξον ἑλληνικὸν λαόν, ὅπως, δι' ἐράνων ἀγὰ τὸ Πανελλήνιον καὶ τὸν μετανάστην Ἑλληνισμόν, ιδρύσῃ Ραδιοσταθμόν. Οἱ πλούσιοι νὰ προσφέρουν πολλὰ, οἱ μέσοι κατὰ δύναμιν καὶ οἱ πτωχοὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματός. Καὶ πάντες νὰ βοηθήσουν εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον «ὅση πέφυκεν ἡ προαιρέσις». Ἱεροὶ Ναοί, Μοναστήρια, Ἐπίσκοποι, Βασιλεῖς, ἱερεῖς, ὁ λαός, ἡ ψυχὴ τοῦ ἔθνους, οἱ πάντες...

Τὸ Ραδιόφωνον σήμερον κατέστη ἀχώριστος σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου. Παντοῦ τὸν παρακολουθεῖ εἰς τὸ ταξίδι, τὸ αὐτοκίνητον, τὸ πλοῖον, εἰς τὴν ἐξοχήν, εἰς τὸ σπίτι, τὸ Γραφεῖον, τὴν Δέσχη, τὸ Κέντρον «φυχαγωγίας», ἀπὸ τὴν τσέπην. Καὶ φυσικὰ, κάμνει μέγα κακόν, ἀφοῦ μόλις ἐλάχιστος χρόνος διατίθεται διὰ κάποιας πνευματικῆς ἐκπομπῆς.

Ἄλλὰ τὸ ραδιόφωνον τῆς Ἐκκλησίας δὲν θὰ περιορισθῇ εἰς ἀρνητικὸν μόνον ρόλον. Θὰ γίνῃ ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ μεταδώσῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς, τοὺς παλμούς τῆς, τὴν λατρείαν τῆς, τὴν παρουσίαν τῆς εἰς τοὺς ἐγγυὲς καὶ τοὺς μακρὰν τοπικῶς καὶ ἠθικῶς. Καὶ πέραν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰ χωριά καὶ τὴν λοιπὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα. Καὶ εἰς τὰς νήσους καὶ εἰς τὸν ἀπόδημον Ἑλληνισμόν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης, ὅπου ὑπάρχει Ἑλλην ἑντευμένος. Καὶ ἀκόμη εἰς τοὺς «καλῶς πλέοντας» ἐν θαλάσσαις μακρὰν θαλασσιμένους καὶ «ἀνεστίους» ναυτικούς μας. Πανταχοῦ νὰ φθάσῃ ἡ μητρικὴ φωνὴ διὰ νὰ στηρίξῃ, νὰ παρηγορήσῃ, νὰ δώσῃ ἐλπίδας, εὐχὰς, ἀγάπην, θείας ἐπαγγελίας...

Κάθε ἡμέραν, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ, ὁ πιστὸς ἢ ὁ δίψυχος, ἀντὶ νὰ παίρῃ τὰ μπουζούκια καὶ τὰ νοσηρὰ ἐλαφρὰ τραγούδια τῶν διαφόρων Ραδιοσταθμῶν, δύναται νὰ ἀκούῃ ὑπέροχες προσευχὰς τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς θαυμαστοὺς βίους τῶν Ἁγίων τῆς ἡμέρας ἐν συνόψει καὶ ὁδᾶς πνευματικῆς ἀπὸ τὴν ὁμολογίαν των. Οὕτω νὰ ἀγιάζεται καὶ τὸ σπίτι καὶ κάθε χώρος ποὺ ἀκού-

γεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ αἵνοι καὶ αἱ δοξολογίαι του καὶ οἱ πιστοὶ νὰ ἀναχωροῦν διὰ τὰς ἐργασίας των εἰρηνικοὶ καὶ μὲ πνευματικὰς ἐμπνεύσεις».

Στὸ σημεῖο ὅμως αὐτὸ εἶναι: ἡ ὥρα νὰ ποῦμε καὶ τὸν ἱστορικόν, δίκαιον λόγον! Ὅτι ὁ τότε Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀπ. Διακονίας, καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν Ἀνδρέας Φυτράκης ἦταν ὁ ἐμπνευστὴς καὶ ὑποστηρικτὴς τῆς μεγάλης αὐτῆς προσπάθειας. Ἐὰν ἔμενε δύο ἀκόμα χρόνια, ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἦταν τῶρα ἱστορικὸ γεγονός.

3 2 χ ρ ό ν ι α Ρ α δ ι ό φ ω ν ο .

Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὴ, τὴ μόνιμη ἔγνοια καὶ ἀπασχόλησή μας στὴ «Ρ α δ ι ό φ ω ν ι κ ῇ Ἰ π η ρ ε σ ι α» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἡ θητεία μας δὲν ὑπῆρξε λιγότερο θετικὴ καὶ πλούσια καὶ ἰσθὺν γενικότερο τοιέα τῶν ἐρτζιανῶν κυμάτων.

Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι ἡ πρώτη μας ἐπαφὴ μὲ τὸ Ραδιόφωνο ἔγινε μὲ τὴν μετάδοσιν τῆς ὁμιλίας μας «Τὸ ἔθνος» στίς 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1953.

Ἀπὸ τότε καὶ μέχρι σήμερα ἀδιάλειπτα ὑπηρετοῦμε μὲ ἀγάπην, εὐθύνη, συνέπειαν καὶ ἐπιμονὴν καὶ τὰ δύο ἡλεκτρονικὰ κανάλια τῆς χώρας μας (ΕΡΤ 1 καὶ ΕΡΤ 2).

Συγκεκριμένα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Τηλεόραση, εἶχαμε κατὰ καιροὺς, ἐξ ὁλοκλήρου (καίμενα - ἐπιμέλεια) τίς πιὸ κάτω ραδιοφωνικὰς ἐκπομπὰς - παραγωγὰς:

1. Ἐπίκαιρες ὁμιλίαι καὶ Ραδιοφωνικὰ Χρονικά (1953 - 1967).
2. Θαλασσινοὶ Ἀντίλαλοι (1954 - 1962).
3. Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς (1960 - ποὺ συνεχίζεται).
4. Ἐκκλησία καὶ Κόσμος (1967 - 1974).
5. Ραδιοφωνικὰ Σχόλια (1969 - 1970).
6. Στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου (1960).
7. Ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ (1978 - 1979).

Τὰ θέματα ὧν αὐτῶν τῶν ἐκπομπῶν μας ἦταν βασικὰ πάντοτε διαλεγμένα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν μας παράδοσιν, τὴν Ὁρθοδοξίαν, τὴν Ρωμοσύνην καὶ τὰ ἐπίκαιρα κοινωνικὰ καὶ μεταφυσικὰ προβλήματα, ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπον.

Τεχνικὰ εἶχαν ἓνα δικό τους ἦθος καὶ ὕψος. Δίχως ὀξύτητες, στομφώδεις ρητορισμούς, φετυκούς πανηγυρισμούς, ἀντλούσαμε συνέχειαν θεμάτων, μνημῆς, ἱστορίες καὶ διδάγματα ἀπὸ τίς ἀνεξάντλητες πηγὰς τῆς ἐθνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς κληρονομίᾶς μας καὶ πλουτίζαμε τὰ ἀκούσματα τοῦ λαοῦ μὲ ἐλπίδα, ἐλευθερίαν καὶ καλὰ νέα.

Τὸ ραδιόφωνο συνδέθηκε μὲ ὅλες τίς κοινωνικὰς,

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 77 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

οικονομικές και πολιτιστικές εξελίξεις του 20ού αιώνα. Όταν η ανάπτυξη της σύγχρονης τεχνολογίας ζητούσε μια παράλληλη πνευματική υποστήριξη, το ραδιόφωνο ήταν πλάι. Όταν ο πολέμιστος, ο αντίπαλος των βουνών, ή νοικοκυρά, ο πολιτικός, ο έρωτευμένος, ο φυλακισμένος, ο ασθενής, ζητούσε μια συντροφιά ζεστή, ανθρώπινη, που να περιέχει διασκέδαση και γνώση, δοθείσα κι ένημέρωση είχε μαζί του το ραδιόφωνο. Παντού, σε κάθε σημείο της γης, όπου το ήθελε. Οι επαρχίες, τα περιφερειακά κέντρα κάθε χώρας, έβρισκαν ένα πολύτιμο φίλο, το ραδιόφωνο, καθώς στα σπίτια των υδροκέφαλων αστικών κέντρων φύτρωναν οι κεραίες». (Γ. Τσουτσας: «Ενημέρωση και ιδιόλογος» BBC, 1979).

ΡΑΔΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

7.30 Το θρησκευτικό χρονικό της ημέρας
 Όμιλία του έφημλου της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Παντελή Β. Πάσχου

28-12-1968

05 'Ο Χριστός στον σύγχρονο κόσμο
 Παραγωγή Διευθύνσεως Θρησκευτικού Αρχηγείου 'Ειδικών Δυνάμεων.

1974

18.40 'Ο δρόμος της ζωής
 Έκπομπη της 'Αποστολικής Δίνης της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδας. Κείμενο και Ραδιοφωνική επιμέλεια: Δημήτρης Φερούσης.

1971

23.00 (Δ) 'Η Ραδιοφωνική Βίβλη
 Στο Χριστό από Κόσμο. Διήγηση του 'Αλεξάνδρου Παπαδόπουλου. Διαβάζει: ο Δημήτρης Μουρτί (Τέρας).

18.00 'Εκκλησία και Κόσμος
 Το συντάγμα μας Δημοσιογράφου Δημήτρη Φερούση.

1968

ΜΗΚΟΣ ΚΥΜΑΤΟΣ 412 μ. ή 728 ΚHz

6.30 "Εναρξιν — 'Εθνικός Ύμνος — Προσευχή

22.00 'Ο Χιτών (Μέρος βον)
 Λεξιλόγιον μέλος: Α. Ροζάν, Στ. Βόκοβιτς, Άννα Κυριακοπού, Π. Ζαφείρ, Ν. Βασιλοπού, Βαγγ. Πρωτοπαύς, Ν. Δανδανός, Σ. Νικαυλάκης, Κ. Παπαγεωργίου, Ν. Χριστογιαννοπούλου.

Διάφορες ραδιοφωνικές, χριστιανικές εκπομπές που κατά καιρούς αναφέρονται στο επίσημο περιοδικό της EPT — 1 «Ραδιοτηλεόρασις».

«**Η κοινωνική αποστολή της Ραδιοφωνίας**».

Παράλληλα με την παραγωγή, την επιμέλεια και την εθύννη εκατοντάδων εκπομπών, ασχοληθήκαμε θεωρητικά και με τη δεοντολογία του νέου, ακόμα τότε, ραδιοφωνικού Μέσου, καθώς και με την ανάπτυξη της Ραδιοφωνίας.

Το Ραδιόφωνο ως τέχνη του ήχου και του λόγου έχει αισθητική, ύφος, ήθος, εκφράζει κάποιες αντιλήψεις και δικαιολογεί κάποιες πρακτικές και θεωρητικές αναγκαιότητες.

Ο άειμνηστος Ντίμης 'Αποστολόπουλος, γράφοντας

στα 1955 τον πρόλογο στο υπέροχο βιβλίο του Γιώργου Κάρτερ, «Το Ραδιόφωνο και η αισθητική του», σημειώνει, ανάμεσα στ' άλλα:

«Ένα ραδιοφωνικό έργο — με τους λόγους του, με τους ήχους του, με τους μουσικούς τόνους του, — με το μύθο του προπαντός — μπορεί να δημιουργήσει μια μυστική ατμόσφαιρα, που δεν έχει άλλη παράλληλη από την ατμόσφαιρα της προσευχής».

Καρπός της μελέτης μας αυτής και της θητείας μας στα αισθητικά, πνευματικά ζητήματα του Ραδιοφώνου και ξεχωριστά της αγωγής και της παιδείας του λαού, υπήρξε και η έκδοση, στα 1959, της μελέτης μας: «Η πνευματική αποστολή της Ραδιοφωνίας», εξαντλημένο πιά.

Ήταν μια μικρή, πνευματική κατάθεση στο χώρο μας, που αποσκοπούσε με ειλικρίνεια και εντιμότητα να πληροφορήσει την Κοινή Γνώμη, για τις ευρύτερες, ανυψωτικές διαστάσεις του ηλεκτρονικού αυτού Μέσου, του Ραδιοφώνου, που θα έπρεπε να πάρει στους κρίσιμους, έπερχόμενους καιρούς.

Σημειώσαμε σ' ένα κεφάλαιο του βιβλίου αυτού:

«Η εκπαίδευση, με την ευρύτατη κοινωνική σημασία της έννοιας και η 'Εκκλησία, σαν ζωντανή οργανισμοί σφρίγγους και λειτουργίες, αποτελούν τη βάση της πυραμίδας των ραδιοφωνικών αναγκών και απαιτήσεων και αποτελούν τους άκρογωνιαίους λίθους για τη θεμελίωση της έθνικης μας συνείδησης».

Για τη μελέτη αυτή εκφράστηκαν θετικά άνθρωποι της Ραδιοφωνίας, καθώς και πνευματικοί ταχιοί του τόπου. Ανάμεσά τους οι άειμνηστοι Άνδρέας Κεραμίδας, Άνδρέας Καραντώνης, Ντίμης 'Αποστολόπουλος, και ο Γιώργος Ν. Κάρτερ, ο Παντ. Πάσχος, ο Γιάννης Χατζημανωλάκης, ο Άντ. Παπαγιαννίου κ.ά.

Ο μακαριστός Άμύλας 'Αλιδιζάντος ('Ακαδημαϊκός) είχε γράψει στο περιοδικό «Ορθόδοξος Σκέψις»:

«Κοιμήτατον τευχίδιον του νεαρού και φερέλπιδος νέου λογίου κ. Φερούση εν τη οποία σαφώς και συστηματικώς καταδεικνύει πώς το ραδιόφωνον με τας εκπομπάς του δύναται να γίνη φορέας αληθινού πολιτισμού. Ίδιαιτέρως προσέχει: ο συγγραφεύς εις τους τομείς της 'Εκκλησίας και της Παιδείας αι όποιαι δεν κατενόησαν προφανώς ως έπρεπε την σημασίαν του θεοπέμπτου τούτου όργάνου δια την εν τη κοινωνία αποστολήν των. Είμαι άξιος συγχαρητηρίων ό κ. Φερούσης, τά όποια έλπίζομεν να έλαβεν ήδη παρά του νέου γραφείου Τύπου της Ι.Σ., δια τας καλās υποδείξεις τας όποιας κάμνει εις την 'Εκκλησίαν και την παιδείαν προς χρησιμοποίησιν του ραδιοφώνου».

Ο χώρος δεν επιτρέπει μεγαλύτερες προεκτάσεις.

Μας άρκει, ότι με άφορμή τη συμπλήρωση 25 χρόνων (1960 - 1985) από το ξεκίνημα της ραδιοφωνικής εκπαμπής «Ο δρόμος της ζωής» πήραμε την ευκαιρία να κάνουμε αναφορά ή έναν μικρό απολογισμό της όλης μας έρτζιανής προσφοράς, στον ίδιο χώρο, με τη σκέπη πάντοτε της 'Εκκλησίας.

Θά τό τονίσουμε για μυριστή φορά, πώς προφυλαγμένο κάτω από την προστασία της 'Εκκλησίας και μέσα στον αλόγυρο της ευλογίας και της χάρις της,

δώσαμε και πήραμε στο Ραδιόφωνο και στην Τηλεόραση. Διακονήσαμε και διακονηθήκαμε.

Ἀφιερώα και στόχος μας ἦτανε, αὐτὰ πού πήραμε γὰ τὰ ἐπιστρέφουμε ὡς δῶρα πού χαρίστηκαν. «Τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν». Μένοντας ὅμως πάντοτε μέ τῇ δεδαότῃ ὅτι κί: ἔνα μικρὸ πετράδι, γιὰτὶ αὐτὴ ἦταν τελικὰ ἡ προσφορά μας, ἔχει: ὅπωςδὴποτε τὴν ἰσχὺ δράχου στὸ ἀλυσιδωτὸ θεμέλιο τῆς οἰκοδομῆς, ὅταν προσφέρεται μέ ἀγάπη κί ἰλαρότητα. Καί μεις μ' αὐτὰ τὰ αἰσθήματα κί μ' αὐτὴ τὴν πίστη διακονήσαμε 32 χρόνια τὰ ἡλεκτρονικὰ μέσα μαζικῆς πληροφόρησης στὴ χώρα μας καί θὰ ἐξακολουθήσουμε γὰ τὰ διακονοῦμε. Γιὰτὶ πιστεύουμε ἀκράδαντα, ὅτι ἔνα μεγάλο μέρος τῶν σχέσεών μας καί τῆς ἐπικοινωνίας μας μέ τοὺς συνανθρώπους μας, μπορεῖ γὰ δογηθεῖ ἀπὸ τὰ ἡλεκτρονικὰ μέσα ἐπαφῆς καί γνωριμίας.

Ἄ λ λ ε ς, Ρ α δ ι ὤ φ ω ν ι κ ῆ ς δ ρ α σ τ η ρ ῖ ὅ τ η τ ε ς.

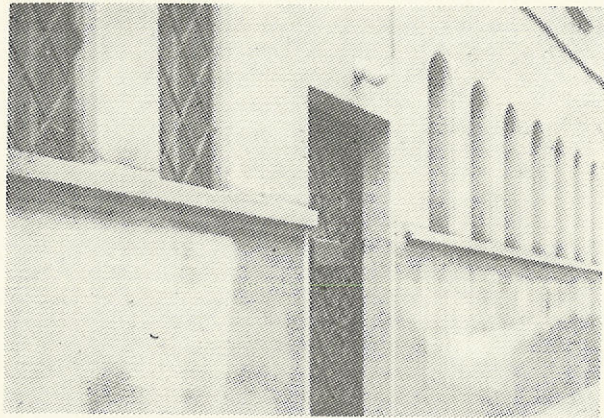
Στὸ σημεῖο αὐτὸ θέλω γὰ μνημονεύσω, γὰ τὴν ἱστορία, παράλληλες δραστηριότητες, ραδιοφωνικῆς ἐπικοινωνίας, πού ἔγιναν κατὰ καιροὺς, σὲ τοπικοὺς Ραδιοφωνικοὺς Σταθμοὺς, ἀπὸ τίς Ἱερές Μητροπόλεις, ὅπως ἀναφέραμε καί στὴ σελ. 25.

Ἡ Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης λ.χ., Δημητριάδος, Ἡλείας, Φιλίππων, Κρήτης εἶναι μερικὲς μόνο ἀπὸ κείνες πού πρόσφεραν θρησκευτικὰ προγράμματα μέσω τῶν τοπικῶν Ραδιοσταθμῶν.

Ἐξάλλου καί μεμονωμένοι κληρικοί, θεολόγοι λογοτέχνες, συγγραφεῖς καί μουσικοὶ ἐπιμελήθηκαν κατὰ καιροὺς, ραδιοφωνικὲς ἐκπομπὲς μέ θέματα τὸ Βυζάντιο, τὴ Βυζαντινὴ μουσική, τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, τὴ Λαογραφία καί τὴν Ἁγία Γραφή, ὅπως:

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Τιμόθεος, ὁ Μητροπολίτης Χίου κυρὸς Παντελεήμων, ὁ Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Ἱ. Ἀλεξίου καί Ἀθ. Σφουγγαράκης. Οἱ πρωτοπρ. Σ. Μυτιληναῖος (†), Γ. Πυρουνάκης. Οἱ κ. Σάββας Ἀγουρίδης, Νίκος Ἀρβανίτης, Λυκ. Ἀγγελόπουλος, Σπ. Ἀλεξίου, Γεώργιος Ἀμαριανάκης, Χρῆστος Γιανναράς, Λάμπρος Ζαχαρίας, Χρῆστος Θεοδωρόπουλος (†), Νίκος Ἰγγλέσης, Ἱ. Καλτέκης, Χρυσ. Καραπιπέρης, Σίμων Κιράς, Φώτης Κόντογλου (†), Κων. Κούρκουλας, Ἑλένη Κυπραίου, Γ. Κυριακάκος, Νικόλαος Λούδαρις (†), Κ. Μάρκος, Κωστής Μπασιζιάς (†), Ἀντώνης Μπελούσης, Μανθὰς Μουντέας, Βασ. Μουστάκης (†), Ἱ. Μπιλάλης, Σταῦρος Νικολαΐδης (†), Ἀρης Πανώτης, Παντελής Πάοχος, Δημήτρης Σιατόπουλος, Δημήτρης Σταμέλος, Δαμ. Στρομπουλής, Χρ. Σωλομονίδης (†), Κώστας Τσιρόπουλος, Ἱ. Μ. Χατζηφώτης καί ἄλλοι: πολλοὶ σ' ὁλόκληρο τὸν ἐλλαδικὸ χώρο, πού δὲν ἔρχονται: τώρα στὴ μνήμη μου.

Ἦταν μάλιστα περίοδοι πού ἀνώνυμοι καί ἐπώνυμοι ἄνθρωποι: κολακεύονταν, τότε, γὰ προσφέρουν τὰ κείμενά τους καί τὴν τέχνη τους στὸ Ραδιόφωνο, μέ ἀποτέλεσμα γὰ ἀκούγονται συχνὰ μέσα ἀπὸ τὰ ἐρτζιανὰ κύματα, ἀληθινὰ ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς καί Ὁρθόδοξης Γραμματείας, πράγμα πού δὲν συμβαίνει: λιγότερο καί στίς μέρες μας. Γιὰτὶ στὸ μεταξύ τὸ Ραδιόφωνο ἔχει κάνει: τρομακτικὴ πρόοδος σ' ὅλους τοὺς τομεῖς. Ἰσως πὺδ μεγάλη κί ἀπὸ κείνη τῆς Τηλεόρασης!

Οἱ Ραδιοθάλαμοι τῆς Ἀπ. Διακονίας βρίσκονται στὴ Νότια πλευρὰ τῆς Ἱ. Μ. Ἀσωμάτων (Πετρώκη), ὁδὸς Ἱασίου 1.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Ἡ Τηλεόραση, σ' ὅλο τὸν κόσμο, θεωρεῖται: πιά κατὰ τὸ αὐτονόητο, τὸ δεδομένο. Εἶναι: ἔνα εἶδος πρώτης ἀνάγκης πού καθηλώνει: γὰ ἀρκατές ὥρες, τὸ θεατὴ στὴν κυριαρχία καί στὴ μαγεία τῆς εἰκόνας τῆς.

«Μία εἰκόνα ἀποδίνει: τόσο, ὅσο 10.000 λέξεις», εἶπε ὁ Καμπούκιος. «Ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος», γράφαμε τὸ 1970 στὸ διελίο μας «Ἐκκλησία καί σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας», «μεταμορφώνεται: σήμερα κάτω ἀπὸ τὴν δεσποτεία τῆς φωτογραφίας, τῶν σλαίτς, τῆς ἀφίσσας, τῆς διαφήμισης, τῶν «κόμικς» καί τῶν διαφόρων συμβόλων καί σημείων, πού ἐπιζητοῦν γὰ κεντρίξουν καί γὰ ἱκανοποιῶν τὸ πεινασμένο μάτι. Ἐνῶ παράλληλα ὁ κινηματογράφος καί ἡ Τηλεόραση φέρνουν τὸν κόσμο, πέρα ἀπὸ τὴν ἱκανοποίηση καί σὲ δρόμους βιαστικούς, βολικούς, ἀσυλλόγιστους, πού δείχνουν: ὅτι: ὁδηγοῦν στὴν ἰσοπέδωση, στὴν ἀποδύακωση, κάποτε στὸ ἀδιέξοδο».

Σὲ λίγο καιρὸ θὰ βλέπουμε Τηλεόραση ἀπὸ ὅλη τὴν Εὐρώπη. Οἱ τηλεθεατὲς θὰ μποροῦν γὰ ἀπολαμβάνουν ταυτόχρονα μέ ἑκατομμύρια τηλεθεατὲς τῆς Εὐρώπης (κί ἀργότερα μέ ὅλης τῆς γῆς), προγράμματα πού θὰ μεταδίδονται στὴν ἐλληνικὴ Τηλεόραση μέσω τοῦ δορυφόρου «Ἐλ - Σάτ». Ἡ λήψη θὰ γίνεται: μέ εἰδικὴ κεραία καί ἡ μεταγλωττίση θὰ εἶναι αὐτόματη.

Ἀλλὰ ἤδη, πέρα ἀπὸ τὰ ὑπὲρ καί τὰ κατὰ ὅλης αὐτῆς τῆς ὑπερπληροφόρησης, πού σὺ τὸ τέλος μπορεῖ καί γὰ μεταμορφώνει: τοὺς ἀνθρώπους σὲ «ρινόκερους», ἡ πίεση αὐτὴ, ἡ βία τῆς εἰκόνας τῆς Τηλεόρασης ἔχει: γίγει ὁ «ἄλλος» σύντροφος τῆς ζωῆς μας. Γιὰ ἑκατομμύρια παιδὶ: μάλιστα εἶναι ὁ «δεύτερος γονιός», ὅσο κί ἂν εἶναι ἀμφιλεγόμενος. Μὰ ἔρευνα τῆς Μάργκαρετ Μέντ, σημειώνει:

«Στοὺς τρεῖς μῆνες τὸ ὁρέφος ἀποκτὰ τὸ πρῶτο του δόντι. Ὅταν φθάσει: τριῶν χρόνων, παρακολουθεῖ κατὰ μέσον ὅρο 45 λεπτὰ τὴν ἡμέρα Τηλεόραση. Στὰ πέντε του χρόνια, οἱ ὥρες «τηλεοπτικῆς ἐνημέρωσης» ἔχουν φθάσει: τίς δύο. Ἀπὸ ἐξ: μέχρι: δώδεκα ἑτῶν τὸ παιδί βλέπει: καθημερινὰ 2½ ὥρες Τηλεόραση... Μὴ σὰς φαίνεται: παράξενο. Ἐτσι: μεγαλώνουν τὰ παιδὶ: στὴ σημερινὴ ἐποχή» («Τὰ Νέα», 22.3.84).

(Συνεχίζεται)

ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΣΑΜΨΩΝ*

(Κριτ. ιγ' 1-ισ')

Τοῦ ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ(†)

Ἡ ζωὴ τοῦ Σαμψών εἶναι ὄντως θαυμαστή. Ἀλλὰ δὲν τῆς λείπουν οἱ σκιές. Μὲ ἀφορμὴ δοσιμένη ἀπὸ τὸ γυναικείο φύλο. Φυλάχθηκε σὲ πολὺ ὕψηλὰ ἐπίπεδα. Ἀλλὰ ἔπασσε καὶ σὲ χώρους ἀπεικταίους.

Εἶναι σχεδὸν κανόνας στὴν τακτικὴ τῆς διδασκαλίας περιγραφῆς. Ἀπὸ τὸ Δαβὶδ ὡς τὸν Πέτρο γιὰ παράδειγμα, ἡ Γραφή, ἱστορώντας τὴς περιπέτειες μεγάλων ψυχῶν, μᾶς δίνει τὸ σιωπηλὸ αὐτὸ μάθημα. Ὅτι τὸ ἀνθρώπινο ὄν δὲν παύει, στὸ δάθος του, νὰ εἶναι κάτι· τὸ πολὺ εὐθραυστο. Πλάι στὰ ἐξαισια κατορθώματα, χαίρουν τὰ δάραθρα τῶν σφαλμάτων. Εἶναι μιὰ σωτήρια ὑπόμνηση γιὰ μᾶς. Μιὰ συγκλονιστικὴ ἀνάκληση τοῦ νοῦ μας στὴν ἀλήθεια· ὅτι, χωρὶς ὑποταγὴ στὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπόστασή μας εἶναι ἀδύνατο νὰ σταθεῖ στὴν ἀρετὴ. Τὰ φρόνητρα καὶ τὰ θέλητρα τοῦ κόσμου μᾶς ἐπηρεάζουν, ὥστε καὶ ἂν πρὶν μείναμε ἄθικτοι ἀπ' αὐτά. Καὶ ἡ ἁμαρτία, βρίσκοντας τὴν κατάλληλὴ στιγμὴ, καταβάλλει μονομιάς ἕνα λαμπρὸ κόπο ποῦ φαινόταν τρόπαιο ὀριστικὰ στημένο.

Ἔτσι, τὸν κόπο αὐτὸν τῆς δόξας τὸν διαδέχεται ἕνας ἄλλος, ὀδύνης, ἐκεῖνος τῆς μετάνοιας, ποῦ ὑπαινίσσεται ὁ Δαβὶδ: «Σώσόν με, ὁ Θεός, ὅτι εἰσέληθον ὕδατα ὥς ψυχῆς μου. Ἐνεπαύην εἰς ἕλιν θυοῦ καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις· ἦλθον εἰς τὰ δάθη τῆς θαλάσσης καὶ κατακίβη κατεπόντισέ με. Ἐκοπίασα κράζων, ἐδραγχίωσεν ὁ λάρυγγός μου, ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με ἐπὶ τὸν Θεόν μου» (Ψαλμ. ξη' 2-4).

Μήπως δὲν τὸ βλέπουμε καὶ στὴ δικὴ μας ζωὴ ὁ καθένας; Πετυχαίνουμε κάτι στὸ στίβο τῶν ἐντολῶν. Ἀλλὰ δὲν λείπουν στίς καλὲς μας πράξεις καὶ ἄλλες ποῦ μᾶς κάνουν νὰ ντροπιάσουμε. Ἐχουν ὅμως καὶ αὐτὲς τὴ χρησιμότητά τους. Ἀπὸ μιὰν ὄψιν, εἶναι θετικῆς σημασίας. Τονίζουν τὴν ἀνάγκη πρὸ δλοκληρωμένης ἐπιστροφῆς στὸν οὐράνιο Πατέρα. Εἶναι σκαλίσματα ἔγερσης καὶ παράδοσης στὸ θέλημά του.

«18 Καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον· τί γλυκύτερον μέλιτος καὶ τί ἰσχυρότερον λέοντος; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Σαμψών· εἰ μὴ ἡρστριάσατε ἐν τῇ δαμιλαίᾳ μου, οὐκ ἂν ἔγνωντε τὸ πρόβλημά μου».

Τὸ κατὰθε εὐθύς. Πῶς θὰ ἔδρισκαν τὴ σωστὴ ἀπόκριση, ἂν κάποιος δὲν τοὺς τῇ μαρτυροῦσε; Καὶ ποῖός ἄλλος ἦταν αὐτὸς ἐκτὸς ἀπὸ τὴ γυναῖκα του;

Ἦταν ἀργὰ πιά νὰ σχολιάσει ὁ ἴδιος τὸ πάθημά του. Ἡ πίκρα θὰ τοῦ πλημμύρισε τὰ ἔγκατα. Καὶ δὲν θὰ μπο-

ροῦσε νὰ βρεῖ μέσα του τόπο τὸ ἄχτι ἐναντίον τῆς γυναίκας του. Γιατί νὰ τὴν κατηγορήσει; Φιλισταία ἦταν, δαιμένη μὲ τὸ λαὸ τῆς. Ἐπόμενο νὰ κάνει κάτι, ποῦ τῆς τὸ ζήτησαν οἱ ἐμόφυλοί της. Ἄν ὑπῆρχε ἕνας ἀσυγχώρητος ἔνοχος σ' αὐτὸ τὸ θέμα, ἦταν ὁ ἴδιος. Ἀς κρατοῦσε τὸ στόμα του σφαλίστό.

Ὁ θυμὸς του ὑπῆρξε πολὺς, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω. Τὸν ὑπέκαυσε ἡ ἄκρατη φιλοπατρία, ποῦ οὔτε στιγμὴ δὲν εἶχε πάψει νὰ τοῦ φλογίζει τὴν καρδιά. Ἀλλὰ, ἂν ἔκρινε ἀντικειμενικά, θὰ ἔδλεπε ὅτι καὶ στὴν ἀφετηρία τῆς διάφευσής του αἴτιος τοῦ κακοῦ ποῦ τὸν ὀρῆκε, ἦταν ὁ μόνος αὐτός. Ὄντας «φιλογόνης» ὅπως ἀργότερα καὶ ὁ Σολομών (Γ' Βασ. ισ' 1 κ.εξ.), ἔπασσε στὸ ἴδιο μ' ἐκεῖνον σφάλμα. Σμίγοντας μὲ γυναῖκες ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη, ὁ τελευταῖος δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπαγόρευση τοῦ Κυρίου στοὺς Ἰσραηλῖτες: «Οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς αὐτοὺς καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς ὑμᾶς, μὴ ἐκκλίνοισι τὰς καρδίας ὑμῶν» (στ' 2). Τὸ ἐπακόλουθο, στὸ γιὸ τοῦ Δαβὶδ; Ὁλέθριο. «Καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδιά αὐτοῦ τελεία μετὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ» (στ' 4). Ξεστράτισε ἀπὸ τὴ σωστὴ πίστη, κηλίδωσε τὴ χώρα του μὲ τὴν εἰδωλολατρία. Ὁ Σαμψών δὲν ἔφθασε ὡς ἐκεῖ. Ἔθεσε ὅμως σὲ κίνδυνο τὴν ἴδια του τὴν ἀποστολή.

Ἡ πρώτη του σύγκρουση μὲ τοὺς Φιλισταίους κατέληξε σὲ ντροπὴ. Ὅτι καὶ ἂν ἔκανε εὐθύς παρὰ πέρα, θὰ τὸν ἐξήλιωνε;

Τί ἔκανε; Κινημένος ἀπὸ μιὰν ἄνωθεν πνοή, κατέδρασε στὴν Ἀσκάλωνα. Ἐπρεπε, ἐκπληρώνοντας τοὺς ὅρους τοῦ στοιχήματός, ν' ἀμείψει τοὺς νικητὲς.

«19 Καὶ ἦλθο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα Κυρίου καὶ κατέδρα εἰς Ἀσκάλωνα καὶ ἐπάταξεν ἐξ αὐτῶν (τῶν Φιλισταίων) τριάκοντα ἄνδρας καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ ἔδωκε τὰς στολὰς τοῖς ἀπαγγέλλασιν τὸ πρόβλημα. Καὶ ὠργίσθη θυμῷ Σαμψών καὶ ἀνέδρα εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ».

Πῆγε λοιπὸν στὴ φιλισταϊκὴ μεγαλόπολη. Σκότωσε τριάκοντα κατοίκους τῆς. Καὶ παίρνοντάς τοὺς τὰ ἱμάτια, τὰ πρόσφερε, κατὰ τὴ συμφωνία, στοὺς καλεσμένους του. Καὶ ὕστερα, σ' ἐξαλλῇ κατάστασιν τελώντας, παράτησε τὴ δολερὴ νύφη καὶ τὸ σπῆτι τῆς καὶ γύρισε στὴ στέγη τοῦ πατέρα του.

«20 Καὶ ἐγένετο ἡ γυνὴ Σαμψών ἐνὶ τῶν φίλων αὐτοῦ, ὧν ἐφιλόσεν». Ἀπὸ φιλότιμο, τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ ζεῖ κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια στέγη μὲ τὴν προδότρα. Μὲ τὴν πράξη τῆς, τοῦ εἶχε ἀποδείξει· ὅτι δὲν τὸν ἀγαποῦσε πάνω ἀπ' ὅλα στὸν κόσμον. Τὴ φανταζόταν σὰν φίδι στὸν

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 75 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

κόρφο του. Ἡ κρυψίνοια σκοτώνει τὴν ἀγάπην, μὴν ἀφή-
νοντας ἔδαφος στὴν ἐμπιστοσύνη.

Τὴν ἄφησε λοιπὸν ὁ Σαμφών, τὸ τόσο γλυκὸ κατὰ
τὰ ἄλλα παλικάρι, ξαναγυρίζοντας στὸν πατέρα του. Δὲν
ἔμεινε ὅμως δόλοτα μόνῃ. Τὴν προστάτευε ἕνας, μάλ-
λον ὁμοεθνῆς της, ποὺ τὸν εἶχε συνδέσει μὲ τὸν πρῶτον
σύζυγό της ἡ φίλια.

Φεύγοντας ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους, ὁ Σαμφών δὲν φαί-
νεται νὰ εἶχε αποφασίσει τὴ διάλυση τοῦ γάμου του. Τὸν
κίνησαν ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἀηδία. Δίχως ἄλλο, θὰ ἔκανε τὴ
σκέψη ὅτι δὲν τοῦ ἄξιζε τέτοια γυναίκα. Ὁ ἀντιμετώ-
πισε καὶ τὴν ἀποψη, τόσο λογικὴ καὶ φυσικὴ, τοῦ πῶς
θὰ ἔκρινε ἡ κοινὴ γνώμη τῶν ὁμοφύλων του τὸ ὅτι διέ-
κοψε τὸ δεσμό του. Βέβαια, θὰ ἐπικροτοῦσαν τὴν ἐκ μέ-
ρους του ἐγκατάλειψη τῆς κόρης ἐκείνης. Ἀλλὰ καὶ ὁ
ἴδιος ὁ Θεὸς θὰ ἐπαινοῦσε τὸν ἥρωά του.

Ἀλλὰ τὴν ὀργὴν δὲν πρέπει νὰ τὴν ἔχουμε σύμβου-
λο στίς πράξεις μας. Κάνει πέρα τὴ λογικὴ. Τὴ θαυτέ-
ρη, ἰσορροπημένη κρίση μπροστὰ σὲ μιὰ κατάστασι. Γι'
αὐτὸ καὶ ἡ Βίβλος συνιστᾷ: «Ὁργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτά-
νετε» (Ψαλμ. δ' 5, Ἐφεσ. δ' 26). Ἀναγνωρίζει τὸ δι-
καίωμα τοῦ ἱεροῦ θυμοῦ, συνάμα ὅμως ὑποδείχνει καὶ τὴ
νῦφάλια σκέψη.

Μ: ἀ μ ἄ τ α: ἡ ἐ π: σ τ ρ ο φ ἡ

«ε' 1 Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας ἐν ἡμέραις θερι-
μοῦ πυρῶν καὶ ἐπεσκέφατο Σαμφών τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
ἐν ἐρίφῳ αἰγῶν καὶ εἶπεν· εἰσελεύσῃαι πρὸς τὴν γυναι-
κά μου καὶ εἰς τὸ ταμίειον· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτὸν ὁ πα-
τήρ αὐτῆς εἰσελθεῖν».

Δὲν πέρασαν παρὰ λίγες μέρες καὶ ὁ Σαμφών ἀνα-
θεώρησε τὴ στάση του. Διαδέχτηκε τὸν ψυχικὸ θρασυμὸ
ἡ αὖρα ἄλλων λογισμῶν.

Ποιοὶ ἦταν αὐτοί; Ἰσως ἀξιέπαινοι. Ἰσως μεμπτοί.

Δὲν αποκλείεται μιὰ αἰσθηματικὴ παλίρροια. Ἐπιρ-
ραπὴς στὸ ὠραῖο φύλο, μπορεῖ ὁ δραπέτης τῆς συζυγι-
κῆς ἐστίας νὰ ἐννοεῖ ἕνα εἶδος νοσταλγίας μὲ τὴ θύμη-
ση τῆς ὁμορφιάς ἐκείνης τῆς γυναίκας. Ν' ἀναξωπυρή-
θηκε ἡ ἐρωτικὴ του ὄρεξη. Σὲ χαρακτηριστὰν ὡς τὸ δικό
του, πῶς νὰ μὴν πείθῃ πιθανὸ τέτοιο κίνητρο;

Μπορεῖ ὅμως ἄλλοι λόγοι νὰ τὸν ὤθησαν στὸ γυρι-
σμό. Ἰσως φιλοκοκλίνισε τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ καὶ ὀγῆ-
κε ἀπὸ τὸ δίλημμα μὲ ἡσυχασμένη συνείδηση.

Μερικὲς σκέψεις ποὺ ἔκανε, θὰ ἦταν οἱ ἐξῆς: Γιατί
νὰ κατακρίνει ἐκείνη τὴν ψυχὴ; Εἶχε τὸ δικαίωμα; Εἶ-
χε κινήσει στὴν ἀπάτη ἀπέναντί του. Δὲν τὸ ἔκανε ὅμως
ἀπὸ ἰδιότητά. Ἡ φιλοπατρία τῆς τὸ ἐνέπνευσε. Τὸ ἴδιο
δὲν συνέβαινε καὶ μ' αὐτόν, σὲ ἄλλες πράξεις; Πράξεις
δίας. Τὸ τί μᾶς διακρίνει στὸ βίο μας, ἀξιολογεῖται μὲ
τὸ νὰ λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψιν τοὺς ἐσωτερικοὺς μας οἴ-
στρους. Σκοτώνεις. Εἶναι κακό. Ἀλλὰ ὅταν σκοτώνεις
στὸν πόλεμο, ἀποδίδοντας τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λαοῦ σου,
ἔτομος νὰ προσφέρει τὴ ζωὴ σου γι' αὐτὸ τὸ ἱδανικό,
ὅπως λέει καὶ ὁ ποιητής, εἶσαι ἀξιούμενος:

Θεῖα εἶναι ἡ δάφνη. Μὴ φορὰ κανεὶς πεθαίνει...

Χρησιμοποιεῖς τὸ φέμμι, τὴν πλεκτάνη. Βασικά, ἀ-
μαρτάνεις. Ἀλλὰ ἂν τὸ κάνεις γιὰ τὸν ἴδιο, τὸν παρα-
πάνω σκοπὸ, ὅπως τὸ ἔκανε ἡ γυναίκα τοῦ Σαμφών, δὲν
σὲ κατηγοροῦν, σὲ τιμοῦν.

Ἐπειτα. Καὶ ἂν ὑποθέσουμε ὅτι κάποιος πέφτει σὲ
μιὰ παράδοξη ἠθικῆς φύσης, εἶναι ἀδίκον γὰ τὸν καταδι-
κάζουμε μὲ μιὰ μονοκοντυλιὰ δόλοκληρο. Νὰ τὸν σθῆσου-
με μιὰ γιὰ πάντα στὴν ὑπόληψή μας.

Τέλος, εἶναι ἀμφίβολο ὅτι εἶσαι ἀληθινὰ γενναῖος,
ὅταν δὲν ξέρεις νὰ μεγαθυμεῖς καὶ νὰ συγχωρεῖς. Ὁχι,
δὲν εἶσαι ἀνδρειωμένος, ἂν δὲν ἔχεις τὸ σθένος νὰ σώ-
ξεις τὸ ὅλο παρὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ μέρους. Ὁ ἄνθρωπος,
κάθε ἄνθρωπος, ὅ,τι καὶ ἂν τὸν κηλιδώνει, περισσεύει σὲ
ἀξία, ὥστε νὰ τὸν τιμᾷς. Ποτὲ οἱ σκιεῖς τοῦ δὲν εἶναι τὸ
πᾶν σ' αὐτόν. Ἐχει καὶ πλευρὲς καμωμένες ἀπὸ φῶς.
Ἀκου πῶς κρίνει ὁ οὐράνιος Πατέρας τὸ πλάσμα του:
«Κατὰ τὰ ἐνθυμήματά σου κρίνω σε» (πρὸβλ. Ἰεζεκ. κδ'
14), τοῦ λέει. Δηλαδή σύμφωνα μὲ τίς θαυότερες ἰδέες
σου. Αὐτὲς ὠραῖζουν ἢ ἀσχημαίνουν τὴν ἄλφα ἢ τὴ θή-
τα ἐνέργεια.

Ἄν τὸ καλοεξετάζεις, δὲν θὰ ἐθρίσκες τὸ πρᾶγμα
ἀνεπίτρεπτο. Μπορεῖ νὰ ἦταν βαρὺ τὸ φταίξιμό τῆς γυ-
ναίκας του. Ὁχι: ὅμως καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ, σῶνε: καὶ
καλὰ, διαλύουν σπίτια. Τῆς ἀκοῦσε ἡ λαχτάρα ποῦ πέ-
ρασε, βλέποντάς τον νὰ φεύγει. Καλὴ καὶ περίσσια ἡ
τιμωρία της. Ὅταν χάνεις κάτι ἀκριβὸ καὶ τὸ ξαναπο-
κτᾷς ἀνέλπιστα, ἡ ξαφνικὴ χαρὰ εἶναι συναίσθημα γλυ-
κύτατο. Χίλιες φορὲς πρὶν ἢδὲ ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ ἐνιωθες
πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπώλεια. Αὐτὴ τὴ χαρὰ θὰ τὴ μοιράζον-
ταν καὶ οἱ δύο. Γιατί, ὅχι: μόνο ἡ μιὰ εἶχε χάσει τὸν
ἄλλο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐκείνη.

Μ' αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς δροσίζοντας τὸν ἐσωτερικὸ
τοῦ κόσμου, ὁ Σαμφών ἀναφτεροῦνται τὴν ἐπιθυμίαν του.
Ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, τοῦ καθησύχαζαν τίς ἀμφιβολίες,
ἐνίσχυαν τὴν ἀπόφαση ὅπου ἔγερνε. Τοῦ φαινόταν σὰν
χυμώδης, εὐγευστὴ ὀπώρα, ποῦ δὲν εἶχε παρὰ ν' ἀπλώ-
σει τὸ χέρι καὶ νὰ τὴν κόψει ἀπὸ τὸ κοτσάνι της.

Δὲν ἔμεινε λοιπὸν μετέωρος γιὰ πολὺ. Τὸ καλοκαίρι:
εἶχε προχωρήσει. Στους κάμπους, θάλασσες χρυσᾶς ἀπὸ
κυματιστὰ κάτω ἀπὸ τὸ ἐλαφρὸ ἀεράκι: στάχνα, οἱ ἄν-
θρωποι: θέριζαν. Καὶ οἱ θημωνιές σωρίζονταν.

Ὁ νέος, φέρνοντάς της γιὰ δῶρο ἕνα κατσικάκι, ξε-
κίνησε γιὰ τὸ γυρισμὸ στὴ γυναίκα του. Ἡ χαρούμενη,
ἀνυπόμονη φαντασία του, σὰν σ' ἕνα ἀντικατοπτρισμὸ,
τοῦ τὴν ἔστηγε μπροστὰ στὰ μάτια. Ἦταν πρὶν ὁμορφῇ,
πρὶν ἑλκυστικὴ ἀπὸ ἄλλοτε. Καὶ τὸν περιέμενε, τείνον-
τάς του, ἀγριοπερίστερα, τὰ χέρι.

Ἀλλὰ, φθάνοντας, δοκίμασε πικρὴ ἀπογοήτευσή. Δὲν
συνέδῃ αὐτὸ ποῦ ὀραματιζόταν. Ὁ πατέρας τοῦ ἔφραξε
τὴν πόρτα τῆς κάμαρῆς της. Δὲν ἦταν πιά δική του ἡ
γυναίκα. Τὴν εἶχε ἄλλος.

«2 Καὶ εἶπεν ὁ πατήρ αὐτῆς λέγων· εἶπα ὅτι: μισὼν
ἐμίσησας αὐτὴν καὶ ἔδωκα αὐτὴν ἐν τῶν ἐκ τῶν φίλων
σου· μὴ οὐχὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ἡ νεωτέρα ἀγαθότερα
ὑπὲρ αὐτῆς; Ἔστω δὴ σοι ἀντὶ αὐτῆς. 3 Καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς Σαμφών· ἠθώωμαι καὶ τὸ ἀπαξ ἀπὸ ἀλλοφύλων,
ὅτι ποῖω ἐγὼ μετ' αὐτῶν πονηρίαν».

Τί! ἔκπληξη! Ὁ παθερός του τὸν πληροφορεῖ: Ἔτσι
ποῦ ἔφυγες ἀπὸ τὸ σπῖτι: μας, πῆρες μόνος σου διαζύ-
γιο. Ἐφυγες ἀναθεματίζοντας τὴν κόρη μου. Ρίχνοντας
μαῦρη πέτρα πίσω σου. Τί! ἤθελες λοιπὸν νὰ κάνω; Τῆς

πρόσφερα τὸ χέρι σ' ἔναν ἀπὸ τοὺς φίλους σου. Δὲν ἀνε-
χόμενα νὰ τὴν ξαναβλέπω στὸ ράφι.

Ἀλλά, παρ' ὅλα αὐτά, δὲν σοὺ μοιάζω. Ἐγώ, ὁ ἀλ-
λόφυλος, ὁ εἰδωλόατρες, εἶμαι καλύτερός σου. Κοίτα,
δὲν σοὺ κρατῶ κακία. Ἄν σὺ μᾶς μίσησες, ὅπως τὸ ἔδει-
ξες μὲ τὴ συμπεριφορὰ σου, ἐμεῖς ἐδῶ ἐξακολουθοῦμε
νὰ θέλουμε τὸ καλὸ σου. Δὲν σέ ἀποκηρύσσω ἀπὸ γαμι-
πρό μου, ἀπὸ παιδί μου.

Σοὺ δίνω τὴν ἄλλη κόρη μου, τὴ μικρότερη. Τὴν
ξέρεις. Μὴ δὲν εἶναι καὶ αὐτὴ ἀξίεραστη; Ἄν θές τὴ
γνώμη μου, τὴ βλέπω πὶδ ὁμορφὴ ἀπὸ τὴ μεγάλη, μὲ
καλύτερο μάλιστα χαρακτήρα. Ἄς πάρει λοιπὸν τὴ θέση
ἐκείνης στὸ πλευρὸ σου.

Ἐπρεπε νὰ συγκινηθεῖ τὸ Σαμφὼν αὐτὴ ἡ στάση;
Μὰ δέδωκε, ἐνεῖχε ἕνα ψυχικὸ μεγαλεῖο. Γεφύρωνε τὸ
χάσμα ποὺ ἀνοίγεται. Ἦταν μὴ ἀπάνκτηση στοργῆς
στὴν ἔθρα.

Υπάρχουν ἄνθρωποι στὸν κόσμον ποὺ θέλουν τὸ κα-
λὸ μας. Ἴσως εἶναι λιγότεροι ἀπ' ὅσους μένουν ἀδιάφο-
ροι ἢ ἀκόμη καὶ ἐπιδιώκουν νὰ μᾶς κάνουν κακὸ. Ἀλλὰ
υπάρχουν. Ἡ ἀγαθότητά τους ἄλλοτε μόνο διαφαίνεται,
ἄλλοτε εἶναι καὶ ἀπτή. Δὲν πρέπει νὰ μὴ βρίσκουν ἀπὴ-
ρηση μέσα μας.

Σ' ἕνα τραγοῦδι τοῦ ὁ Χάινε δὲν παραδέχεται αὐτὴ
τὴν πραγματικότητά. Ἐμφανίζει τὸν ἑαυτὸ του, μὲ πι-
κρὴ εἰρωνία, καλὸ μαθητὴ στὰ διδάγματα ποὺ παρέχει
ἡ κοινωνία, ὅτι δηλαδὴ κανεὶς δὲν σέ ἀγαπᾷ εἰλικρινά,
ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σου. Καὶ λέει: (μετάφρ. Ἀ. Βλά-
χου):

Καλὴ του ὦρα! Μοῦδωσε νὰ ζήσω,
νὰ φάω καὶ νὰ πιῶ. Δὲν τὸ ξεχάνω.
Κρίμα ποὺ δὲν μπορῶ νὰ τὸν φιλήσω,
γιατὶ εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος ποὺ τὸ κάνω.

Ὁ ἥρωάς μας, σὰν πιστὸς στὸ Θεό, δὲν ἦταν ἕνας
τέτοιος τυφλός. Δίχως ἄλλο, τοῦ ἔκανε ἐντύπωση ἡ ἀμνη-
σικακία τοῦ Φιλισταίου πεθεροῦ του. Ἀλλὰ δὲν δέχθηκε
τὴν προσφορά. Εἶχε σοβαροὺς λόγους νὰ τὴν ἀποποιή-
θεῖ. Πρῶτα, γιατί ἔτσι θὰ ἔκανε δύσκολη ζωὴ. Πῶς ν'
ἀγαπήσει ἕνα ἄλλο πρόσωπο, ἔχοντας πλάι του ἐκεῖνο
ποὺ τοῦ εἶχε ἐμπνεύσει ἀληθινὸ ἔρωτα; Ὑστερα, τὸ μί-
σος ποὺ ἔτρεφε καὶ ἡ ἀποστολὴ ποὺ εἶχε ἀναλάβει: ἀπέ-
ναντι στοὺς Φιλισταίους, τὸν ἐμπόδιζαν ν' ἀσπασθεῖ τὴν
ιδέα ὅτι μποροῦσε νὰ κάνει συμβιβασμούς ζώντας ἀνά-
μεσά τους.

Ἀρνῆθηκε λοιπὸν τὴν πρόταξη. Ξεσπώντας σὲ λόγια
ποὺ φανέρωναν μισαλλοδοξία, ἀπέχθεια, ψυχικὴ ἀνάγκη
ἐκδίκησης. Ἐχὼ κάθε λόγο νὰ πνέω τὰ μένεα γιὰ σᾶς
ὅλους. Ὅτι, ἔπαθα ἐξ αἰτίας σας, μὲ σπρώχνει: ἔξω ἀπὸ
κάθε καλωσύνη. Ἐνὰ μόνον βρίσκω σωστὸ γιὰ μένα, ν'
ἀπαντήσω μὲ ὁμοῖα αἰσθήματα, νὰ σᾶς πολεμήσω ἀνοι-
κτίρμονα.

Μὲ τὴν ἀτιμὴ πράξη πατέρα καὶ κόρης, τοῦ πρώτου
σὰν χαλαστὴ τοῦ γάμου μου, τῆς ἄλλης ποὺ δέχθηκε νὰ
μὲ προδώσει, παγιδεύοντάς με, βλέπω ὅτι ἔχουν δικί-
οι οὐρανοὶ ποὺ μὲ θέλουν ἀγωνιστὴ ἑναντίον τοῦ λαοῦ
σας. Δὲν θ' ἀφῆγαν νὰ πέσω σ' αὐτὴ τὴ συμφορὰ, ἂν δὲν
ἦταν γιὰ νὰ μοῦ ἀνάβουν πὶδ δυνατὴ τὴ φωτιὰ στὰ μύ-
χιά μου. Τὴ φλόγα νὰ σᾶς χτυπῶ μὲ ἀπηνήγ μανία.

Ἀφῆγαν τὸ σπῆτι σας, λοιπόν, μ' ἕνα ὄχι: σὲ ὅσα μοῦ
εἶπες. Αὐτὴ τὴ φορὰ, τὸ ἐγκαταλείπω ὀριστικά. Χωρὶς
ἐπ' ἀνδο. Χωρὶς κούφειες ἐλπίδες.

«Α ν α μ έ σ ο ν τ ὠ ν δ ύ ο κ έ ρ κ ω ν».

«4 Καὶ ἐπορεύθη Σαμφὼν καὶ συνέλαβε τριακοσίας
ἀλώπεκας καὶ ἔλαβε λαμπάδας καὶ ἐπέστρεψε κέρκον
πρὸς κέρκον καὶ ἔθηκε λαμπάδα μίαν ἀναμέσον τῶν δύο
κέρκων καὶ ἔδρησε ὁ καὶ ἐξέκαυσε πῦρ ἐν ταῖς λαμπά-
σι καὶ ἐξαπέστειλεν ἐν τοῖς στάχυσιν τῶν ἀλλοφύλων καὶ
ἐκάησαν ἀπὸ ἄλωνος καὶ ἔως σταχύων ὀρθῶν καὶ ἔως
ἀμπελωνος καὶ ἐλαίας».

Ἡ ἀλεπού θεωρεῖται ἕνα ἀπὸ τὰ πὶδ πονηρὰ ζῶα.
Καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἔτσι τὴν πίστευαν.

Ἀλεπού ὀνομάζει ὁ Ἰησοῦς τὸ βασίλειον (πετράρχη)
Ἡρώδη Ἀντίπα, γιὸ τοῦ ὁμωνύμου τοῦ φονεῖ τῶν Ἀ-
γίων Νηπιών, τοῦ γνωστοῦ στὴν Ἱστορία ὡς Μεγάλου.
Εἶχε τὰ σκήπτρα τῆς Γαλιλαίας καὶ τῆς Περαιᾶς καὶ
ἀρχικὰ βασίλευε στὴν πόλιν Ζέφυρη. Κατόπιν μετέφερε
τὸ θρόνον τοῦ στὴν Τιβεριάδα, ποὺ ὁ ἴδιος ἔχτισε πλάι
στὴ λίμνη Γεννησαρέτ καὶ τῆς ἔδωκε αὐτὸ τὸ ὄνομα,
κολακεύοντας τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης Τιβέριο. Ἐπὶ
Καλιγούλα, ἔπασσε σὲ δυσμένεια, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ στα-
λεῖ ἐξορία, πρῶτα στὸ Λούγδουνο (τὴ σημερινὴ Λυὼν)
καὶ ὕστερα στὴν Ἰσπανία, ὅπου καὶ πέθανε τὸ 41 μ.Χ.

Ἦταν ἕνα τέρας στὴν ψυχὴ. Ἀντάξιος γόνος τοῦ
ἐγκαληματικοῦ πατέρα του, δὲν δίσταζε μπροστὰ σὲ προ-
δλήματα ἠθικῆς. Φέρθηκε ἄτιμα μέσα στὸ ἴδιο του τὸ
σπί, παίρνοντας γυναῖκα τὴν ἀνεψιὰ τοῦ Ἡρωδιάδα, ποὺ
τὴν εἶχε νυμφευθεῖ ὁ ἀδελφός του Φίλιππος. Ἐρρίξε
στὸ δεσποτῆριον τὸν Τίμο Πρόδρομο, ποὺ τὸν ἤλεγχε γι' αὐ-
τὸν τὸν ἀνόσιο γάμο (Ματθ. ιδ' 4), μὲ κατάληξη τὸν
ἀποκεφαλισμό τοῦ Προφήτη.

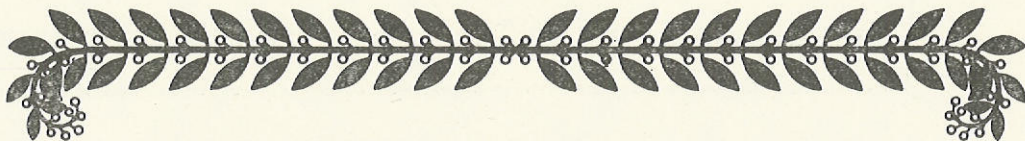
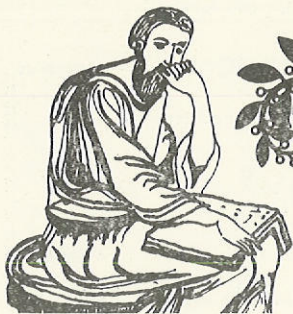
Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀσπλαχνία, τὸν διέκρινε καὶ ἡ κρυ-
ψύνοια. Ἀλλὰ ἐπεδίωκε καὶ ἄλλα ἀποκρινόταν. Ἡ στά-
ση του πρὸς τοὺς Ρωμαίους ἀφέντες τῆς πατρίδας του
τὸ ἔδειχνε. Τοὺς καλόπιανε, σὰν σιχαμερὸς δοσίλογος,
πασχίζοντας νὰ κρατηθεῖ στὴν εὐνοιά τους. Ἀσχετα ἂν
δὲν τὸ κατάφερε ὡς τὸ τέλος.

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε γι' αὐτὸν τὴν ιδέα ποὺ τοῦ ἀξίζε.
Καὶ δὲν τὴν ἔκρυβε. Τὸν παραμοίαζε λοιπὸν μὲ ἀλεπού
(Λουκ. ιγ' 32, κγ' 7 κ.ἐξ.). Θύμιζε αὐτὸ τὸ ἀγρίμι
στὴν πανουργία, ἀλλὰ καὶ στὴν αἰμοδιψία, τὴν ἀρπακτι-
κότητα. Ἰδιότητες ποὺ φαντάζουν στὴν ἐξίστορηση τῆς
ζωῆς τοῦ Σαμφὼν καὶ, παράλληλα, στὴν ἐπίκληση τοῦ
Ἀσματος ἀμαρτων (δ' 15): «Πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας
μικροὺς ἀφρνίζοντας ἀμπελώνας».

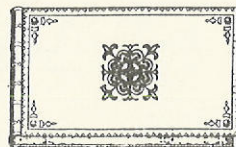
Ἄς σημειωθεῖ ὅτι τόσο ἐδῶ, ὅσο καὶ στὸ Παλι. ξδ'
11, κάτω ἀπὸ τὴ λέξη ἀλώπηξ, κατὰ μίαν ἀποψη, πρέ-
πει: νὰ ἐννοήσουμε τὸ τσακάλι.

Τὰ ζῶα, στὸ μυαλό, δὲν συγκρίνονται μὲ τὸν ἄνθρω-
πο. Αὐτὸς εἶναι τὸ πράγματι λογικὸ ὄν μέσα στὴν πανίδα.
Ἐχε: κρίση. Παίρνει πρωτοβουλίες. Μηχανεύεται: τὰ
πάντα, εἶναι ἀναμφίδολα «δεϊνός», κατὰ τὸ Σοφοκλή. Τι-
θασεῖς: τὰ ἄλλα ἔμβια, τὰ κάνει ὄργανα τῶν σκοπῶν του.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἐκδόσεις «Ἐτοιμασία»

ΤΟ ΘΕΪΚΟ ΛΥΧΝΑΡΙ

(Ὁ Τίμιος Πρόδρομος)

Μιά νέα φροντισμένη καὶ αἰσθητικὰ ἄρτια ἔκδοση τῆς Ἱ. Μονῆς Τ. Προδρόμου, Καρέα, ἔρχεται νὰ λαμπρύνει τὴν ἐκκλησιαστικὴ βιβλιογραφία μας καὶ νὰ προσθέσει ἕναν ἀκόμα θράχο - θεμέλιο στὴν οἰκοδομὴ τῆς ἐκδοτικῆς τῆς προσπάθειας.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ περιλαμβάνει εἰσαγωγή, κείμενο - μετάφραση, σχόλια καὶ πίνακες, πάνω σὲ κείμενα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας Θεοδώρου Στουδίτη, Γρηγορίου Παλαμά, Ἀνδρέα Κρήτης καὶ Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, ποὺ ἀναφέρονται στὸ «Θεῖκό Λυχνάρι», τὸν Τίμιο Πρόδρομο.

Οἱ χριστιανοὶ γνωρίζουν, ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἀπ' ὅσους γεννήθηκαν πάνω στὴ γῆ, ὑπῆρξε ὁ Πρόδρομος. Ἦταν ἐκεῖνος ποὺ ετοίμασε καὶ ετοίμαζε τὸ δρόμο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ στὶς καρδιές καὶ στὶς σχέσεις μας. Λυχνάρι, ποὺ ἄναψε καὶ ἔκτοτε φέγγει καὶ καθοδηγεῖ ὅλους μας στοὺς κόλπους τοῦ Αἰωνίου Φωτός.

Καὶ τὸ βιβλίο τῆς Μονῆς Καρέα, ἔρχεται ἀκριβῶς, μέσα στὴ νύχτα τοῦ παρόντος θίου, νὰ μᾶς βοηθήσει, λυχνάρι κι αὐτό, νὰ θροῦμε τὸν ἀληθινὸ δρόμο στὴν πορεία μας.

Δημ. Φερούσης

«ΣΥΝΑΞΗ»

Τὸ τεῦχος 12

Ὁ πλοῦτος τῆς παράδοσής μας μέρα μετὰ τὴ μέρα γίνεται εὐρύτερα γνωστός. Καὶ τὸ φῶς ποὺ κρύβει μέσα του ἔρχεται νὰ φωτίσει τὶς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας.

Ἡ «Σύναξη», σταθερὰ προσανατολισμένη στὸ φῶς τῆς παράδοσης, κυκλοφόρησε τὸ 12ο τεῦχος τῆς κλείνοντας μ' αὐτὸ τρία χρόνια σταθερῆς καὶ συνεπὺς ἐκδόσης. Ἀφιερωμένο στὸν μεγάλο ζωγράφο Κυρ-Μανουὴλ Πανσέληνο, κορυφαία μορφή στὴν ἱστορία τῆς παγκόσμιας τέχνης, σκοπεύει μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα καὶ τὴ φρον-

τισμένη εἰκονογράφηση ποὺ τὰ συνοδεύει, νὰ μιλήσει στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο μέσα ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη γλῶσσα τῆς Εἰκόνας. Ὁ Γιάννης Τσαρούχης ζωντανεύει τὸν Πανσέληνο μέσα ἀπὸ τὸ χαρακτηριστικὸ ὕφος τῆς γλώσσας του. Ὁ Ἀντρέας Φωκάς τονίζει τὴν ἀξία τοῦ ἔργου του καὶ τῆς παράδοσης ποὺ τὸ στηρίζει. Ὁ μ. Ἱερόθεος μᾶς τὸν παρουσιάζει μέσα ἀπὸ μιὰ περιδιάβαση στὸ ἀγιογραφημένο ἀπ' τὸν Πανσέληνο Πρωτάτο. Ὁ Δημήτρης Καλομοιράκης, μέσα ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ του ἔρευνα γιὰ τὴν εἰκονογράφηση τοῦ Πρωτάτου καὶ τῆς θεολογίας τῆς. Καὶ ὁ Νίκος Ζίας, μιλώντας μπροστὰ σὲ ὁκτὼ ἀγιογραφίες τοῦ καλλιτέχνη. Στὸ ἴδιο τεῦχος, ὁ πρεσβ. Σταμάτης Σκληρὴς προσπαθεῖ νὰ δείξει τί χωρίζει καὶ τί συνδέει τὴν Ὁρθόδοξη εἰκονογραφία μετὰ τὴν τέχνη τοῦ κινηματογράφου, ἀνοίγοντας ἕναν ἄλλο ὁρίζοντα προβληματισμοῦ, ἀγνωστο μέχρι τώρα. Στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου, ὁ Παναγιώτης Νέλλας, ἀπὸ ἀφορμὴ τὸ ἔργο τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτη «Περὶ μυστικῆς θεολογίας» ποὺ κυκλοφόρησε ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Πολύτυπο», ἀναπτύσσει τὴ σχέση ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ ὀρθόδοξης θεολογίας, συμβάλλοντας στὴν ἀποσαφήνιση τοῦ καίριου αὐτοῦ ζητήματος ποὺ παραμένει πάντα ἐπίκαιρο καὶ πάντα δυσπρόσιτο. Τέλος, ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον, παρουσιάζει καὶ ἡ ἐργασία τῆς Μαρίνας Σκληρῆς ποὺ ἀποτελεῖ ὁλοκληρωμένη πρόταση γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς Βυζαντινῆς τέχνης στὰ σχολεῖα. Τὸ τεῦχος περιέχει χωριστὸ ἔνθετο ὁκτασέλιδο μετὰ ἐγχρωμὲς ἀγιογραφίες τοῦ Πανσέληνου, ἀληθινὴ προσφορά στοὺς ἀναγνώστες.

Ἡ μέχρι τώρα ἔκδοση καὶ κυκλοφορία τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἀπόδειξε πῶς εἶναι προσπελάσιμο ἀπὸ ὅλους τοὺς χριστιανούς τῆς χώρας μας κι ἀποτελεῖ προπάντων μιὰ ἐλκυστικὴ πρόκληση τῶν διανοουμένων ὄλων τῶν κατηγοριῶν.

Βρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ χριστιανομαρξιστικοῦ διαλόγου, ἔχει

ἐκλεκτοὺς συνεργάτες τοῦ στοχασμοῦ, τοῦ ἥθους καὶ τοῦ ὅφους καὶ ἀποτελεῖ ἐγγύηση ἐκκλησιαστικῆς προσέγγισης.

Ἡ χριστιανικὴ σκέψη κι ἰδιαίτερα ἡ Ὁρθόδοξη, ἔχει μιὰ πολυσήμαντη διάσταση καὶ ἔκρηξη στὶς μέρες μας. Δίχως νὰ τὸ καταλαβαίνουν οἱ πολλοί, μπολιάζει δημιουργικά, καθημερινὰ τὸ ἐλληνικὸ ἥθος καὶ τὴν ἐλληνικὴ σκέψη μετὰ τὶς βιωματικὲς κι ἀναισθητικὲς θέσεις τῆς. Κι ἡ «Σύναξη» βρίσκεται στὴν πρωτοπορία αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα. Εἶναι μιὰ ζωντανή, πνευματικὴ παρέμβαση, εὐλογημένη, ποὺ μᾶς προκαλεῖ καὶ μᾶς προσκαλεῖ νὰ πάμε παραπέρα. Νὰ τολμήσουμε γιὰ τὰ πῶ πάνω. Καὶ εἶναι παρήγορο ὅτι σ' αὐτὸ τὸ κάλεσμα ὑπάρχει μιὰ ὀλοένα μεγαλύτερη ἀνταπόκριση, μιὰ πλούσια συμμετοχὴ καὶ ἕνας δίκαιος ἔπαινος.

Φς

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

ΕΚΤΡΩΣΕΙΣ

καὶ ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας

Μὲ τὸ ἐξαιρετικὰ ἐπίκαιρο θέμα τῶν ἐκτρώσεων, ποὺ τόσο συζητεῖται τοὺς τελευταίους μῆνες, ἀσχολεῖται ἡ περιεκτικὴ μελέτη τοῦ συνεργάτου τοῦ «Ἐφημερίου» Εὐαγ. Π. Λέκκου.

Ὁ πλήρης τίτλος τῆς εἶναι: «Ἐκτρώσεις: φεμινιστικὴ, νομικὴ, ἱατρικὴ, δημογραφικὴ ἀποψη καὶ ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας». Γίνεται λόγος γιὰ τὴν κίνηση πρὸς νομιμοποίηση τῶν ἐκτρώσεων γιὰ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ὑποστηρικτῶν καὶ τὴν ἀντίκρουσή τους τὴν ἀποψη τῆς νομικῆς καὶ ἱατρικῆς ἐπιστήμης, τὴν ὀξυνση τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος ἐξ αἰτίας τῶν ἐκτρώσεων καὶ τῆς θέσης τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας (ἀπὸ τὴν Π.Δ. ὡς τὴν ἐγκύκλιο τῆς Ἱεραρχίας τοῦ 1978).

Ἡ μελέτη συνιστᾶται νὰ διαθεσθεῖ ὄχι μόνο ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε ἐνδιαφερόμενο γιὰ νηφάλια ἐνημέρωση.

Ε Θ.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΟΥ ΣΤΟΥΣ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ

Του κ. Ευαγγέλου Π. Λέκκου

Με την με αριθμό πρωτοκ. 24711/11683)28. 2.85 κοινή απόφαση των υπουργών Προεδρίας της Κυβερνήσεως, Έθνικής Παιδείας - Θρησκευμάτων και αναπληρωτού Οικονομικών επεκτείνονται οι διατάξεις του νόμου 1505)84 (ΦΕΚ 194Α'/3.12.84) και έχουν ανάλογη εφαρμογή και στους εν ενεργεία τακτικούς έφημερίους των ένοριακών Ιερών Ναών της χώρας, οι οποίοι παίρνουν βασικούς μισθούς ενός από τους βαθμούς της κλίμακας της διοικητικής Ιεραρχίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Ν. 469)1968.

Το πλήρες κείμενο της κοινής υπουργικής απόφασεως έχει ως εξής:

«ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις:

α) Της παραγρ. 2 του άρθρ. 26 του ν. 1505/1984 «αναδιάρθρωση μισθολογίου προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες συναφείς διατάξεις» (ΦΕΚ 194/Α/3.12.84).

β) Του Α.Ν. 469/1968 «περί μισθολογικής διαβαθμίσεως του Έφημεριακού Κλήρου της Έκκλησίας της Ελλάδος» (ΦΕΚ 162/Α/24.7.68).

γ) Του Ν.Δ. 4538/1966 «περί καθορισμού τυπικών προσόντων κατατάξεως των Έφημερίων εις μισθολογικάς κατηγορίας» (ΦΕΚ 167/Α/31.8.66) και του Π. Δ)τος 1025/1977 «περί μετατροπής του τύπου Σχολείων Έκκλησιαστικής Έκπ)σεως κ.λπ.» (ΦΕΚ 344/Α/1977).

Αποφασίζουμε

1. Οι διατάξεις των άρθρων 2, 3, 4 παρ. 1, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 24, 25, 27, 28 και 31 του ν. 1505/84 επεκτείνονται και έχουν ανάλογη εφαρμογή και στους εν ενεργεία Τακτικούς Έφημερίους των Ιερών Ένοριακών Ναών της Χώρας, οι οποίοι παίρνουν βασικούς μισθούς ενός από τους βαθμούς της Κλίμακας της διοικητικής Ιεραρχίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Ν. 469/1968.

2. Η κατάταξη και εξέλιξη των παραπάνω έφημερίων στα μισθολογικά κλιμάκια του άρθρου 3 του ν. 1505/84 γίνεται ως εξής:

α) Οι της Κατηγορίας Δ' (με απολυτήριο Δημοτικού Σχολείου) κατατάσσονται και εξελίσσονται στα μισθολογικά κλιμάκια 28 μέχρι 16, όπως και οι διοικητικοί υπάλληλοι του Κλάδου ΣΕ με τα ίδια τυπικά προσόντα.

β) Οι της Κατηγορίας Γ' κατατάσσονται και εξελίσσονται στα μισθολογικά κλιμάκια 24 μέχρι 9, όπως και οι διοικητικοί υπάλληλοι του κλάδου ΜΕ που έχουν απολυτήριο Λυκείου ή Έξαταξίου Γυμνασίου.

γ) Οι της Κατηγορίας Β', ανάλογα με τα τυπικά τους προσόντα, κατατάσσονται και εξελίσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια ως εξής:

αα) Με απολυτήριο έξαταξίων Έρατικών Σχολών Ν. 3885/1958 ή Έπταταξίων Έρατικών Σχολών ή απολυτήριο Λυκείου ή Έξαταξίου Γυμνασίου και πτυχίο ενός έτους σπουδών από ανώτερο Έκκλησιαστικό Φροντιστήριο στα κλιμάκια 20 μέχρι 5, όπως και οι διοικητικοί υπάλληλοι του κλάδου ΑΡ με πτυχίο ενός έτους σπουδών.

ββ) Με πτυχίο δύο έτων μεταλυκειακών σπουδών σε ανώτερο Έκκλησιαστικό Φροντιστήριο, στα κλιμάκια 19 μέχρι 4, όπως και οι διοικητικοί υπάλληλοι του Κλάδου ΑΡ με πτυχίο δύο έτων σπουδών.

γγ) Με λοιπά τυπικά προσόντα, πλην των αναφερομένων στις προηγούμενες περιπτώσεις (αα) και (ββ), στα κλιμάκια 22 μέχρι 7, όπως και οι διοικητικοί υπάλληλοι του Κλάδου ΑΡ με απολυτήριο Λυκείου ή Έξαταξίου Γυμνασίου.

δ) Οι της Κατηγορίας Α', ανάλογα με τα τυπικά τους προσόντα, κατατάσσονται και εξελίσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια ως εξής:

αα) Με απολυτήριο Λυκείου (ή Έξαταξίου Γυμνασίου) και πτυχίο δύο και άνω έτων σπουδών από ανώτερο Έκκλησιαστικό Φροντιστήριο και Παιδαγωγικές Ακαδημίες στα κλιμάκια 19 μέχρι 4, όπως και οι διοικητικοί υπάλληλοι του κλάδου ΑΡ με πτυχίο δύο έτων σπουδών.

ββ) Με πτυχίο δύο ή τριών έτων σπουδών από ανώτερη Έκκλησιαστική Σχολή ή Τμήματα Έρατικής Έπιμόρφωσης Πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσ)νίκης, στα κλιμάκια 18 μέχρι 3,

✧ Ειδήσεις που ενδιαφέρουν τους Έφημερίους ✧

όπως και οι διοικητικοί υπάλληλοι του Κλάδου ΑΤ με πτυχίο δύο ή τριών ετών σπουδών.

γγ) Με πτυχίο τεσσάρων ετών σπουδών από ανώτατη σχολή, στα κλιμάκια 16 μέχρι 1, όπως και οι διοικητικοί υπάλληλοι του κλάδου ΑΤ με πτυχίο τεσσάρων ετών σπουδών.

3. Από τη διαφορά αποδοχών που θα προκύψει από την παραπάνω κατάταξη των εφημερίων στα μισθολογικά κλιμάκια, θα καταβληθεί, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 1505/84, για το χρονικό διάστημα από 1.1.1984 μέχρι 30.4.1985, το 25ο), ενώ το σύνολο των αποδοχών του μισθολογικού κλιμακίου κατάταξης τους θα αρχίσει να καταβάλλεται από 1.5.1985 και μετά.

Οι διατάξεις των παραγρ. 2 και 3 του άρθρου 25 του Ν. 1505/84, έχουν εφαρμογή και στους Έφημερίους.

4. Η Ισχύς της απόφασης αυτής, που θα δημοσιευτεί στην Έφημερίδα της Κυβέρνησης, αρχίζει από 1.1.1984, εκτός αν διαφορετικά ορίζεται σ' αυτή.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

Προεδρίας της Κυβέρνησης
ΑΠΟΣΤ. ΛΑΖΑΡΗΣ

Έθνικης Παιδείας και Θρησκευμάτων
ΑΠΟΣΤ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

Αναπλ. Οικονομικών
ΔΗΜ. ΤΣΟΒΟΛΑΣ».

Οι διατάξεις των παραγρ. 2 και 3 του άρθρου 25 του Ν. 1505/84 που έχουν εφαρμογή και στους Έφημερίους προβλέπουν τα εξής:

«2. Διαφορές αποδοχών που θα προκύπτουν από τη φυσιολογική εξέλιξη των υπαλλήλων μετά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος δεν έμπίπτουν στις ρυθμίσεις της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού. (Σ.Σ. Έννοει αυτό που αναφέρεται και στην παραπάνω απόφαση παρ. 3).

»Η διαφορά του επιδόματος οικογενειακών βαρών θα καταβληθεί στο άκέραιο από την 1η Ιουνίου 1984. Μέχρι τότε, το ποσό του επιδόματος αυτού παραμένει στο ύψος της 31 Δεκεμβρίου 1983.

»3. Η Α.Τ.Α. των αποδοχών θα αρχίσει να δίνεται κανονικά, από 1.5.1984, σύμφωνα με την αριθμ. 9019/295/25.1.1982 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ 36/Β/1982) όπως τροποποιήθηκε με την αριθμ. 8418/231/25.1.1984 δ.μια. Τα ποσά της Α.Τ.Α. παίρνονται υπόψη για

τον υπολογισμό των επιδομάτων του άρθρου 13 του νόμου αυτού.

»Ως αποδοχές για τον υπολογισμό της Α.Τ.Α., από 1.5.1984 και έφεξης, λαμβάνονται υπόψη κάθε φορά ο βασικός μισθός του μισθολογικού κλιμακίου, το επίδομα χρόνου υπηρεσίας, το επίδομα εξομάλυνσης διαφορών μισθολογίου, το επίδομα οικογενειακών βαρών και η τυχόν προκύπτουσα επιπλέον διαφορά της παρ. 3 του άρθρου 24 του νόμου αυτού.

»Από 1.9.1984 και έφεξης λαμβάνεται υπόψη και το ποσό της προηγούμενης Α.Τ.Α.».

Σημειώνουμε ότι η κοινή αυτή απόφαση κοινοποιήθηκε ήδη (με την υπ' αρ. 0421/1181/Α1/164/14.3.85 εξαιρετικώς επείγουσα εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας) σ' όλες τις Ί. Μητροπόλεις Ελλάδος, Κρήτης και Δωδεκανήσου «για να προβούν στις δέουσες ενέργειες κατάταξης και εξελίξεως των κληρικών στα μισθολογικά κλιμάκια» του εν λόγω νόμου.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΙΕΡΕΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΚΟΥΤΑ

Στην Καλκούτα των Ινδιών υπάρχει ορθόδοξος ιερός Ναός που ανήκει στο έλληνικό Δημόσιο. Ο Ναός αυτός κινδυνεύει να χαθεί τόσο από την έλλειψη ποιμνίου, όσο και από την απουσία ορθοδόξου Ιερέως, μετά την έκειθεν αναχώρηση του πανοσ. αρχιμ. π. Ανθίδη.

Η Ίερά Σύνοδος εν συνεργασία με το Υπουργείο Έξωτερικών και την πρεσβεία μας στο Ν. Δελχί ζητούν Έλληνα Ίερέα «ο οποίος να είναι διατεθειμένος να μεταβεί και να παραμείνει στη θέση αυτή για όχι σύντομο χρονικό διάστημα», επειδή πιστεύουν ότι πρέπει να διατηρηθεί ο Ναός αυτός στα βάθη της Ασίας και ίσως να αποτελέσει και ένα πρώτο πυρήνα ιεραποστολικής δράσεως.

Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να ζητήσουν οι ενδιαφερόμενοι από την Ίερά Σύνοδο και την Α8 Διεύθυνση Εκκλησιών του Υπουργείου Έξωτερικών.

«Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ»

Με τον ανωτέρω τίτλο κυκλοφόρησε το υπ' αρ. 12 (Μάρτιος 1985) φύλλο του «Πρός το Λαό» φυλλαδίου, που συντάσσεται από το Γραφείο Τύπου της Διοικούσας Ίερας Συνόδου, εκδίδεται από το Περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» και διανέμεται με τη φροντίδα των Ί. Μητροπόλεων μέσω των Ί. Ναών.

Με συγκεκριμένα —πρόσφατα— στοιχεία α-

ποδεικνύει ότι η Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εὕρισκεται καὶ σήμερα στὴν πρωτοπορία καὶ τῶν κοινωνικῶν προσφορῶν. Γίνεται, εἰδικώτερα, ἀναφορὰ στὴν πρωτοβουλία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ νὰ γίνει δωρητής, μετὰ θάνατον, μελῶν τοῦ σώματός του (ὀφθαλμῶν, νεφρῶν), τὴ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὴν ὑπόθεση γιὰ τὴν ἐμπέδωση τῆς εἰρήνης, στὴν σωτηρία λιμοκτονούντων παιδιῶν σὲ χώρες τοῦ τρίτου κόσμου καὶ τὴν ἐκτεταμένη κοινωνικὴ μέριμνα. Ἡ ἀπήχηση τοῦ περιεχομένου τοῦ φυλλαδίου ἦταν εὐμενέστατη.

ΑΥΞΗΣΗ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΙΕΡΕΩΝ

Αὐξάνονται ἀναδρομικὰ ἀπὸ 1.185 οἱ συντάξεις ποὺ χορηγεῖ τὸ Ταμεῖο Ἀσφαλίσεως Κληρικῶν Ἑλλάδος ὡς ἑξῆς:

Γιὰ συντάξεις μέχρι 50.000 δρχ. ἡ αὐξηση θὰ ἀνέρχεται σὲ ποσοστὸ 12ο). Γιὰ συντάξεις ἀπὸ 50.001 μέχρι 75.000 6ο) καὶ ἀπὸ 75.001 μέχρι 100.000 3ο). Σύμφωνα μὲ τὴν ἴδια ἀπόφαση ὁρίζεται σὰν κατώτατο ὄριο σύνταξης λόγῳ γήρατος καὶ ἀναπηρίας οἱ 18.816 ἀπὸ 16.800 δρχ., ποὺ ἦταν μέχρι σήμερα, καὶ λόγω θανάτου οἱ 15.000 ἀπὸ 13.285 δρχ.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΝΥΚΤΕΡΙΝΟΥ ΕΚΚΛ. ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Στὰ πλαίσια τῆς Ἑβδομάδος γιὰ τὶς Ἱερατικές Κλήσεις, τὸ Νυκτερινὸ Ἐκκλησιαστικὸ Λύκειο Ἀθηνῶν πραγματοποιοῦσε στὴν αἴθουσα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Τετάρτη 20 Μαρτίου καὶ ὥρα 7.30' μ.μ., εἰδικὴ πνευματικὴ ἐκδήλωση τιμῆς τῆς Ἱερωσύνης καὶ τῆς Ἱερατικῆς διακονίας. Συμμετέσχε ὁ χορὸς τῶν Ἱεροσπουδαστῶν καὶ μίλησε ὁ Θεολόγος - Λυκείαρχος κ. Ἀριστείδης Πανώτης μὲ θέμα: «Ἡ ζωὴ καὶ ἡ διακονία τοῦ Ἐκκληνορθόδοξου Κλήρου ἕνα τέταρτο αἰῶνος». Προβλήθηκαν διαφάνειες ἱστορικῶν γεγονότων καὶ τελετῶν ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἀρχεῖο τοῦ ὁμιλητῆ.

ΑΡΣΗ ΑΔΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΚΛΗΡΙΚΩΝ

Μὲ ἀπόφαση τῆς Ὁλομελείας τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας (ἀρ. 1030/85) λύθηκε θετικὰ ἡ ἀμφισβήτηση καὶ ἀδικία ποὺ εἶχε γίνει μὲ τὴ διάταξη τοῦ ἀρθροῦ 24 τοῦ Ν. 1400/83, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, περιόριζε τὸ ὕψος τῶν

ἀποδοχῶν τῶν κληρικῶν - ἐκπαιδευτικῶν — ἀπὸ τὶς δύο θέσεις — στὰ 3)5 τῶν ἀκαθαρίστων ἀποδοχῶν τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Μεταξὺ ἄλλων στὴν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἡ διάταξη ποὺ προαναφέρθηκε, παραβαίνει ἐπίσης τὴν ἀρχὴ τῆς ἰσότητος, ἀφοῦ ὁ νόμος 1256/82, (ἄρθρο 6), καθιέρωσε γιὰ ὅλους τοὺς ἀπασχολούμενους στὸν δημόσιο τομέα γενικὸ κανόνα καὶ ὁρίζει ὅτι οἱ καθαρὲς ἀποδοχές τους δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν τὸ σύνολο τῶν ἀκαθαρίστων ἀποδοχῶν τοῦ προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου».

★

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ TAKE

—Μάνος Νικ., ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 32.347, οἰκογ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 676.812.

—Στεφανῆς Κων., ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 31, σύνταξη 28.648, ἐφάπαξ 516.657.

—Πανουτσόπουλος Γεώργ., ἱερεύς, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 38.490, ἐφάπαξ 673.155.

—Ἀρβανιτίδης Δημ., ἱερεύς, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 38.490, οἰκογ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 640.388.

—Γραμματικογιάννης Γ., ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 32.347, οἰκογ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 587.575.

—Κωστοξενάκης Μ., ἱερεύς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 29, σύνταξη 24.649, ἐφάπαξ 460.863.

—Καλογερόπουλος Δ., ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 32.347, οἰκογ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 592.377.

—Παναγιωτόπουλος Δημ., ἱερεύς, Α)2, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 49.955, ἐφάπαξ 774.724.

—Ἀνδρεαδάκης Μ., ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 26, σύνταξη 22.936, ἐφάπαξ 405.495.

—Φωτίου Στ., ἱερεύς, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 38.490, ἐφάπαξ 427.593.

—Ἀδραχτάς Ἀντ., ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 32.347, οἰκογ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 586.013.

Στὶς παραπάνω συντάξεις χορηγήθηκε αὐξηση 5ο) ἀπὸ 1.984.